

KÜRD xalqı mübariz və qəhrəman xalqdır

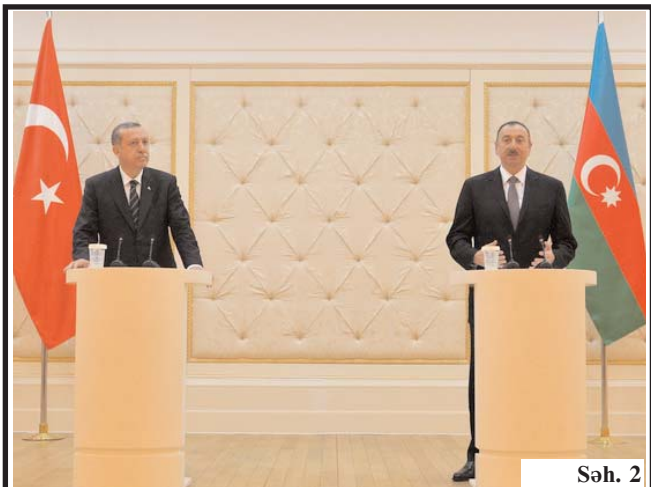
H.Əliyev

DİPLOMAT

www.Diplomata-kurdi.com

№ 13 (257) 7-13 Aprel, Nisan, sal 2014 **Həftəlik İctimai-siyasi qəzet** Qiyməti: 40 qəpik
 Ji meha şubatê sala 2003-a tê weşandin **Rojnama heftename civakî û siyasî** Hêjaye:

Bilirsən, nə etmiş kürdlər bir zaman? Qədim Avropanın xaçpərəstləri, Müsəlman keçmişin öyrənsə əgər, Qurtarmış İslamı çox ağır dardan! Yüz illər sındırmış göy məscidləri. Kürdün dərgahına daim baş əyər.
 Səbahəddin Eləğlı

Səh. 2

İlham Əliyevin və Türkiyənin Baş naziri Rəcəb Tayyib Ərdoğanın birgə mətbuat konfransı olmuşdur

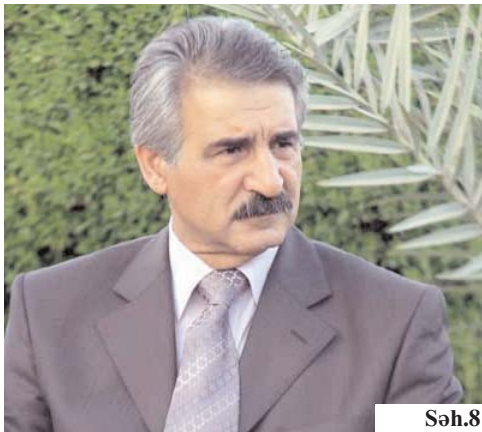
Səh. 8

Patrîkên Kildaniyên Cîhanê serdana Serokê Kurdistanê kir

Səh. 9

NB: Emê bi eşkereyî, ne bi dizî, çarenivîsa xwe eşkere bikin

Səh.8

Mela Bextiyar: Kilîta stratejîk a çareseriya doza Kurd li bakûrê Kurdistanê ye

Səh.16

На следующей неделе Оджалан проведет пресс-конференцию

Səh.3

Kürdlərdən Ərdoğanə dəstək üçün şərt

Səh.6

Fuad Husên: Dewleta Yesa rê nade pirojeyesa bûdce bê pesend kirin

KÜRDÜSTAN BÖLGƏSİNİN BAŞ NAZİRİ NEÇİRVAN BARZANİ ƏRDOĞANI TƏBRİK ETDİ

Səh. 3

Президент Барзани поздравил BDP и АКР с успехом на выборах

Səh. 14

1918- ci ildə birləşmiş bolşevik-daşnak silahlı qüvvələrinin Azərbaycan xalqına qarşı törətdiyi Soyqırımı

Səh. 6

Ebru Yaşar: Ez Kurdim, lê mixabin Kurdî nizamim

Səh. 9

BDP wê ji bo hilbijartina li Hezo serî li YSK bide

Səh. 7

'Yüz yıldır Kürdistan'ın petrolünü çalılırsunuz'

Səh. 13

Səh. 4

Kürd Şifahi xalq ədəbiyyatı

Səh. 13

Dersim Katliamında M.Kemal'in Rolü ve Seçimler Üzerine - Mustafa Elveren

Səh. 11

KCK: AKP süreci bitirmek istiyor

Səh.12

Amara'ya özgürlük yürüyüşü

İlham Əliyevin və Türkiyənin Baş naziri Rəcəb Tayyib Ərdoğanın birgə mətbuat konfransı olmuşdur

Geniş tərkibdə görüşdən sonra Prezident İlham Əliyevin və Türkiyənin Baş naziri Rəcəb Tayyib Ərdoğanın birgə mətbuat konfransı olmuşdur.

Prezident İlham Əliyev və Baş nazir Rəcəb Tayyib Ərdoğan əvvəlcə mətbuata bəyanatlarla çıxış etmişlər.

Prezident İlham Əliyevin bəyanatı
- Hörmətli cənab Baş nazir, əziz qardaşım.

Hörmətli qonaqlar.

İlk növbədə əziz qardaşım, Sizi Azərbaycanda bir daha səmimiyyətlə salamlayıram. Azərbaycana xoş gəlmisiniz. Bu, bələdiyyə seçkilərindən sonra Sizin ilk səfərinizdir. Biz çox şadıq ki, ilk səfəriniz məhz Azərbaycana olan səfərdir. Mən də xatırlayıram ki, keçən il prezident seçkilərindən sonra ilk xarici səfərimi qardaş Türkiyəyə etmişəm. Bu ənənə yaşayır, yaşayacaqdır və bir daha Türkiyə-Azərbaycan əlaqələrinin nə qədər yüksək səviyyədə olmasını göstərir. Fürsətdən istifadə edərək, rəhbərlik etdiyiniz partiyani bələdiyyə seçkilərində qazandığı böyük qələbə münasibətilə bir daha ürkədən təbrik etmək istəyirəm. Bu qələbə bir daha Sizin gördüyünüz işlərə türk xalqı tərəfindən verilən yüksək qiymətdir. Sizin rəhbərliyinizlə son illərdə Türkiyə böyük və şərəfli yol keçmişdir. Türkiyənin iqtisadi, siyasi, sənaye potensialı böyük dərəcədə artmışdır. Türkiyə bu gün böyük 20-lərin sırasında. Dünyanı bir neçə il bundan əvvəl bürümüş iqtisadi və maliyyə böhranı Türkiyəyə heç bir təsir etməmişdir. Çünki Türkiyənin Sizin kimi rəhbəri vardır. Müdrik, öz xalqını sevmə, xalqa bağlı olan lider var ki, Türkiyəni bu yolla irəliyə aparır. Biz Türkiyənin uğurlarını öz uğurlarımız kimi qəbul edirik. Bütün uğurlara sevinirik və çox şadıq ki, bu gün Türkiyə-Azərbaycan əlaqələri dinamik inkişaf dövrünü yaşayır. Biz bütün sahələrdə qardaş, dost kimi birgə fəaliyyət göstəririk. Bugünkü səfər əsnasında apardığımız danışıqlar və etdiyimiz söhbətlər bir daha bizim birliyimizi təsdiq edir. Biz siyasi sahədə müttəfiq. Bu gün dünyada ikinci belə ölkələr tapılmaz ki, bir-birinə Türkiyə-Azərbaycan kimi yaxın olsunlar. Biz iqtisadi sahədə böyük layihələrə imza atırıq. Qarşılıqlı sərmayə qoyuluşu uğurla həll edilir və Azərbaycan sərmayələri Türkiyəyə, Türkiyə sərmayələri Azərbaycana yatırılır. Bu proses uğurla davam etdirilir. Növbəti 7-8 il ərzində təqribən 20 milyard dollara yaxın Azərbaycan sərmayəsi Türkiyə iqtisadiyyatına yatırılacaqdır. Bu da bizim xaricə yatırdığımız ən böyük sərmayədir.

Bizi birləşdirən enerji layihələri vardır. Biz bu layihələri bərabər icra edirik. Türkiyə və Azərbaycan bu layihələrin icrasında öz liderlik rolunu göstərir. Artıq bu layihələr regional çərçivədən çıxıb və dünya miqyaslı layihələrdir. Bakı-Tbilisi-Ceyhan, Bakı-Tbilisi-Ərzurum və TANAP layihələri dünyanın enerji xəritəsini dəyişdirmişdir.

Digər istiqamətlər üzrə birgə fəaliyyət göstərilir. Bizi birləşdirən nəqliyyat, enerji dəhlizləri xalqlarımız, qonşularımız üçün də böyük fayda verəcəkdir.

Bu gün biz, eyni zamanda, hərbi sahədə əməkdaşlıq haqqında fikir mübadiləsi apardıq. Bu sahədə də çox yaxşı imkanlar, perspektivlər və nəticələr vardır. Təbii ki, Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin həlli məsələləri bu gün müzakirə edildi. Biz Türkiyə dövlətinə minnətdarıq ki, daim bizə diqqət göstərir, Azərbaycanın haqlı işində bizə həmişə dəstəkdir, dayaqdır. Bildiyiniz kimi, beynəlxalq birlik tərəfindən tanınmış bizim ərazi bütövlüyümüz uzun illərdir ki, Ermənistan tərəfindən pozulub, torpaqlarımız işğal altındadır. Bu işğal, ədalətsizlik davam edir. Buna son qoyulmalıdır. Azərbaycanın ərazi bütövlüyü bərpa edilməlidir və işğaldan əziyyət çəkən soydaşlarımız öz doğma torpaqlarına qayıtmalıdır. Əminəm ki, belə də olacaqdır. Buna nail olmaq üçün biz daha da

güclü olmalıyıq və olacağıq. Bir sözlə, bugünkü səfər bir daha bizim ikitərəfli münasibətlərimizin inkişafı üçün çox gözəl addım olmuşdur. Çox şadam ki, yenidən öz dostum, qardaşımla görüşürəm. Bir daha Sizə, bütün türk xalqına xoşbəxtlik və yeni uğurlar arzulayıram. Bir daha xoş gəlmisiniz.

Baş nazir Rəcəb Tayyib Ərdoğanın bəyanatı

- Çox təşəkkür edirəm, hörmətli Prezident, dəyərli media nümayəndələri, xanımlar, cənablar.

Əvvəla ənənəvi hal alan səfərlərimizin birincisini martın 30-da keçirilən yerli seç-

ilərdən sonra qardaş Azərbaycana etməkdən məmnunluq duyuram. Bu səfəri nazir və deputat dostlarımızla birlikdə həyata keçirdik və bu gün Azərbaycan-Türkiyə arasındakı ikitərəfli əlaqələrimizi, regional məsələləri müzakirə etmək imkanımız oldu. Çox mənalı bu müzakirələr nəticəsində xarici ticarət dövriyyəsi təqribən 15 milyard dollara doğru gedən iki ölkənin gələcəyə baxışındakı bünövrə günbəgün daha da möhkəmlənir. Bir az əvvəl cənab Prezidentin də ifadə etdiyi kimi, Türkiyədəki Azərbaycan sərmayələrinin hədəfləri həqiqətən çox böyükdür. Bunların ən əhəmiyyətli də təbii ki, TANAP layihəsidir. Bu layihə ilə əlaqədar başlanan rəsmiləşdirmə işləri ilə bağlı Nazirlər Kabinetinin qərarı da qəbul edilmişdir. Qarşıdakı aylarda, inşallah, burada addımlar atılacaq və TANAP-la bağlı 2018-ci il hədəfinə nail olacağımız an inanıram ki, bu beynəlxalq layihə aramızdakı qardaşlığımızı qat-qat gücləndirəcəkdir.

Təbii ki, bununla yanaşı, cənab Prezidentin də ifadə etdiyi kimi, Bakı-Tbilisi-Ceyhan neft kəməri məsələsi, ondan sonra eyni şəkildə yenə Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolu məsələsi, ondan sonra yenə Şahdəniz-Ərzurum layihəsi, bütün bunlar həqiqətən Azərbaycan-Türkiyə arasındakı bağları nə qədər güclü olduğunu göstərən ən mühüm sərmayələrdir.

Bizim aramızda təbii ki, siyasi, hərbi, mədəni, iqtisadi, ticarət, - bütün bu sahələrdə birlik, həmrəylik qardaşlığımızın hansı səviyyədə olduğunu göstərən ən gözəl nümunələrdir. Gələcəkdə inanıram ki, çox ciddi sərmayələri birlikdə yatıracağıq. Xüsusilə təbii qaz məsələsində yatırmaqda olduğumuz, yatıracağımız sərmayələr və bu mövzu ilə əlaqədar olaraq daha əvvəl "Petkim"də başlayan proses və "Petkim"dəki yeni investisiyalar bu addımların nə qədər əhəmiyyət daşıdığını ifadə edir.

Bizim bu həmrəyliyimiz, bu qardaşlığımız bundan sonrakı dövrdə də eyni qətiyyətlə davam edəcəkdir. Bu məsələdə tərəflərdə heç bir narahatlıq yoxdur. Təbii ki, görüşümüzə də bunları əhatəli müzakirə etmək imkanımız oldu. Nümayəndə heyətlərinin iştirakı ilə

görüşdə də bunları eyni şəkildə dəyərləndirmək imkanımız oldu.

Nazirlərimiz öz aralarında istər enerji, istər müdafiə sənayesi istiqamətində birlikdə nələrlə edəcəyimizi müzakirə etdilər. Fikir verirsinizsə, Azərbaycan ilə Türkiyə arasındakı yüksək səviyyəli səfərlər son vaxtlarda daha da artmağa başlamışdır. İstər prezidentlər arasındakı, istər Baş nazir, nazirlər arasındakı görüşlər hər keçən gün daha da artaraq davam edir. Bunlar bundan sonra da tərəddüdsüz şəkildə davam edəcəkdir. Bizim bu məsələdəki qətiyyətimiz həmişəki kimi, eyni şəkildə davam etməkdədir.

Təbii ki, bu gün aramızda yenə Qarabağ məsələsini müzakirə etmək imkanımız oldu. Bunu təkrar aramızda müzakirə etdik və Dağlıq Qarabağ mövzusunda biz bu günə qədər necə bir qətiyyət, mövqe göstərmişiksə, bundan sonra da yenə eyni qətiyyətli mövqedə olmaqda davam edəcəyik. Burada güzəştə getməyimiz əsla müzakirə mövzusu ola bilməz. Bunun xüsusilə ekran qarşısında bizi izləyənlərin bilməsini bir daha istəyirəm. Bu baxımdan bunu ifadə edirəm. Mən bizə göstərilən qonaqpərvərliyə, xüsusilə media nümayəndələrinə də dərin minnətdarlığımı bildirirəm. Təşəkkür edirəm.

Sonra jurnalistlərin sualları cavablandırılmışdır.

"Əl-Cəzirə Türk" Televiziyasının aparıcı müxbiri Didem Özel TÜMER: Cənab Baş nazir, TANAP-da təməlqoyma mərasiminin daha əvvəl 2014-cü ildə olacağı açıqlanmışdı. Bu görüşdə bir tarix müəyyən edib bildinizmi? Sizə başqa bir sualım, "Camaat məktəbləri" olaraq tanınan türk məktəblərinin Azərbaycandakı fəaliyyəti ilə bağlı cənab Əliyevdən hər hansı bir istəyiniz varmı?

Cənab Əliyev, həmin məktəblərlə əlaqədar olaraq fikriniz nədir? Bir də türk mətbuatında "Gülən camaatı"nın Azərbaycandakı fəaliyyəti ilə bağlı bəzi xəbərlər çıxdı, bəzi yüksək səviyyəli bürokratların vəzifədən azad edildiyi şəkildə. "Camaat"ın fəaliyyəti ilə bağlı Sizin fikriniz nədir?

Baş nazir Rəcəb Tayyib ƏRDOĞAN: Əvvəla, təbii ki, mənim buraya səfərimin ən mühüm səbəbi ənənəyə uyğun olaraq hər seçkidən sonra ilk səfərimizin Azərbaycana olmasıdır. Bu səfərimiz də ənənəyə uyğun olaraq atdığımız addımdır. İkitərəfli münasibətlərimizi müzakirə edirik. Təbii ki, ölkələrimizdə hər hansı bir sıxıntı varsa və bu sıxıntı ölkələrimizi həqiqətən narahat edirsə, bunları da aramızda ayrıca müzakirə edirik.

TANAP ilə əlaqədar məsələyə gəldikdə, Nazirlər Kabinetinin qərarı ilə hazırda rəsmiləşdirmə prosesi başlamışdır. Bu prosesi davam etdirib başa çatdırarsak, hər halda bu ilin sonuna qədər kəmərin təməlini qoya bilərik. Bu məsələ ilə bağlı nara-

hatlığımız yoxdur. Bizim əsas məqsədimiz odur ki, bir an əvvəl buldozərlər işləməyə başlasın və qısa müddətdə, inşallah, TANAP marşrutu ortaya çıxsın. Təbii ki, bunlar layihə və plan şəklinə vardır. Amma bu kanallar açılmağa başladığı andan etibarən, bütün borular orada göründüyü anda artıq dünya bunu çox yaxından izləyəcəkdir. Təşəkkür edirəm.

Prezident İlham ƏLİYEV: TANAP layihəsi ilə bağlı istərdim ki, bir-iki kəlmə söz əlavə edim. Bu layihə birgə layihədir. Türkiyə və Azərbaycan bu layihənin müəllifidir, lideridir. Bu layihənin həyata keçirilməsində Türkiyə və Azərbaycan rəhbərliyinin iradəsi və qətiyyəti ən böyük rol oynamışdır. Bu layihənin həyata keçirilməsi nəticəsində bizim ölkələrimiz bir-birinə daha da sıx bağlı olacaq, siyasi və iqtisadi imkanlarımız böyük dərəcədə artacaqdır. Biz çalışacağıq ki, bu layihəni vaxtında icra edək. Hər halda bizə verilən məlumata görə hər şey cədvəl üzrə gedir. Ümid edirəm ki, 2018-ci ildə biz bu layihənin açılışını əziz qardaşımızla bərabər qeyd edəcəyik.

O ki qaldı sualın digər hissəsinə, əziz qardaşımın dediyi kimi, bizim görüşlərimiz ənənəvi xarakter daşıyır. Biz ildə bir neçə dəfə görüşürük. Keçən dəfə dörd ay bundan əvvəl görüşmüşük, bu dəfə də görüşürük. Gələn ay da görüşümüz ola bilər. İyun ayında görüşümüz olacaqdır. Yəni bu, təbii ki, biz müttəfiq, biz dostuq, biz qardaş. Bizim aramızda olan söhbətlər, əlbəttə ki, çox geniş sahəni əhatə edir. Elə bir məsələ yoxdur ki, biz bu məsələni səmimiyyətlə, dost, qardaş kimi müzakirə etməyək. Əsas məsələ ondan ibarətdir ki, burada Türkiyə və Azərbaycan tərəfi başqa sahələrdə olduğu kimi həmfikir ki, biz əlaqələrimizə zərər qədər zərər verə biləcək hər hansı bir addımı qəbul etmirik, imkan vermirik və verməyəcəyik. Biz dostuq, qardaş, rəhbərlər qardaşdır, xalqlar qardaşdır. Belə olmalıdır. Gələcək uğurlu inkişafımız və dünyada yerimizi möhkəmləndirmək üçün Türkiyə-Azərbaycan birliyi bundan sonra da davam edəcəkdir, etməlidir. Bu, xalqların iradəsindən doğan bir sifarişdir, Türkiyə və Azərbaycan rəhbərliyinin əqidəsidir. Biz həmişə bir-birimizin yanında, bir-birimizi müdafiə edəcəyik, yaxşı günlərdə və o qədər də yaxşı olmayan günlərdə də həmişə bir yerdə olmalıyıq. Zətan, qardaşlar belə olmalıdır və biz də belə qardaşlarıdır. Azərbaycan İctimai Televiziyasının müxbiri Mehriban Məmmədova: Cənab Baş nazir, bəzi ölkələrin KİV-lərində Sizin rəhbərlik etdiyiniz partiyanın nurçuluqla bağlı olduğu söylənilir. Hazırda Türkiyədə nurçuluq meyilləri ilə mübarizə aparılması müşahidə olunur. Sizin bu vəziyyətə münasibətinizi bilmək istəyorduk. Çox sağ olun. Rəcəb Tayyib ƏRDOĞAN: Bu, təbii ki, mənə çox qərribə gəldi. Bizim elə bir bağlantımız təbii ki, yoxdur. Bizim yeganə bağlantımız millətlədir. Millətlə olan bağlantımız çox yaxşı olduğu üçün 46 faiz səs aldığımız bu seçki də məlumdur ki, necə dəyərlər, etimadın doğrulması idi və bunu bacardıq. Biz xalqımızın içərisində hər hansı bir ayrı-seçkiliyə imkan vermərik. Ayrı-seçkiliyə tamamilə qarşıyıq. Baxın, hazırda Türkiyənin demək olar ki, bütün vilayətlərində üzvləri bələdiyyə sədri seçilən tək partiya bizik. Bununla yanaşı, bizim 7 bölgəmiz vardır, bu 7 bölgənin altısında birinci partiyayıq, digər bölgədə də bərabərik.

Bizim belə bir xüsusiyyətimiz də vardır. Bu, haradan qaynaqlanır? Biz bütün xalqı əhatə edirik. Digərləri əhatə edə bilmir. Bəziləri irqçilik, bəziləri bölgəçilikdir. Bizdə bu, yoxdur. Biz 77 milyon partiyasıyıq. Biz 780 min kvadratkilometrin partiyasıyıq. Mən həmişə deyirəm, bizim dörd əsas prinsipimiz var: Tək millət, tək bayraq, tək vətən, tək dövlət. Bu, xalqımızın bizə olan xoş münasibətini artırmışdır. Təşəkkür edirəm. **president.az**

KÜRDÜSTAN BÖLGƏSİNİN BAŞ NAZİRİ NEÇİRVAN BARZANİ ƏRDOĞANI TƏBRİK ETDİ

"diplomata-kurdi.com" sayının verdiyi xəbərə görə, Kürdüstan Bölgəsinin Baş Naziri Neçirvan Barzani, Bələdiyyə seçkilərində qələbəsinə görə AKP-nin sədri, Türkiyənin Baş Naziri Rəcəb Təyib Ərdoğanı və Türkiyə xalqını təbrik edərək bildirmişdir ki, AKP-nin qələbəsi Türkiyə Dövlətinin inkişafında

önəmli addımlar ataraq, Türkiyənin ekonomiyasını qaldırmaqla yanaşı, siyasətin, demokratiyanın, mədəniyyətin inkişafına təkan verərək, barış sürəcini gücləndirəcək və sülh şəraitində Türkiyədə kürd məsələsi tezliklə öz həllini tapacaq və Türkiyə bölgədə sürətli inkişaf etmiş ölkələr sırasına çıxacaqdır.

Kürdlərdən Ərdoğana dəstək üçün şərt

Barış və Demokrasi Partiyası (BDP) prezident seçkilərində baş nazir Rəcəb Təyib Ərdoğanı dəstək verə bilər. Publika.Az – in verdiyi xəbərə görə, "Röyters" agentliyinə

müsahibə verən kürd millət vəkili Pervin Buldan bunun "kürd məsələsi"nin həlli prosesində atılacaq addımlardan asılı olduğunu deyib.

"Kürdləri təmin edən addımlar atılırsa, BDP və HDP bu məsələdə əhəmiyyətli qərarlar qəbul edə bilər. Amma indiki mərhələdə baş naziri dəstəkləyimizlə bağlı qəti fikir fikir söyləmək doğru deyil", - deyərək BDP-İ millət vəkili mövzunu müzakirələr üçün açıq saxlayıb. P.Buldan hazırda İmralı adasında həbsdə olan PKK terror təşkilatının lideri Abdulla Öcalanın bu məsələdə edəcəyi çağırışın da çox təsirli olacağını söyləyib: "Öcalanın həll prosesinin gedişatı barəsində fikirləri həlledici və edəcəyi çağırış kürdlər üzərində təsirli olacaq. Buna görə də hökumət bu məsələyə diqqət yetirməlidir".

Müdafiə Nazirliyi erməni hərbi təlimlərinə cavab verdi

"Müdafiə Nazirliyi Ermənistan tərəfinin işğal olunmuş torpaqlarımızda keçirdiyi təlimlər barədə məlumatlıdır". Bu sözlər Müdafiə Nazirliyinin Mətbuat Xidmətinin "Axar.az"-ın sorğusuna verdiyi cavabda yer alıb. Müdafiə Nazirliyi Dağlıq Qarabağda erməni silahlı bölmələrinin keçirdiyi təlimi nəzarətdə saxladığını bildirib: "Müdafiə Nazirliyi Ermənistan tərəfinin işğal olunmuş torpaqlarımızda keçirdiyi təlimlər barədə məlumatlıdır və bu proses nəzarət altındadır.

dadır. Müdafiə Nazirliyi Ermənistan Respublikasının işğalçı Silahlı Qüvvələri bölmələrinin ərazilərimizdə yerləşməsinə hərbi təlimlərin keçirilməsi və ya hər hansı digər formada iştirakından asılı olmayaraq, bunun yolverilməz olduğunu bildirir". Qeyd edək ki, dünəndən etibarən Azərbaycanın işğal olunmuş torpaqlarında erməni silahlı birləşmələrinin təlimləri keçirilir. Təlimləri bu gün Ermənistan Müdafiə naziri Seyran Ohanyanın da izlədiyi haqqında informasiya yayılıb.

Abdulla Gül kürdlərin muxtariyyət tələbinə cavab verdi

Küveyt səfəri çərçivəsində növbəti dəfə jurnalistlər qarşısına çıxan Türkiyə prezidenti Abdulla Gül ölkə gündəmi ilə

bağlı bir sıra məsələlərə toxunub. Publika.Az – in Türkiyə mediasına istinadən

verdiyi məlumatla görə, dövlət başçısı "Universal hüquqdan istifadə edirlər" deyərək "Twitter"-ə qoyulan qadağanı ləğv edən Konstitusiyaya Məhkəməsinin qərarını dəstəkləyib. Türkiyə prezidenti kürd siyasətçilərinin təklif etdiyi "demokratik muxtariyyət"i tənqid edib. O, kürd probleminin Türkiyənin ən vacib məsələsi olduğunu da dilə gətirib:

"Düşünürəm ki, bu problemi nə qədər tez həll etsək, təxribatlar da bir o qədər az olar. Təbii ki, ən əhəmiyyətli məqam coğrafiya və zamanın ortaya çıxardığı bugünkü konyukturadır. Suriya və İraqdan bəhs edərim. Əgər konyunkturada kürd hərəkatının içində olanları fərqli və

səhv düşüncələrə itələsə iş çox çətinləşə bilər. "Mən kürdəm" deyənələr başqa məmləkətlərdə də var. Hər kəs öz məmləkətində azad olsun, demokratik hüquqlara sahib olsun. Bəzən bu mövzu ilə bağlı səhv ifadələr eşidirik. Məsələn, avtonomluqdan danışırıqlar. Bunların Türkiyə gerçəyi ilə uyğun gəlmədiyini bildirmək istəyirəm. Məmləkətin hər tərəfi hamımızdır, hər kəsin bərabər haqqı vardır. Bu anlayışa hörmət göstərmək lazımdır". A.Gül sui-istifadə ilə bağlı iddiaların da dəqiqləşdirilməli olduğunu deyib. "Bu məsələyə vicdanların öhdəsinə qoymayaraq baxmaq baxmaq lazımdır", - Türkiyə prezidenti deyib.

Ərdoğan-Gül müharibəsinin ilk signalı verildi

da ixtilaf baş qaldıracaq: "Ərdoğan prezidentliyə namizədiyini verdikdən sonra səlahiyyətli və məsuliyyətsiz prezidentlə, vəzifəli baş nazir arasındakı münasibətlər sağlam olmayacaq. Dünyanın heç bir yerində belə sistem yoxdur. Prezident ikinci dəfə xalq tərəfindən seçiləcək amma o, səlahiyyətli və məsuliyyətsiz olacaq". (Anspress)

Fətullah Gülen hökuməti özü alır

25 ildir "camaat"a xidmət edən Fətullah Gülen barədə təəccüb doğuracaq iddialar səsləndirilib. "Axar.az" xəbər verir ki, bu barədə gülençilər içərisində bir müddət xidmət etmiş Prof. Dr. Əhməd Kələş danışdı. Kələş Gülenin heç bir zaman peşmançılıq hissi keçirmədiyini və tövbə etmədiyini bildirdi: "Fətullah Gülen hökuməti özü alır. Sərhədləri özü təyin edir, onun üçün heç

kim sərhəd qoya bilməz".
Bu ölkə istərsə, Gülenin qulağını özünə çəkdirər

Türkiyənin böyük təhlükə ilə qarşı-qarşıya olduğunu iddia edən Kələş, "Bu ölkə istərsə, Fətullah Gülenin öz qulağını özünə çəkdirər. Bu ölkə hələ necə bir təhlükə qarşısında olduğunu bilmir", - deyib. Prof. Dr. Əhməd Fətullah Gülenin yeganə istinad mənbəyinin İslam olduğunu, bazasını müsəlmanların təşkil etdiyini bildirdi.

Yeni hücumlara hazırlaşsınlar
Seçkilərdən Baş nazir

Ərdoğanın qələbə ilə çıxmasını da dəyərləndirən Kələş bildirir: "Millətimizin seçkilərdə göstərməsi olduğu sağlam fikrə, ölkənin Baş nazirinə sahib çıxan hər kəsə təşəkkür edərim. Millətimiz bu ölkənin elə də asan yıxılmayacağını göstərmiş oldu". Kələş hələ hər şeyin bitmədiyini, yeni oyunların planlaşdırıldığını qeyd edərək, növbəti həmlələrə hazır olmağın vacibliyini bəyan edib.

Ukrayna da KQB arxivini açır

seçim olardı. Olduqca liberal bir qanun çıxarıldı. İnanıram ki, Ukraynada da belə addım atılacaq. Məqsədimiz hər bir vətəndaşın bu sənədlərlə tanış olmasına maksimum imkan yaratmaqdır".

İnstut rəhbəri etiraf edir ki, sənədlərin açılması Ukrayna daxilində də təzyiqlərlə üzləşəcək. Amma o, ən böyük təpkinin Rusiyadan gələcəyinə əmindir:

"Rusiya tərəfindən böyük müqavimət olacaq. Mən bunu həttə 2008-2010-cu ildə hiss etdim. Yadımdadır, Rusiya Ukrayna daxilində böyük bir təbliğat

apardı ki, həttə bu, az qala, vətəndaş müharibəsinə səbəb olacaq".
Ukrayna Milli Abidələr İnstitutu sabiq prezident Viktor Yuşenkonun göstərişi ilə 2006-cı ildə yaradılıb. KQB sənədləri ilk dəfə Ukraynada 2009-2010-cu illərdə açılmağa başlayıb. O vaxt Vyatroviç arxivin direktoru işləyib. Viktor Yanukoviçin gelişindən sonra KQB sənədləri ilə tanışlığa qadağa qoyulub. Xatırladaq ki, bir müddət öncə Latviya KQB sənədlərinin açılması qərarını parlamentin birinci oxunuşunda qəbul etmişdi.

AB-yə Türkiyənin üzvlük müzakirələri dayandırılı bilər

Mühafizəkar partiyaların AP seçkilərinə əsas namizədlərdən biri Jean-Klaud Junker Türkiyə ilə üzvlük müzakirələrinin dayandırılmasına

qarşı çıxıb. "Axar.az" xəbər verir ki, Junker danışıqları Ərdoğan ilə deyil, Türkiyə ilə apardıqlarını bildirdi. Angela Merkelin liderliyində Xristian Demokrat Birlik bu gün Berlində bir kongres təşkil edib. Avropa Parlamentində seçki proqramının müzakirəsi zamanı Türkiyənin Avropa Birliyinə üzvlük müzakirələri də gündəmə gəlib. Hessen əyalətindən verilən bir təklifdə Türkiyə ilə Avropa Birliyi müzakirələrinin dayandırılması istənilirdi. Səbəb kimi isə Türkiyədə Twitterə qoyulan qadağa göstərilirdi. Hessen əyalətinin Baş naziri Volker Bouffier iclasda demokratiyanın əsas prinsiplərinə riayət edilmədiyini müddətdə üzvlük şanslarının azaldığını və bunun da Türkiyəyə bildirilməsinin vacib olduğunu deyib. axar.az

Kürd Şifahi xalq ədəbiyyatı

Əfsanələr və Əsətlər.

(Əvvəlki 254-cü sayımızda)

Kürd şifahi xalq ədəbiyyatının digər çoxşaxəli janrlarından biri də kürdlərin qədim mifoloji düşüncəsini əks etdirən kürd əfsanə və rəvayətləridir. Qədim şumer abidələrində əks edilən çox saylı inaclər və əfsanələr kürd xalqının şifahi yaddaşında da yaşamaqdadır. Bu ədəbi nümunələr özündə xalqın dini dünyaya görüşünü, həyat və dünyanın yaradılış haqqında bir sıra məsələləri, eləcə də kürdlərin doğuluşunu və mənşeyini mifik bir şəkildə əks etdirir. Bu əfsanə və əsətlərdə, həmçinin torpaq, səma, bitki və heyvanlar aləmi universal tayfa icması şəklində təsvir olunur. Burada çox allahlıqdan atəşpərəstliyə, atəşpərəstlikdən islama kimi bir sıra dini dünya görüşünün izləri açıq və aydın şəkildə əks olunur. Bu cür əfsanə və əsətlərin bir çoxunu bu gün də tam mənası ilə izah etmək, onun yaranma səbəbini aydınlaşdırmaq çətinidir. Ünlü tədqiqatçı K.Paustovskiy 1971-ci ildə Bakıda "Gənclik" nəşriyyatında nəşr edilən "Yaxın və uzaq adamlar" adlı əsərində göstərir ki, xalq əfsanələrinin necə yarandığını biz hələ də bilmirik. Bu əfsanələr ölkənin dərinliklərində, çöllərdən keçən yollarda, meşələrdə, közəren ocaqların başında yaradılır... Əfsanələr külək kimi yaranır. Bunlar ölkəni dolanıb dildən-dilə keçir, xalqın zəfər eşqini və qürurunu onun oğul və qızları vasitəsi ilə yayır.

Hökumət qəhrəmanlarını fəxri adla təltif etdiyi kimi, xalq da igidlərini gözəl əfsanələrlə mükafatlandırır. Əfsanələr ümumxalq hörməti, məhəbbəti və minnətdarlığının ifadəsidir. Bu fikirlər olduğu kimi kürd əfsanə və əsətlərinə də şamil etmək daha doğru olardı.

Kürd inancında, xüsusi ilə Novruz bayramı ilə əlaqəli daha çox əfsanələr dolaşmaqdadır. Adına Şumer mətnlərində də rast gəldiyimiz Dəmirçi Kavva əfsanəsi özündə xalqın mübarizə ezməni əks etdirməklə yanaşı antik insanların ədalətə, gerçəyə, azadlığa inamının bariz göstəricisidir. Əfsanəyə görə Novruz bayramı ərafəsində dağlara çıxaraq tonqallar qalayıb tərəfdarlarını ədalətsizliyə qarşı mübarizəyə səsləyən Kava sonda öz istəyinə nail olur və xalq azadlığa çıxır. O gündən başlayaraq xalq tərəfindən Novruz yeni günün başlanğıcı olaraq bayram kimi qeyd olunmağa başlayır. Kava həmçinin sarı, qırmızı və yaşıl rəngli bir bayraq da düzəldərək bu mübarizəsinin simvoluna çevirir. Bu gün də kürdlərin geyim mədəniyyətindən tutmuş mərasimlərinə kimi bir çox sahələrdə bu üç rəng simvolik olaraq saxlanmaqdadır.

Kürdlərin digər maraq doğuran əsətlərindən biri də kürdlərin əcdadlarının kimliyini əks etdirən mifik "Zalim Zöhək Şah" əsətidir. Əsətdə hanibalizmin izləri açıq aydın görsənməkdədir və bu acı gerçək pislənir. Əsətlərə görə Zöhək şah ağır xəstəliyə düşər olur və münəccimlər hər gün iki kürd gəncin beynini yarılarına sürtməyi ona məsləhət bilirlər (Digər bir versiyasında guya şahın çiyinlərindən ilanlar çıxır və bu beynləri onlara yedizdirir). Şahın göstərişi ilə vəzir hər gün iki gənci qətlə yetirir. Sonradan bir araya gələn əhsəqalar belə məsləhət görürlər ki, hər gün bir gəncin beynini şahın versinlər, digər gəncin beyni isə bir heyvan beyni ilə əvəz edilsin. Belə də edirlər və xilas olan gəncin dağlara

qaçır və bu gənclərdən indiki kürdlər törəyir. Bu əsətlərə İran şairi Firdovsi öz məşhur "Şahnamə" əsərində geniş yer verir. Şair burada Dəmirçi Kavanın mübarizə aparmasını da bu hadisə ilə əlaqələndirərək göstərir ki, Dəmirçi Kavanın 17 oğlu qurban edilmişdi və 18-ci oğlunu xilas etmək üçün saraya hücum çəkərək onu xilas edir. Saraydan çıxarkən dağlardan onunla gələn igidlərlə birlikdə önlüyünü açaraq bu inqilabın bayrağına çevirir.

Burdan o da aydın olur ki, mifoloji əsərlər, həmçinin yazılı ədəbiyyata da təsirsiz ötüşməmişdir. Bu barədə yazan E.Taylor qeyd edir ki, poeziyanın ruhunu təşkil edən miflər insanla təbiət arasındakı oxşarlıqdan hasil olaraq və bu hekayətlərə çevrilərək bizim üçün hələ də öz unudulmaz həyatını və gözəlliyini itirməyən, keçmişdən daha çox indiki zamana məxsus mükəmməl sənət əsəridir.

Kürd mifologiyasının tədqiqatçısı Cəmşid Bəndər üç dəfə olmaqla, 1996-1999 və 2007-ci illərdə, İstanbulda nəşr etdiyi "Kürt Mitolojisi" (Kürd mifologiyası) əsərində kürd əfsanə, əsətlər və rəvayətlərini geniş şəkildə şərh edir. Əsərdə həmçinin hansı xalqlara məxsus olduğu mübahisə doğuran bir sıra əfsanə və əsətlərə də aydınlıq gətirir. Bu əsərdə "Bilqamis" əsətlərinin də kürdlərə məxsusluğunu qeyd edərək əsəri geniş şəkildə şərh edir. Məlumat üçün bildirim ki, bu əsəri C.Smit 1872-ci ildə Assuriyanın mərkəzi Nineviya şəhərində aparılan qazıntılar zamanı aşkarlamışdır. Gil lövhələr üzərində yazılan mətnlərdə oxuduğu parçalar Smiti, eləcə də tədqiqatçıları heyretləndirmişdir. Nuhun Tufanı ilə bağlı dünya xalqları arasında yayılan rəvayətlər burada əks edilmişdir. Bu da bu hadisənin səmavi dinlərdən öncə ədəbiyyata məlum olduğu gerçəyini ortaya qoyur. Onu da qeyd edirəm ki, Nuh peyğəmbərlə bağlı kürd mifologiyasında kifayət qədər rəvayətlərə rast gəlmək mümkündür. Bu rəvayətlərin birində göstərilir ki, Nuh peyğəmbər cinləri dünyanın dörd bir yanına göndərir ki, hər ölkədən bir gözəl gətirsinlər. Cinlər gözəlləri tapıb geri dönrək tufanın qopduğunu və yer üzünün məhv olduğunu görürlər. Onlar da Nemrud dağına gedərək bu gözəllərlə evlənilər. Onlardan törənənlərsə kürdlər olur.

Dastanın hansı xalqa məxsusluğu ilə bağlı bir sıra mübahisəli məsələlər var və bu dastanın dili ilə bağlı aşağıdakı müqaisəni verməyi məqsədə uyğun sayıram.

Nağıllar

Kürd xalq ədəbiyyatının geniş yayılmış janrlarından biri də nağıllardır. Kürdcə "çirok" və ya "Çirvanok" adlandırılan nağıllar bir sıra şerq nağıllarına bənzərliyi və eləcə də fərqliliyi ilə seçilir. Kürd nağılların vahid süjet xətti olmaqla, əsasən üç mərhələdə özünü göstərir. Giriş, məzmun və son. Nağıllar əsasən vahid qəlb ifadələrlə başlanır ki, bu da öz növbəsində müxtəlif qruplara bölünür. Bəzi nağıllar nağılı sözləyən və dinləyən əcdadlarına rəhmət oxunması ilə başlanır. ("Hebu carek ji caran xêr u xweşî bibare li guhdar û hazirân", "Carek ji caran, rehmet li dê u bavê hazir û guhdaran) və yaxud bəzi nağıllar önlərə rəhmət oxumaqla yanaşı şeytanın lənətlənməsi ilə başlanır. ("Hebu tune bu kes ji Xwedê mestir tune bu, mezinê fillna seyê ber derê me bu, şeytanê kûnt eşî, ser xaniya dimeşî lufkê g... ji quna wî

diweşî")Bəzən isə allahın birliyindən söz açılır. ("Hebu tunebu, ji Xwedê pêvtir kes tunebu")

Nağılları söyləyən adam nağılların ortasında istəyinə uyğun olaraq yanılmaclardan istifadə edərək dinləyicilərin marağını bir qədər artırır. Bu yanılmaclar əsasən şeir şəklində olur. Eləcə də kürd nağıllarında qəhrəmanın dilindən söylənən şeirlərdə tez-tez rast gəlmək mümkündür.

Nağıl qəhrəmanları əsasən 3 və ya 7 nəfər olur. Misal üçün: üç oğlan üç qız, üç gün üç gecə, üç div üç kəviz, yeddi qardaş, yeddi igid, yeddi qadın və s. Bu say anlamını

nağıllarda qəhrəmanlara kömək etməyi ilə müsbət xarakterləri canlandırır. Böyük kənd evlərində, ocaq başında yaşlı insanlar tərəfindən söylənilən bu nağılların bitməsi də əsasən qəlb ifadələrlə bağlanır. Bu ifadələrdə nağılı söyləyən bir qədr müstəqildir. Əsasən isə nağıl bu kimi ifadələrlə sona yetir: "Xevroşka min li diyaran rehmet li dê û bavê guhdaran", "Xebroşka min li diyaran başî li dê û bavê guhdaran" "Çiroka min li zextê rehmet li dê û bavê civatê, xevroşka min li vir qedyar rehmet li dê û bavê hazir u guhdaran".

Atalar sözləri:

SUMERCƏ	KÜRTÇƏ	TÜRKÇƏ
Sa	Ça	Ata
Ba	Bav	Büvə
Gali	Galin	İnləmək
Ganai	Gali-sali	Vadi
Gis	Ganim	Buədəx
Marasu	Marazi	Rahatsız
Gir	Ağır	Atas
Guđ	Ga	Ölüz
Gumusa	Gamés	Manda
Kisatu	Gışati	Həpsi
Lu	Lo	Kisat-adam
Lu-sal	Kal	İltivar
Nasar	Nasar	Marangoz
Nan - Ninda	Nan	Ekme
Pa	Pac	Kanat
Sa	Sac	Kırmızı
Sas	Sac	Baş
Ses	Ses	Yarıq
Tas	Telas	Evlilik bağ
Zisa-sal	Jin	Yasam
Zu	Zan	Bilmək
Zur	Dür	Uzak
Dur-ti-sa	Dem-dari	devam
ez	ez	baş

təkcə kürd ədəbiyyatına aid etmək də doğru olmazdır, ümumilikdə şerq xalqlarının şifahi ədəbiyyatında bu rəvayətlərin bir simvolik anlamı mövcuddur. Kürdlərin simvolik rənglərinə çevrilmiş sarı, qırmızı, yaşıl rənglər bu nağıllarda əsas rənglər olaraq istifadə edilir. (məsələn: Sarı örpəkli, yaşıl donlu, qırmızı xınalı qız divin yeddinci otağına daxi oldu)

Kürd nağıllarının da qəhrəmanları digər xalqlarda olduğu kimi insanlar, heyvanlar və qorxulu varlıqlardır, bəzən isə bitkilərdir. İnsanlar nağıllarda əsasən şahın, vəzirin oğludur, ya bir qəhrəmandır, və ya yeddi qardaşdır və yaxud yeddi qardaşın bir bacısıdır. Heyvan obrazları isə əsasən insan xarakterinə malik olan obrazlardır. Bu obrazlar bəzən insanla danışa bilir, onlara yol göstərir. Üçüncü ən böyük və geniş yayılan obrazlar əsasən cinlər, divlər, cadugerlər və pərilərdir. Demək olar ki, Azərbaycan xalq nağıllarında da olduğu kimi, pərilər istisna olmaqla, bu obrazlar şerq qüvvələrini təmsil edir. İnsanlara daim ziyan verirlər. Sonuncu yerdə gələn bitki obrazları çox da geniş yayılmayıb. Ancaq rast gəlinən

Kürd şifahi xalq ədəbiyyatının digər bir zəngin janrı isə atalar sözləridir. Kürdcə "qotinən pəşiyar" adlanan bu ibrətəmiz kəlamlar minilliklərin sınağından keçərək günümüze yetişib.

Xalqın sınaqdan keçirdiyi minlərlə hadisədən nəticə çıxarmağın bədii həlli yolunu özündə göstərən atalar sözləri bu gün də öz aktuallığını qoruyub saxlamaqdadır. Şerq-islam dəyərləri ilə yanaşı kürdlərin milli koloritini əks etdirən çoxsaylı atalar sözləri içərisində, həmçinin qonşu xalqların atalar sözləri ilə səsleşən fikirlərə də rast gəlmək mümkündür ki, bu da xalqlar arasında mənəvi, dini, əxlaqi bağlılığını əks etdirir. Məsələn: Azərbaycan atalar sözlərinin birində deyilir: "Pişiyin ağzi ətə çatmayanda, haramdı deyər". Kürdcədə eyni fikiri əks etdirərək "Deve rovi ne geha hersim qo çi tirşa" deyir. Yəni, tülkü yeye bilmədiyi üzüm üçün-köhnəmiş -deyər. Digər bir Azərbaycan atalar sözlərində deyilir "Çobanın meyli olsa təkədən pendir tutar". Kürdlərdə isə bu məsəl bir qədər fərqli olsa da eyni məzmun daşıyır; "Dilê şivan bixwaze kare, ji neri şir

derxê", yəni çobanın könlü istəse təkədən süd sağar.

Başqa bir misala nəzər yetirək: "Her dar siyê ji koka xwe re nake" – yəni, hər ağac kökünə kölgə salmaz. Azərbaycan atalar sözlərində isə deyilir, "Çırağ dibinə işıq salmaz". Eyni situasionalarda işlədilen bu kimi atalar sözləri insanların milli kimliyindən asılı olmayaraq onların ortaq düşüncə mədəniyyətinin olduğunu göstərir. Ancaq gətirdiyimiz bu misallar "Kürd atalar sözlərində milli özünəməxsusluq yoxdur" fikirini yaratmamalıdır. Əksinə kifayət qədər Kürd atalar sözlərinə rast gəlmək mümkündür ki, bir başa kürd əxlaqi dəyərlərinin göstəricisidir və onları hərfi tərcümə etmək bəzən çətinlik belə yaradır.

Kürdlərin şifahi xalq ədəbiyyatı ilə maraqlanan bir sıra alimlər 200 ildən artıqdır ki, kürd atalar sözlərini toplamaqda, təhlil və çap etməkdə məşğuldurlar. Bunlar arasında kifayət qədər kürd olmayan tədqiqatçılar mövcuddur. Çoxsaylı tədqiqatçı özünə çəkin şübhəsiz ki, xalqın minilliklərə dayanan zəngin folklorunun olmasıdır. Kürd olmayan tədqiqatçılardan ilk dəfə 1860-cı ildə Aleksandr Jaba Kürd atalar sözlərini toplamağa başlamışdır, daha sonra 1887-1890-cu illər arasında Eugen Prym-Albert Socin kürd şifahi xalq ədəbiyyatı nümunələrini, eləcə də bunun daxilində atalar sözlərini toplayaraq nəşr etdirmişdir. E.Noel Major, 1921-ci ildə IV cild olaraq nəşr etdirdiyi "The character of the Kurds as illustrated by their proverbe and popular sayings, Bulletin School of Orient, Studies" adlı əsərində kürd folklorunun, həmçinin bu folklor nümunələrinin, xüsusi ilə atalar sözlərinin xalqın mənəvi-psixoloji və əxlaqi keyfiyyətlərinin əks olunması məsələlərini şərh etmişdir. Daha sonra C.Jardine "Bahdınan Kurmanji"- (Bağdad-1926), Abbê P.Beidar, "Grammaire Kurde" (Kürd dilinin qrammatikası –Paris-1926), D.P.Margueritte et Emir K. A. Bedir-Han, "Proverbes Kurdes" (Kürd atalar sözləri-Paris -1938), Roger Lescot "Textes Kurdes" (Kürdcə mətnlər-Beyrut, 1940) adlı kitablarında kürd atalar sözlərinin təhlilə və nəşrinə nail olmuşlar. Bu nəşrlərən ən sanballısı və əhatəli olanı 1972-ci ildə Ordixane Celilin Moskovada nəşrinə nail olduğu və 2181 atalar sözünün toplandığı "Mesele u Metelokên Kurda" adlı kitabıdır. Kitab kürd və rus dillərində nəşr edilmişdir. Bundan əlavə digər kürd tədqiqatçıları və elm adamları olan -Heqi Saveys (1933), Maruf Ciyavok (1937), Seyh Muhammed Hal, (1957-1971), Cigerxun (1957), Ordihan Celil (1969), Ömer SeHELLA Desteki (1972), Maruf Sarezuri (1981), Sükrü Resul (1984), A. Bali (1993), Hüseyin Deniz kimi tədqiqatçılara da kürd atalar sözlərinin toplanması, tədqiqi və nəşri işində böyük xidmətlər göstərmişdir.

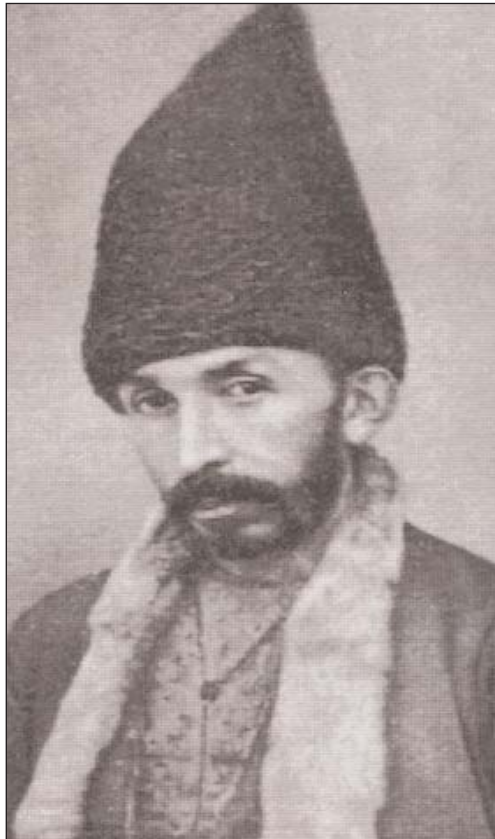
Şəhifəni hazırladı: Nofel Ədalət

Əvvəli ötən saylarımızda

Ermənilərdən biri ayağa durub ərz elədi ki, bu böyüklükdə alovun üstünü pərdə ilə necə örtmək olar? Ermənilərin vaveylası aləmi bürümüşdü. Çox böyük hörmətlə cənablarınızdan xahiş eləyirik ki, getməyiniz. Bir-iki gün də burda qalınız. Bəlkə, bu tayfa arasında sülhü bərqərar eləyiniz. Erməninin bu müraciətindən sonra müsəlman camaatı da cənab şeyxdən xahiş etdilər ki, Qalada bir neçə gün də qalsın. Bu müraciətlərdən sonra şeyx onların xahişini qəbul edərək bir neçə gün yenə şəhərdə qalmalı oldu. Həmin günün sabahı hər iki tayfanın xahişinə əsasən sülhü bərpa etmək məqsədilə hər tərəfdən iyirmi-otuz adamın iştirakı ilə əvvəl erməni kilsəsinə getdilər. Burada alimlər, xəlifə və keşişlər öz dini qanun-qaydaları ilə and içdilər ki, iki millət arasındakı ədavəti qızırdıranların fitvası ilə fitnə-fəsada qoşulmayacaqlar və hər iki tayfa arasında yaradılmış sülhü pozmayacaqlar.

Bundan sonra hər iki fırqə birlikdə məscidə gəldilər. Burada xütbələr oxunduqdan sonra cənab qazi müsəl-

Mir Möhsün Nəvvab

qorxma, uşağı öldürməyəcəyik. Onlar uşağı qadından alıb bələyini açdılar.

düşdü. Hər tərəfdə böyük iğtişələr başladı. Tüfəng və tapança səsləri bazarı bürüdü. Hacı həyəcanlanaraq iğtişənin səbəbini Nikolaydan soruşarkən o dedi ki, erməni-müsəlman davası düşdü. Hacı ondan soruşur:

— Bəs mən nə edim?

Hacı fikirləşirdi ki, o, erməni Nikolayı gizlədərək qoruduğu kimi yəqin ki, onu da Nikolay ermənilərdən mühafizə edəcəkdə. Lakin təəssüflər olsun ki, belə olmadı. Birdən Nikolay stolun siyirməsindən bir tapança çıxarıb dabanını çəkdi və tapançanı Hacıya tərəf tuşladı. Tapançanın gülləsi Hacıya sinəsinə dəyib bir azca yaraladı. Hacı qanı tökülə-tökülə üz qoydu qaçmağa. Nikolay və onunla başqa ermənilər Hacıya arxasınca tufəngdən və tapançadan iyirmiye qədər güllə atdılar. Amma xoşbəxtlikdən güllələrin heç biri Hacıya dəymədi. Bu əhvalatı Hacı özü mənə danışmışdır. Ermənilərin belə namərdliklərindən və qəddarlığından yazmaqla qurtaran deyil.

Ə L A V Ə: Cavad ağa Paşa ağa oğlu adlı bir nəfər müsəlman həmişə

Ə L A V Ə: Bu zaman Qalaya bir adam gəlib xəbər gətirdi ki, erməni quldurlarının bu vəhşiliklərinə son qoymaq üçün hər tərəfdən müsəlman atlıları tökülüb ermənilər yaşayan Sissi kəndinə hücum etmişlər. Kənddə müsəlman atlıları erməni quldurlarının bir neçəsini öldürmüş, bəziləri isə qaçıb canını qurtarmışdı. Müsəlman kəndlərindən qarət edilmiş mal-dövlət geri qaytarılmışdır. Kəndə basqın zamanı müsəlman atlıları övret-uşağa toxunmamışdılar.

Bundan sonra atlılar Məşhər adlı əksəriyyəti erməni olan kəndə tərəf yönəldilər. Ermənilər müsəlman atlılarına müqavimət göstərə bilməyib hərəsi bir tərəfə qaçdı. Onlar bu kənddə olan heyvanları və bəzi əşyaları özləri ilə qənimət götürüb və iqamətgahlarına göndərdilər. Bir para quldur evlərinə və onların ot tayalarına od vurduqdan sonra atlılar Saru kəndinə tərəf yollandılar. Bu kənddə də müsəlmanlar istədiklərini etdikdən sonra Qarabulaq kəndinə üz qoydular. Oradan isə Xəlifə kəndinə getdilər. Bu kəndlərdə də övret-uşaqlara əl vurmada quldurlara divan tutaraq

1905-06-cı illərdə erməni-müsəlman davasında kürd xalqının rolu

manları Qur'ani-Şərifə and içirdi ki, heç kəs bu iki xalq arasındakı əmin-amanlığı pozmayacaq və heç bir fitnə-fəsada bais olmayacaqlar.

Bu andiçmə mərasimindən sonra çox inadkar, nahaq qanlara və fitnə-fəsadlara bais İrəvan əhlindən olan Həzad adlı bir erməni öz ətrafına onun kimi cəlladları toplayaraq qəfil zəif müsəlman kəndlərinə basqın edirlər. Onlar əvvəlcə kəndin ətrafında olan bir para ot tayalarına od vurub yandırmışdılar. Kənd camaatı bu hücumdan xəbərdar olan kimi kəndin müdafiəsinə qalxaraq düşmənlə vuruş meydanına atılırlar. Ermənilər isə onlardan qorxaraq geri qaçmışlar. Onlar başqa müsəlman kəndlərinə də belə basqınlar edərək xalqın rahatlığına haram qatmışlar. Gah da həmin dəstə Əsgəran bürclərinə girərək gizlicə yoldan gəlib-gedən müsəlmanları namərdliklə vurub öldürürdülər. Öldürükdən sonra isə qaçıb onun üstündə olan paltarını, pulunu və apardığı malını qarət edib, meyidini yandırırtdılar ki, ondan əsər-ələmət qalmasın.

Bundan əvvəl də bu iki tayfa arasında din-məzhəb üstə, yaxud böyük müllklərdən ötrü münaqişə olurdu. Lakin bu cür insafsızlıq və namərdliklər olmurdu. Bu namərd dəstə isə harada əlsiz-ayaqsız adamlar görürdülər, gəndən vurub öldürürdülər.

Xaspolad adlı bir müsəlman Qalanın ətrafında yerləşən bir dəyirmanı icarəyə götürmüş və onu bir kişi ilə övretinə tapşırırdı. Qarət və qan tökməklə məşğul olan erməni dəstələrinin biri həmin dəyirmanı gələrək böyük bir faciə törətmişdilər. Onlar kişini güllə ilə öldürükdən sonra qucağında dörd aylıq uşaq olan qadına yaxınlaşdılar. Erməni cəlladları onları da öldürmək istəyəndə övret dedi ki, Allah xatirinə mənə öldürün, ancaq uşağa əl vurmayın. Ermənilərdən ikisi irəli çıxıb dedilər ki,

Ermənilərin hərəsi uşağın bir ayağından tutub qüvvətlə hərəsi bir tərəfə çəkdi. Uşaq iki para oldu. İki yərə bölünmüş uşağın parçalarını ananın üstünə atdılar. Ana bu vəhşiliyə dözə bilməyib huşunu itirdi. Cəlladlar bu qadını da bir neçə güllə ilə qətlə yetirdikdən sonra dəyirməndə olan taxılı və unu, eləcə də malı qarət edib apardılar.

Ə L A V Ə: Ermənilərin bu qaniçən dəstələri öldürdükləri müsəlmanlara əvvəlcə olmazın işgəncəsini verərək onların diri-diri burnunu, qulağını, ayağını və kişiliyini kəsdikdən sonra öldürür, cəsədini zibillikdə yandırırtdılar.

Yuxarıda qeyd olunan 18 nəfər İran fəhlələrini və erməni məhəllələrində 20-yə qədər alver edən müsəlmanları bu cür vəhşiliklərlə qətlə yetirmişdilər.

Ə L A V Ə: Erməni tayfasının müsəlmanlara qarşı olan namərdliklərinə dair çox misallar göstərmək olar. Hacı Bəylərin başına gələn müsibət buna bir misal ola bilər. Belə ki, Hacı Bəylər adlı bir müsəlman sövdəgəri Nikolay adlı bir erməni taciri ilə yaxın dostluq edərlərmiş. Onlar yaxın dost olduqlarından bir-birinə deyərlermiş ki, hərgah ermənilərlə müsəlmanlar arasında dava olarsa, biri-birimizi onlardan qoruyaq.

Bir dəfə ermənilərlə müsəlmanlar arasında dava başlayarkən Nikolay Hacıya davadan bərk qorxuya düşdüyünü görən Hacı ona ürək-dirək verərək onu gizlin bir yere aparır. Nikolayı əmin edir ki, orada onu heç kəs tapa bilməz. Dava qurtardıqdan və hər tərəf sakitləşdikdən sonra Hacı Nikolayı hörmətlə öz evinə yola saldı.

Nikolay Hacıya 93 manat pul vermişdi. Bir gün Hacı bu pulları götürüb Nikolaya qaytarmaq üçün onun dükanına gədir. Hacı pulları sayıb erməniyə verdikdən və bir qədər söhbət etdikdən sonra birdən guruhur

ermənilərə hörmət edir, onlara rəhmlə yanaşardı. Çalışardı ki, ermənilərlə müsəlmanlar arasında həmişə sülh olsun. Buna baxmayaraq, yuxarıda adı çəkilən Həzad adlı erməni cəlladı öz dəstəsilə Cavad ağanın kəndinə basqın etmişdir. Onlar Cavad ağanın və onun rəiyyətinin evlərinə və gözəl atlar saxlanılan tövlələrinə od vurub yandırmış, mal-dövlətini qarət

aparılan malların hamısını geri qaytardılar.

Ə L A V Ə: Yuxarıda haqqında danışdığımız Həzad adlı erməni qulduru öz dəstəsi ilə yenə gəlib Əsgəran bürclərinə doldular. Onlar bu səngərlərdən namərdcəsinə yolla gəlib-gedən müsəlmanları qəflətən güllə ilə vurub öldürürdülər. Meyidini isə odlayıb yandırtdılar. Həmin gün Mustafa bəy adlı bir nəfər müsəlmanı eləcə öldürükdən sonra yandırmışdılar. Bu əhvalatdan bir neçə gün sonra, yeni ramazan ayının üçüncü günündə İsa bulağının yaxınlığında meşədə müsəlmanlar üç erməni ilə dalaşırlar. Müsəlmanlar erməninin ikisini öldürür, üçüncüsünü isə qaçır. Arxadan atılan güllələrdən ancaq biri qaçan erməniyə dəyib yaralayır. Yaralanmasına baxmayaraq, qaçıb aradan çıxır və özünü şəhərə yetirir. O, şəhərdə fəryad qoparı ki, nə durmusunuz müsəlman atlıları dörd tərəfdən üstümüze gəlir, yolda da iki ermənini öldürüblər. Mən isə yaralanıb qaçmışam.

Ermənilər onun bu fəryadını eşidən kimi dükən-bazarı şaraqqa-şuruqla bağlayıb qorxu içərisində Qalaya müvəkkil olan qoşun böyüyünün yanına gəldilər və dedilər ki, müsəlmanlar dörd tərəfdən üstümüze gəlirlər. İki adamımızı öldürüb, birini isə yaralayblar.

Qoşun böyüyünün əmri ilə əsgərlər dərpəl şeypur çaldılar. Qalada nə qədər ki rus qoşunu var idi, hamısı silahlanıb musiqi çala-çala müsəlman bazarına gəldilər. Gördülər ki, bazarda dükənlər açıq, hər kəs də öz işi ilə, alışı-verişi ilə məşğuldur. Davadan heç bir əsər-ələmət yoxdur. Rus əsgərləri yenə musiqi çala-çala erməni məhəlləsinə qayıtdılar və ermənilərə bildirdilər ki, onlar öz-özlərindən nahaq yere belə qorxuya düşüblər.

Ardı var

Tahir Süleyman

etmişlər.

Ə L A V Ə: Erməni quldur dəstələri Xəzək kəndinə də basqın etmişdilər. Məmmədağa Ataxan oğlunun bu kənddə gözəl imarətləri və bağları var idi. Erməni quldurları vəhşicəsinə bu imarətləri dağıtmış, bağların ağaclarını doğramış, evdə olan mal-dövləti qarət etmiş və üç yüz qoyununu aparmışlar.

Onun nöqərləri qaçıb canlarını xilas etmişlərsə də, çoban onlardan qurtara bilməmişdir. Quldurlar onu vəhşicəsinə öldürmüşlər.

(Əvvəli ötən sayımızda)

Birinci yazı. Bakıda 1918-ci il mart hadisələri.

Əlverişli məqamın yetişdiyini gören ermənilər gizli şəkildə Rus Milli Şurası, Xəzər matrosları, eser və menşevik partiyaları arasında belə bir sayıe yaydılar ki, guya "Evelina" ilə gedən zabitlər tapşırıq almışlar ki, Lənkəranda olan müsəlman hərbi dəstələri ilə birlikdə Muğandakı rus-molokan kəndlərini məhv etsinlər. (ARDSPİHA, f.276, siy.2, iş 22, v.74) Bu təxribat xarakterli sayıe öz nəticəsini verdi. Bakıda olan bütün qeyri-azərbaycanlı siyasi və hərbi qüvvələr gəmidəki hərbiqələnlərini tərk etdilər. Hərbiqələnlər tərk etdikdə İcraiyyə Komitəsi adından onlara silahlarını təhvil vermək barədə ultimatum verildi. Lakin onlar bu ultimatumu rədd etdilər. Qırğına yol vermək üçün Musavat rəhbərliyi və müsəlman ziyalıları əsgərləri məcbur etdilər ki, silahlarını təhvil versinlər. Lakin bu yaranmış gərcinliyi aradan qaldırmadı. Şəhər məscidlərində toplanan müsəlman əhalisi silahlarını qaytarılmasını tələb etdilər. Burada qeyd etmək yerinə düşər ki, belə bir hadisə hələ 1918-ci ilin yanvarında müsəlman korpusunun komandanı general Talışinskiyin Bakıya gəlməkdən həbs edilməsi zamanı da baş vermişdi. Ermənilər generalın azad edilməsi tələbi ilə çıxış edən müsəlman əhalini bolşeviklərə qarşı silahlı üsyan təhrik etməyə çalışmışdılar. Lakin məscidlərə toplaşmış əhali qarşısında çıxış edən Azərbaycan ziyalıları bu təxribatın qarşısını ala bilmişdilər. (ARDSPİHA f.277, siy.2, iş 27, v.16)

Martın 30-da qarşıdakı döyüşlərə rəhbərlik etmək üçün S.Şaumyanın rəhbərliyi ilə İnkilabi Müdafiə Komitəsi yaradıldı. Problemlə məşğul olan tarixçilərin böyük əksəriyyəti N.Nərimanovunda Komitə üzvü kimi təqdim etmişlər. (A.İsgəndərov. 1918-ci il mart qırğınının tarixşünaslığı. B.1997 s.154) Professor C.Həsənov isə N.Nərimanovun İMK-nə daxil edilmədiyini göstərir (C.Həsənov. 1918-ci ilin martı: vətəndaş

mühəribəsi yoxsa türk-müsəlman soyqırımı?-"Azadlıq" qəzeti.31 mart 1994). Əslində bu Komitə qeyri-azərbaycanlılardan ibarət idi. İMK-yə S.Şaumyan, Q.Korqanov, A.Caparidze, İ.Suxart sev, S.Sakyan və S.Məlik-Yolçiyən daxil idi (İzvestiya Soveta raboçix i soldatskix deputatov Bakinskovo rayona. 1918 N64)

Vəziyyətin həddindən artıq təhlükəli xarakter aldığından görün Azərbaycanın milli təşkilatlarının nümayəndələri şəhərin müsəlman əhalisinin narazılığını sakitləşdirmək üçün İnkilabi Komitəyə gəlib alınmış silahları "Hümmət" müsəlman bolşevik komitəsi vasitəsilə qaytarılmağa cəhd göstərdilər. Martın 30-da N.Nərimanovun evində S.Şaumyanla və həmin gün İMK-də M.Ə.Rəsulzadə ilə keçirilən görüşlərdə müəyyən razılıq əldə edilməsinə, silahların qaytarılması və veriləməsinə baxmayaraq, "Hümmət"ə o qədər də etibar olmayan

bolşevik-daşnak koalisiyası sözüne əməl etmədi.

Martın 30-u saat 17.00-da şəhərdə atəş səsləri eşidilməyə başladı. Şəhərdə atəşə birinci kimin başlaması Azərbaycan tarixşünaslığında mübahisə doğuran məsələlərdən biridir. Azərbaycanın qocaman ziyalılarından biri, yazıçı M.Süleymanov "şəhərdə atəşə birinci kim başlamışdır?"-sualına belə cavab verir: "Şamaxı yolunda dəstəbaşı daşnak və onun süvari əsgəri birinci olaraq günahsız azərbaycanlı qanına qəltan etdi. Əsgərlər "Metropol" mehmanxanasının damında pulemyot qurub "İsmailiyyə"yə atəş açdılar". (M.Süleymanov. Eşitdiklərim, oxuduqlarım, gördüklərim. B.1989.s.222-223). Artıq saat 18.00-dan etibarən şəhəri atışma bürüdü. Bolşevik-daşnak dəstələri bundan istifadə edərək S.Şaumyanın dediyi kimi "dərhal bütün cəbhə boyu hücumla başladı" (S.Şaumyan. İzbranniye proizvedeniye.-s.246). Bununlada 3 gün davam edən soyqırımı başladı.

Fövqəladə İstintaq Komissiyasına şahid qismində ifadə vermiş Bakı şəhər sakini A.N. Kvasnik hadisələrə münasibətini belə bildirir: "...Bakıda baş vermiş 17-21 mart (köhnə stillə-N.H.) hadisələrini arxayınqla belə bir başlıq altında vermək lazımdır: "Əvvəlcə Bakıda, sonra isə onun civarında müsəlman əhalini cismən məhv etmək, onun bütün əmlakını ələ keçirmək və bütün var dövlətinin təbii olaraq ermənilərin əlinə keçməsinə imkan yaratmaq məqsədiylə ona qarşı erməni əhalinin müştəkkil qanlı sui-qəsd...". (ARDSPİHA. f.277, siy.2, iş 26, v.1)

N.Məhərrəmov "Mejpartiyaya borba po nasonalnomu voprosu v azerbaydjani (mart 1917-sentyabr 1918 qq)" əsərində mart qırğınının

iki mərhələdə getdiyini qeyd edir: martın 29-30-u-birinci mərhələ, martın 31-dən aprelin 2-dək ikinci mərhələ. Onu da qeyd edək ki, qırğının neçə gün davam etməsi tarixçilər tərəfindən müxtəlif cür göstərilir. Onların bir qismi qırğının 3, digər qismi isə 4 gün davam etdiyini göstərir.

Mart qırğını başlananadək özlərinin bitərəfliyini elan etmiş "Daşnaksütyun" və Erməni milli Şurası qırğını başlayan kimi Bakı Sovetini müdafiə etdilər. Nəinki silahlı erməni əsgərləri, habelə Bakıdakı erməni ziyalıları da Sovet tərəfindən döyüşə qoşuldular. M.Ə.Rəsulzadə bu barədə yazmışdır: "Milli türk təşkilatının əzmkar müdaxiləsi ilə hadisə az bir zərərle yatışdırılmaq üzrə ikən sayğısız bir qrup cahilin qərəzli fitnəkarlara alet olması ilə fitnə təkrar olunmuş, zətan günlərdən bəri qətlərə hazırlanmış bulunan bolşevik-erməni qüvvəyi-bulunan əhəsi hərbi

bir vəziyyət alaraq şəhərin müsəlman məhəlləsini bombardman etməyə başlamışdır". ("Yeni Kafkasiya" 31 mart 1924-cü il) Onlar küçələrdə dinc müsəlman əhalini qırmağa başladılar. "Qızıl qvardiya"çılar "Mars" teatrının damından pulemyotlarla silahsız əhalini gülləyə tutaraq

qırırdılar. Ermənilərin fitnəsi ilə Xəzər dənizi hərbi donanmasının gəmiləri- "Janr" və "Ərdəhan" şəhərin müsəlmanlar yaşayan hissəsinə topa tutdu. Ermənilər rus matroslarını inandırmaşdılar ki, guya müsəlmanlar rus əhalisini qırırlar. Bir neçə saatlıq bombardmandan sonra rus matrosları bunun təxribat olduğunu, musavat adı altında bütün müsəlman əhalisinin öldürüldüyünü bildikdə atəşi dayandırdılar.

Eyni ilə həmin təxribatla aldadılaraq Muğandan xeyli molokan hərbi dəstələri də şəhərə gətirilmişdi. Şəhərdə ayrı vəziyyətin şahidi olub döyüşdən imtina etdikləri üçün Sovet və erməni qoşunları onları tərk silah etdilər. Molokanlardan alınan silahlar "növbə gözləyən" erməni könüllülərinə paylandı. (C.Həsənov. Göstərilən məqaləsi).

Axşam saat 10-da Olginski və Marinski küçələri bolşeviklər tərəfindən işğal edildikdən sonra şəhər iki hissəyə bölünmüş oldu.

Hadisələrin canlı şahidi və iştirakçısı olan N.Nərimanov etiraf edir ki, martın 30-da axşam müsəlman əhalisi silahı olmadığından və patronu qurtardığından toqquşmanı dayandırmaq barışıq üçün vasitə axtarırdı. (N.Nərimanov. İzbranniye proizvedeniye. V trex tomax. T.2.1918-1921.B.1989.s.176-177.) Erməni Milli Şurası Musavatçılara aldadaaraq danışıqlar aparmağı təklif edir. Martın 18-də (köhnə stillə-N.H.) keçmiş Bakı şəhər reisi Hayk Ter-Mikaelyans "İsmailiyyə"yə iclasa gələrək Erməni Milli Şurası və Daşnaksütyun partiyası adından bildirdi ki, əgər müsəlmanlar bolşeviklərə qarşı çıxış etsələr ermənilər onlara qoşulacaq və bolşevikləri Bakıdan qovmağa kömək edəcəklər. (A.Q.Balayev. Fevral'skaya revolyusiya i nasonalniye okraini. martovskiye sobitiya 1918 qoda v Azerbaydjane. Moskva.2008, s.16) Martın 19-da şəhər təzden ermənilərin vədlərinə arxayın olmuş şəhərin müsəlman hissəsinə hücum başlandı. Hücumda ancaq erməni əsgərləri iştirak etdirdilər. (Fövqəladə Təhqiqat Komissiyası sədrini ədliyyə nazirinə məruzəsi. "Azərbaycan" qəzeti. 21 oktyabr 1992)

Martın 30-da axşam S.Şaumyan başda olmaqla Bakı Soveti qüvvələri başçılarından iclasında Erməni Milli Şurasına və

daşnak liderlərinə döyüşə başlamaq haqqında göstəriş verildi. Təcili şəkildə "Kazino" mehmanxanasında toplanış-təlim qərargahı açıldı. Bu işin təşkili A.Mikoyan və H.Anançenkoya tapşırıldı. (C.Həsənov. Göstərilən məqaləsi). Avakyan vasitəsilə Hərbi İnkilab Komitəsi adından

"Astoriya" mehmanxanasında yerləşən daşnaklara silah paylandı. (B.Nəcəfov. Liso vraqa. istiriya armyanskoqo nasonalizma v Zakafkaziye v konçe XIX-naçale XX v. Çast II, B.1994 s.54)

Bolşevik-daşnak silahlı qüvvələrinin azərbaycanlılara qarşı başladığı qırğının ilk günündən eser, menşevik, və kadetlər onlara qoşuldular. Bakı menşeviklərinin lideri Ayolla elan etdi ki, onlar Soveti müdafiə edəcəklər. Eserlərin başçısı Saakyan panislamizmə qarşı vuruşacağını bildirdi. Hətta bolşeviklərə dərin nifrət bəsləyən kadetlər belə "rus işi" uğrunda mübarizə aparan bolşevikləri müdafiə edəcəklərinə söz verdilər. ("Türk dünyası araşdırmaları", 1919, N110, s.77) Uzun müddət menşeviklərə qarşı mübarizə aparan bolşeviklərin mart günlərində menşevik və eserlərlə, hətta kadet və daşnaklarla birləşməsi yalnız milli zəmində baş verdi. Bu partiyalarda milli qırğında iştirak etdilər. Lakin bolşevik və daşnaklardan başqa heç kim hadisələrin belə qanlı xarakter alacağını gözləmədi. Onlar musavatçılara qarşı öz yardımlarını təklif etmişdilər, həqiqətdə isə birləşmiş qüvvələrdən şəhərin müsəlman əhalisini məhv etmək üçün istifadə olundu. (C.Həsənov. Göstərilən məqaləsi). Müsəlmanlar qırğına yol verməmək üçün müqaviməti dayandıraraq martın 31-də Bakı Soveti ilə danışıqlar aparmaq üçün İcraiyyə Komitəsinə gələrək S.Şaumyanın İnkilabi Müdafiə Komitəsi adından verilmiş ultimatumunu qəbul etdiklərini bildirdilər. Polyak əsilli Amerika tarixçisi T.Svyatovovski qeyd edir ki, "müsəlmanlar bu ultimatumu qəbul etsələr bolşeviklər "siyasi mübarizə"ni dayandırmadılar... hadisələrin əsl faciəli davamı ultimatumun qəbulundan sonra daşnak-bolşevik ittifaqının şəhərin müsəlman hissələrində qətlər, qarətər, yanğınlar törətməsi ilə baş verdi". (T.Svyatovovski. Rusiya Azərbaycanı 1905-1920-ci illər. "Azərbaycan" jurnalı 1989 N11)

Martın 31-i səhərə yaxın yalnız ermənilərdən ibarət dəstələr azərbaycanlılar yaşayan məhəllələrə hücum keçərək qarşılarına çıxan dinc insanları cinsinə və yaş fərqinə varmadan vəhşicəsinə qırmağa başladılar. Onların bu vəhşiliyini FİK-nın üzvü A.Y.Kulge belə təsvir edirdi: "Yaxşı silahlan-

mış, təlim keçmiş erməni əsgərlər çoxlu miqdarda pulemyotların mühavizəsi ilə hücum edirdilər... ermənilər müsəlmanların evlərinə soxulur, bu evlərin sakinlərini qırır, onları qılinc və xəncərlərlə doğram-doğram və süngülərlə dəşik-dəşik edir, uşaqları yanan evin alovları arasına atır, üç-dörd günlük çağaları süngünün ucunda oynadır, baş götürüb qaçan valideynlərin atıb gətdikləri sümək körpələrin hamısını öldürür, valideynlərin özlərini ələ yaxaladıqları yerdə asıb kəsirdilər. Müsəlmanları qırıb-çatmaqla yanaşı, ermənilər onların əmlaklarını da məhv edir, az-çox qiymətli olan şeyləri özləri ilə aparırdılar. Sonralar təkə bir yerdə torpağın altından 57 müsəlman qadın və qızın meyiti tapılmışdır. Onların qulaqlarını, burunlarını kəsmiş, qanlarını yirtmışdılar". (D.Quliyev. Tarix şahiddir ki...1918-1920-ci illər hadisələri bu günün gözü ilə. "Həyat" qəzeti. 22 may 1992)

Azərbaycanlılara qarşı soyqırında 2-3-cü sinif şagirdlərindən tutmuş ahi ermənilərə kimi kişilərdən ibarət bütün erməni əhalisi fəal iştirak edirdi. Onlar bu qırğınlarda iştirak etməyi özlərinə "borc" bildirdi. Burada neft sənayeçiləri, mühəndislər, həkimlər, müəllimlər, kontor işçiləri, bir sözlə erməni əhalisinin bütün təbəqələri öz "vətəndaşlıq borcu"nu yerinə yetirirdilər. Hadisələri öz gözü ilə görmüş A.N.Kvasnik göstərir ki, onlar öldürülənərin geyimlərini əynlərindən çıxarıb, zinnət şeylərini qoparıb götürür və ölümləri xəncərlə doğrayır, bağırsaqlarını tökür, onları tanınmaz dərəcədə eybəcər hala salaraq bununlada onları təhqir edirdilər. Meyid qalıqları bütün küçələrdə və künc-bucaqlarda nəzərə çarpırdı. (ARDSPİHA f.277, s.2, iş 26, v.5). Şəhər dənizdən gəmilər, havadan isə təyyarələr vasitəsilə bombalanırdı. Uzaq vuran toplaqla "Təzəpir" məscidi atəşə tutularaq dağıdıldı. Dünya memarlığının incisi sayılan "İsmailiyyə" daşnaklar tərəfindən yandırıldı. D.Quliyev FİK-nın sənədlərinə əsaslanaraq "İsmailiyyə"nin yandırılması ilə bağlı belə yazır: "Martın 20-də (köhnə stillə) bir erməni zabitü üç erməni əsgəri ilə "İsmailiyyə" binasına daxil oldu. Bir azdan binanın pəncərələrindən tüstü və alov göründü. Həmin zabit "Daşnaksütyun"un görkəmli xadimi Tatevos Amirov idi" (D.Quliyev. Göstərilən məqaləsi). Bu həmin Amirovdur ki, Sovet hakimiyyəti illərdə tarix ədəbiyyatımız, mətbuatımız onu "yenilməz inqilabçı", "xalqlar dostluğu uğrunda mətin mübariz" kimi təbliğ etmiş, qırğınlar törətdiyi Bakının ən yaraşıqlı küçələrindən birinə onun adı verilmişdi. Şəhərin digər mədəniyyət mərkəzləri, gözəl binalar, "Kaspi" və "Açıq söz" qəzetlərinin redaksiyalarında ermənilər tərəfindən dağıdıldı (ARDSPİHA f.277, siy.2, iş 14, v.2). Arxiv sənədlərindən də görüldüyü kimi milli mədəniyyət abidələrimizin dağıdılmasında erməni ziyalıları və kilsə xadimləri daha yaxın iştirak etdilər.

(ardı var)

Namiq Həsənov

Yekemîn jina Kurda ku li Qafkasya bûye doktorê dîroknasiyê

Yekemîn jina Kurda ku li Qafkasya bûye doktorê dîroknasiyê

Lamara Paşaêva yekemîn jina Kurd-Êzîdî ya Qafqasya ye, ya ku cava êtnograf û doktora dîroknasiyê te nas kirin. Lamara Paşaêva yekemîn jina Kurd-Êzîdî ya Qafqasya ye, ya ku cava êtnograf û doktora dîroknasiyê te nas kirin.

Di 17 kanûna paş ya sala 1940 li bajarê Tbilîsî (Yekîtiya Sovêtê ê berê) li mala Farêyê Bêmal ji eşîra Reşan û Gezoya Edo ji dayîk bûye. Bavê wê Farêyê Bêmal beşdarê Şerê Wetenyêye Mezin bû (şerê Yekîtiya Sovêtê dijî Almaniya faşîst).

Di sala 1957 dibistana navîn № 44 li Tbilîsê xilas kir.

Di sala 1964 fakultêta rojhilatnasiyê beşa zimanê tirkî û dîroka welatên Rojhilata Navîn li Unîversîteta Tbilîsê ya dewletê xilas kir.

Di sala 1965 li aspirantûrayê dixwend.

Di sala 1970 doktora xwe li ser babetê "Malbat û jiyana malbatî ya hurumên Tsalkê" parast.

Di sala 1972 hevkar zanistî ya

Înstîtûta dîrokê û êtnografiyê ye. Demek dirêj pirsra kurd û hurumên Axalt-sîxê, Têtrî Tsqaro, Acarayê û Abxaziye va mijûl dibû.

Ji sala 1985 babeta sereke ya lêkolînên wê kurdnasiyê ye.

Ew beşdara gelek konferansên navnetewî bû ser vê babetê li Rûsiya, Ermenistanê û Gurcistanê.

Di destpêka salên 90, ew 3 sala dersdara "Înstîtûta Maf û Aboriya bazirganî bû". Gelek sal bi alîkariya wê paşnavê asûriya, êzdiya û huruman (grêk) dihatin rastkirin di Wezîreta Edaletê ya Gurcistanê da.

Di sala 1985 li kovara zanistî "Mat-snê" da gotara wêye yekemîn û giring derheqa kurdên Gurcistanê da hate belav kirin.

Di sala 1987 pirtûka wê "Êlêmêntên negatîf û pozîtîf di edetên zewacê da bal êzdiyên Gurcistanê" hate çapkirin.

Di sala 1988 gotara wêye mezin "Qedexeyên dîni-kastî di zewacê da cem êzdiyên Gurcistanê berê" (Berevoka êtnografi ya Kavkasyê №7)

Di sala 2000 gotara wê "Kurdên

Gurcistanê. Derheqa hestê wan ye êtnîkî û dîni" hate belav kirin.

Di sala 2003 gotara wê "Edetê veşartina miriyan cem êzdiyan" derket (Berevoka êtnografi ya Kavkasyê №8).

Di sala 2004 gotara wê "Niştecîbûna kurdan li Gurcistanê (material jib o êtnografiya gurcî №25)

Di sala 2005 gotara wê "edetên bûyîna zarokan û terbiyetkirina wan cem kurdan" (material ji bo êtnografiya gurcî №26)

Lamara Paşaêva bi gelek xelatan hatiye rewa kirin. Yek ji wan ji aliyê baylozê Îraqê li Rûsiyê ji bo alîkariyê ku wê daye xwendewanan, her wisa jî xelata ji bo karekî hêja di Komela parastina welatên Asiya û Afrîka.

Di sala 2003 serokê Gurcistanê ê berê Êdûard Şevardnadzê ji bo emekê wê ye hêja bi xelata dewletê ya bilind "Ordêna Şerefê" ew xelat kir.

Lamara Paşaêva beşdara konferansên zanyarî û navnetewî bûye li Moskowê, Sankt-Pêterbûrgê, Rewanê, Bakû, Salonkî, Bûdapêştê, Bêrlînê û hwd.

Ew zaniyara bi nav û dengê û ji bilî ve

karmenda civakî bi qedir u hurmete. Ew tevî ronakbîrên ên kurd û gurc bû, ku alîkariya hûmanîtar biribûn kampa penaberên kurd yên ku piştî komkujiya Helebê ji Îraqê revî bûn Îranê. Lamara Paşaêva niha li Gurcistanê dimîne û karê xwe ye zanistî va mijûle.

Xebatên perwerdeya Kurdî ku yek ji destketiyên bingeîn ên şoreşa Rojavayê Kurdistanê de, bi berfirehî dewam dikin. Akademiya Dîrok û Wêjeyê ya Zimanê Kurd a Celadet Bedirxan, xwendekarên xwe ye destpêkê mezûn kir.

Balkêşe ku piraniya kesên di vê xebata di bin sîwana Saziya Zimanê Kurdî (SZK) de cih digirin, jin in. Bi şoreşa Rojava re piştî ku di Tîrmeha 2012'an de bajarên Kurdan yek bi yek ketin bin kontrola gel, xebatên perwerdeya bi zimanê Kurdî bi berfirehî dewam dikin. Di asta akademîk de xebatên perwerdeyê yekemcar di bin sîwana SZK de di sala 2011'an de destpê kir. Heta niha bi hezaran xwendekar û mamoste hatin perwerdekirin. Ev mamoste îro li sê kantonên Rojavayê Kurdistanê û bajarên Sûriyeyê yên mîna Şam û Helebê di dibistanan de bi Kurdî perwerdeyê didin. Akademiya hatine avakirin dixwazin ziman û wêjeya Kurdî bi pêş bixin. Akademiya Dîrok û Wêjeyê ya Ziman a Celadet Bedirxan ku li bajarê Qamişlo yê Kantona Cizîrê ava bû, di 23'ê Cotmeha sala 2013'an de hat vekirin. Ev akademiya ku di bin sîwanê Akademiya Dîrok û Wêjeya Zimanê Kurd de hat avakirin, bi dewreyên xwe yên perwerdeyê yên ji sê mehan, mamosteyan

Akademiya Celadet Bedirxan mamosteyan digihîne

bi dayîna dersê dikin. Akademiya Celadet Bedirxan ku 40 nazmetên mamosteyên zimanê Kurdî lê perwerdeyê dibînin, di yekemîn

dewreya xwe ya perwerdeyê de 37 mamoste mezûn kir. Mamosteyên mezûn bûn li herêma Cizîrê di dibistanên fermî de perwerdeyê didin. Lê belê ev namzetên mamostetiye berî derbasî sinifan bibin, divê astên yekemîn û duyemîn ên dewreyên perwerdeyê yên di bin sîwana SZK de temam bikin. Nazmetên mamostetiye ku divê herî kêr mezûnê lîseyê bin, her wiha divê bi Erebi jî zanibin. Nazmetên perwerdeya xwe temam kirine, ji wan re dîploma û nasnameya mamostetiye tê dayîn û li dibistanekê dest

bi dayîna dersê dikin.

Akademiya ku bi SZK'ê re xebateke hevpar dimeşînin, weke saziyeke xweser xwe birêxistin dike. Ji bo li Rojavayê Kurdistanê zimanê Kurdî di hemû branşan de bibe zimanê perwerdeyê akademî xebatan dimeşîne. Akademî her wiha di mijara ziman û dîroka Kurd de dest bi xebatên akademîk kiriye. Balkêş e ku piraniya beşdarên xebatên perwerdeyê jin in. Ji 40 nazmetên mamostetiye yên li Akademiya Celadet Bedirxan perwerdeyê dibînin 27 jê jin in. Rayedarên akademîyê diyar kirin ku meyla jinan ji bo xebatên ziman zêdetir e. Di daxuyaniyeke beriya niha a SZK de hatibû ragihandin ku ji sedî 80 'ê mamosteyan jin in.

Akademiya ku xwe bi awayê dewreyê ji sê mehan birêxistin dike, di heman demê de wezîfeya wargehan jî dibîne. Namzetên mamostetiye li dersxaneyên bi wêneyên helbest û nivîskarên Kurd Cegerxwîn, Celadet Bedirxan, Osman Sebrî, Dildar (helbestvanê Kurd ê bi sirûda Ey Reqîp) tê nasîn perwerdeyê dibînin û di heman demê de di demên xwe yên vala de li pirtûkxaneyê lêkolîn dikin, pirtûkan dixwînin. Şagirtên akademîyê

dema xwe ya mayî jî bi aktîvîteyên sporê derbas dikin. Ji rêveberiya akademîyê Hîvron Omer da xuyakirin ku li Rojava xebatên ziman demeke dirêj e tê meşandin û destnîşan kir ku defetên avakirina sîstemeke bi vî rengî ya akademîk nû derketine holê. Hîvron Omer da zanîn ku li tevahiya dibistanên li Rojava perwerdeya bi zimanê Kurdî tê dayîn, lewma ev yek pêdiviya mamosteyan bi xwe re diafirîne û anî ziman ku akademî ve gavê dixwaze ji vî daxwazê re bibin bersiv. Omer ragihandin ku di demeke nêz de ew dixwazin xwe bi awayekî nû weke unîversîteyê birêxistin bikin û destnîşan kir ku ji bo destpêkê ew dixwazin ji bo du salan beşa dîrok û wêjeya zimanê Kurdî ava bikin. Akademiya Dîrok û Wêjeya Zimanê Kurdî ku li Kantonên Rojavayê Kurdistanê xebatên akademîk ên ziman dimeşîne, şaxê xwe ye destpêkê, li gundê Kefer Cene yê Kantona Efrînê bi navê mamosteyê dibistana seretayî Ferzad Kemanger ê ji aliyê rejîma dewleta Îranê ve hat girtin û di 9'ê Gulana 2010'an de li Girtîgeha Evîn a Tehranê hat darvekirin, hat vekirin. Akademiya dîre li Kantona Cizîrê Akademiya Celadet Bedirxan, li Kantona Kobanê jî Akademiya Şehîd Viyan Amara vekir û xebatên xwe yên li ser dîrok û wêjeya Kurdî berfireh kir.

BDP wê ji bo hilbijartina li Hezo serî li YSK bide

Li navçeya Êlih Hezoyê, piştî ku pusulayên dangan ên hilbijartinên herêmî li sergoyê dibistanê bi awayekî şewitandî hatin dîtin, li sergo lîsteyên hilbijêran jî hat dîtin. Endamê Meclîsa Partiyê ya BDP'ê Nezîr Gulcan diyar kir ku hilbijartinên li Hezoyê bi gumanbarî hatine kirin û destnîşan kir ku piştî lîsteya hilbijêrên li sindoqa bi hejmara 1009'an deng bikar anîne li sergo hatin dîtin, divê hilbijartin were betalkirin. Li navçeya Êlih Hezoyê, piştî pusulayên dangan, zerfên hilbijartinê û raporên hilbijartinê yên sindoqan, niha jî lîsteya hilbijêran a îmzekirî ya sindoqan li ser sergo hat dîtin. Li ser vê yekê BDP'ê serî li Desteya Hilbijartinê ya Bilind a Bajêr da û xwest hilbijartin bê betalkirin. Endamê Meclîsa Partiyê ya BDP'ê Nezîr Gulcan ji ANF'ê re axivî û da xuyakirin ku

hilbijartinên li Hezoyê bi gumanbarî hatine kirin û destnîşan kir ku divê werin betalkirin. Gulcan diyar kir ku hemû îtirazên AKP'ê yên li dijî şaredariyên BDP'ê qezenç kirine hatine qebûlkirin û got, "Piştirast bû ku deng hatine şewitandî, lîsteyên hilbijêran li ser sergo hatiye dîtin û bi vî rengî aşkera ye ku hilbijartinên Şaredariya Hezoyê bi guman e."

Gulcan da zanîn ku di dema jimartina dengên li sindoqên li dibistanên Dibistana Seretayî ya 29 Ekîm, Dibistana Seretayî ya 75. Yil û Dibistana Seretayî ya Keçan a YÎBO de fen hatiye kirin. Gulcan got, "Di 6 sindoqan de deng hatin guhertin. Dengên ji BDP'ê re derketin hatin şewitandin, qetandin. Pusulayên dangan ên hatin qetandin û şewitandin ji alyê ekîbên lêkolînê ve bi kişandina dîmenan

hatin tespît kirin" û bibîr xist ku li sinif û sergoyê her sê dibistanên mijara gotinê zerf û pusulayên bi

ya Bajêr îtiraz kirine. Gulcan ragihand ku hemû îtirazên AKP'ê hatine qebûlkirin, lê belê îtirazên

muhr ên parçekirî û şewitandî hatine dîtin.

LÎSTEYÊN HILBIJÊRAN LI SER SERGO HATIN DÎTIN!

Gulcan diyar kir ku herî dawî lîsteyên hilbijêran li ser sergo hatine dîtin û anî ziman ku wan careke din li Desteya Hilbijartinê

BDP'ê tevî belgeyên xwe jî hatine redkirin û wiha peyivî:

"Her wiha di sindoqa bi hejmara 1009'an de, lîsteya bi îmzeyê hilbijêran bi awayekî qetandî li sergoyê dibistanê hat dîtin. Halbûkî beriya sindoq vebin, îmzeyên li lîsteya îmzeyan

a hilbijêran tînin jimartin û raporê amadekirin û piştê sindoqê tê vekirin û hemû zerfên li sindoqê tînin jimartin. Divê îmze û zerf weke hev bin. Niha em dipirsîn; Eger lîsteya sindoqan bi îmzeyan li ser sergo be, gelo zerfên ji sindoqan li gorî çî hatin jimartin û rapora wan hatin girtin? Ji ber vê yekê encamên (300 deng) sindoqa bi hejmara 1009 bi awayekî hiqûqî derbasdar nîne. Eger ferqa navberê 200 deng be, hingî divê hilbijartina şaredariya Hezo bê betalkirin. Li gel van delîlên zelal û berçav jî Desteya Hilbijartinê ya Bajêr Êlihê îtiraza BDP'ê red kir. Li ser vê yekê weke Rêxistina BDP'ê ya Bajêr Êlihê emê îtirazeke nû li Desteya Hilbijartinê ya Blind bikin. Li Şaredariyên BDP'ê qezenç kiriye, bi bahaneyên biçûk îtirazên AKP'ê tînin qebûlkirin. Lê belê delîlên zelal û berçav ên li Hezo û Heskîfê ji nedîtî ve tê îtirazên BDP'ê tînin redkirin." **firatnews.com**

El Qibis: Malîkî di hilbijartinan da serbikeve dê Iraqê perçe bike

Rojnameya El Qibis ya Kuwêti hejmara xwe ya dawî da raporek belav kiriye û têda li ser

zimanê hejmarek serkirdeyên Iraqê tekez dike ku serkeftina Malîkî ya di hilbijartinên pêş da, Iraqê dê berev perçebûnê bibe ji ber ku ji bilî wan kêşeyên Malîkî yên li gel Kurdan êdî pêkhatên Sunne jî desthilata Malîkî qebûl nakin û eve jî dê mijara perçebûnê bileztir bike.

Rojnameya El Qibis ya Kuwêti hejmara xwe ya dawî da raporek belav kiriye û têda li ser zimanê hejmarek serkirdeyên Iraqê tekez dike ku serkeftina Malîkî ya di hilbijartinên pêş da, Iraqê dê berev perçebûnê bibe ji ber ku ji bilî wan kêşeyên Malîkî yên li gel Kurdan êdî pêkhatên Sunne jî desthilata Malîkî qebûl nakin û eve jî dê mijara perçebûnê bileztir bike.

El Qibis hinek jêderên ku nêzîkî biryaderên siyasîyên deverên Tikrît, Diyala, Enbar, Mûsilê ne ew yek eşkere kiriye ku serkirde û rêberên siyasî li van deveran mijûlî kombûnanan ji bo wê yekê jî her dema di hilbijartinên pêş da Malîkî serbikeve yekser Herêma Sunneyan dê bête ragihandin, heman awayî Herêma Kurdistanê û her li ser axaftinê di gel desthilatdarên Herêma Kurdistanê hatiye çêkirin ku piştvan be ji bo vê pêngava wan. Her wiha El Qibis eve jî aniyê ziman ku serkirdeyên Sunneyan projeyek berhev kiriye ku têda daxwazê ji hevalbenda Şî'e bikin kesekê din li şûna Malîkî hilbijêrin lê xûya kiriye her dema eve nehate kirin wê demê tu rêyên din hember wan nînin ji bilî cudabûnê.

Li Holanda sê Kurd bûne Endamê Encûmena Bajarvaniyê

Li hilbijartinê Encûmena Bajarvaniyan da ku roja 19 ê adarê li Holanda birêveçû, bi giştî şeş Kurd ku xwe kandîd kiribûn, sê ji wan serketin û

bûne Endamê Encûmena Bajarvaniyê. Li hilbijartinê Encûmena Bajarvaniyan da ku roja 19 ê adarê li Holanda birêveçû, bi giştî şeş Kurd ku xwe kandîd kiribûn, sê ji wan serketin û bûne Endamê Encûmena Bajarvaniyê. Murad Memîs li bajarê Ayndhovn li ser lîsta Partiya Sosyalîst bi destxistina 3802 deng bû endamê Encûmena Bajarvaniyê. Birgul Ozmen li bajara Denhax li ser lîsta Partiya Demokratên Şest û Şeş (D66) bi 1180 dangan bû Endama Encûmena Bajarvaniyê Soma Sûrênî li bajarê Roterdam li ser lîsta heman partiyê bi 750 dangan bû Endama Encûmena Bajarvaniyê.

258 xwendekarên zimanê kurdî ezmûn derbas kirin

QAMIŞLO - Li bajarê Qamişlo 258 xwendekarên zimanê kurdî piştî du mehan ji perwerdeyê, ezmûn derbas kirin. 258 xwendekarên zimanê kurdî beriya 2 mehan li El-Şerîf El-Redî û dibistana taxa Enteriyê ên bajarê Qamişlo dest bi perwerdeya zimanê kurdî kirin û duh jî ezmûnên ziman derbas kirin. Ji

258'an 200 xwendekar ên asta ziman a yekemîn û 58 jî yên asta duyemîn bûn. Temenên piraniya xwendekarên ji 15 salî heta 60 salî bûn. Di sala 2014'an de ev cara duyemîn e ku li bajarê Qamişlo ezmûnên ziman tî derbas kirin.

Mistefa herwesa behsa karûbarên

Patrîkên Kildaniyên Cîhanê serdana Serokê Kurdistanê kir

Îro şemî 05.04.2014 li Selahedîn birêz Mesûd Barzanî Serokê Herêma Kurdistanê pêşwaziya Marloyîs Sako Rofaylî yekem, Patrîkê Babilî û Kildaniyên Iraq û Cîhanê û şanda li gel kir ku ji Serokê Esaqîfe û zilamên olî yên Mesîhiyên Iraq û Kurdistanê pêkhatibûn. Îro şemî 05.04.2014 li Selahedîn birêz Mesûd Barzanî Serokê Herêma Kurdistanê pêşwaziya Marloyîs Sako Rofaylî yekem, Patrîkê Babilî û Kildaniyên Iraq û Cîhanê û şanda li gel kir ku ji Serokê Esaqîfe û zilamên olî yên Mesîhiyên Iraq û Kurdistanê pêkhatibûn. Li hevdîtîne de Patrîkê Babilî û Kildaniyên Cîhanê ji bo rexsandina vê hevdîtîne spasiya Serok Barzanî kir û xweşaliya xwe ji bi wê pêşketina li Herêma

Kurdistanê da pêkhatine derbirî û her wiha spasiya Herêma Kurdistanê kir ji bo

hewandina wan malbatên mesîhiyên ku bi sedema pêvajoya xeraba emnî hatine Herêma Kurdistanê. Patrîkê Babilî û Kildaniyên Cîhanê hêviya wê yekê jî xwest ku ezmûna mînakî ya Herêma Kurdistanê ya li pêkvejiyan û lêborîniyê veguheze li ser navçeyên dinê

Iraqê û balkişand li ser wê yekê ku pêwîste diruşmên şaristaniyane û dûrî li helçûn

û eqliyeta cûdakariya li navbera ol û pêkhatan bê encamdan.

Patrîkê Babilî û Kildaniyên Cîhanê balkişand li ser wê yekê ku Herêma Kurdistanê li ruyê jiyana hevbeşîya pêkhatan rêyekî dirêj derbas kiriye û ji bo parastina taybetmendiya

olan pêwîste hemû aliyeke kar li ser dirustkirina keşûhe-wayekî dilniyaker ve bidin.

Li beranber da Serok Barzanî bi germî bi xêrhatina şanda mîhvanan kir û di derbarê pêkvejiyan olên li Kurdistanê eve jî xisterû ku çanda lêborîni û pêkvejiyanê li Kurdistanê rayekî xwe yê kûr û dîrokî heye û got: "Lêborîni û hevdu qebûlkirin bingeha serekiya jiyana serbilindaneya her civakeke". Serok Barzanî şanda mîhvan li wê yekê dilniya kir ku Herêma Kurdistanê rê nade tundrewî û înkarkirin û cûdakariya li dijî olan cîheke xwe hebê. Axaftina li ser pêvajoyê û giriftên Mesîhiyên Iraqê û karkirina li ser nehiştina koçkirina wan ya derveyê Iraqê mijareke dinê ve hevdîtîne bû.

Mela Bextiyar: Kilîta stratejîk a çareseriya doza Kurd li bakûrê Kurdistanê ye

Bi navnîşana (Yekîtiya Nîştimanî ya Kurdistanê erkên Demokratîk û hev-

dengiyên siyasî) êvara roja 3/ 4 / 2014'e berpîrsê Desteya Kargêr ê Mekteba siyasî yê Yekîtiya Nîştimanî ya Kurdistanê Mela Bextiyar li Xaneqînê semînerê fikrî lidarxist. Her yek ji berpîrsê navenda rêxistinê Xaneqîn Şêrgo Mîr Weys û endmê komîta bilind ê mekteba rêxistinê Muhsên Elî Ekber bi tev girseyek ji endam, kadro, dost û alîgiriyên YNK'ê û weletiyên beşdarî semînerê bûn. Semîner bi xwe

xwendineke objektîf bo ji bûyer û rûdanên ku li cîhan, navçeyê û Êraqê rû didin û bandore ku li derdora xwe dikin, her wiha di sermînerê de rewşa niha ya Kurdistanê û erkên li pêşberî YNK'ê ne hatin nixandîn, Mela Bextiyar diyar kir ku di vê demê de pîrs gelekî lê li bermberê jî bersiv kêmîn û got ku em weku YNK'ê û bi tev hemû hêzên Kurdistanê yê cuda hêvîdarin di çerçova bûyerên objektîf de ne yê çêkirî, erkên xwe yê dîrokî li bermber Gel, welat û pêşroja xwe pêk bînin, û wiha pê de çû: Rewşên piştî şerê cîhanê yê duyem pêşketin ne li gorî berjewendiyên Kurdan bûn, serhildan û şoreşên me bi agir û hesin hatin vemrandîn, weku nimûne hikûmeta Şêx Mehmodê Hefîd. Serhildana Barzaniyan, Raperîna Simko Axa Şîkakî û serhildanên li bakûrê Kurdistanê rabûn e.

Mela Bextiyar diyar kir ku şerê cîhanê yê duyemîn çirûskeke hêviyê ligel xwe ji bo Gelê Kurd anî û di wê demê de Dewleta Kurdistanê li Mahebadê hate damezrandîn, lê mixabin Sovyet nekarî ve deletê biparêze û çareserkirina doza me ya rewşa ne di nav ejndeyên welatên rojava de bûn, ji ber vê Komara Kurdistan hilweşiya û serhildanên me jî li hemû perçeyên Kurdistanê bi tundî hatin çepsandin, me sûd ji rewşên wê demê negirt, lê tersî wê yekê felaket û bobelat bi ser Gelê me de hatin weku nimûne kareseta Helebçe, operasyonên Enfalkirinê û operasyonên qirkirinê yê derheqê me de pêk ahtin.

Ji aliyekî din ve Mela Bextiyar di semînerê de bal kişand ser bi ahengên girseyî yê li bakûrê Kurdistanê di rojên cejna Newrozê

de li Amed û bajarên din ên Kurdistanê birêve çûn û tekez li ser wê yekê kir ku kilîta stratejîk a çareseriya doza Kurd li bakûrê Kurdistanê ye, û got ku di dîrokê de kurd herdem di nav kozikên parastinê de bûn, bê parastin Kurdan nedikarî nasname û hebûna xwe li ser piya bigirin û biparêztane.

Berpîrsê Desteya Kargêr ê Mekteba siyasî da xuya kirin ku dîroka Gelê Kurd ji glen din cuda ye, her çendê ne xwedî dewlet bûn û li sere dewletên derdor hatine belav kirin jî, lê bi qehremanî û wêrekî liberxwedan û hebûna xwe parastin û di bin siya desthildarên hermê de rastî cureyên cuda ji stemkariyê û zordariyê hatin. Û wiha pêde çû: Rewş niha ji ya berê cuda ye îro derfet heye ku em mafên xwe yê sivilî û demokratîk ên rewşa bi dest bixînine. PUKmedia

Fermangeha têkeliyên derve di semînerê de

Li bajarê Hewlêrê hejmareke mamoste û xwendekarên kolêja zansitên siyasî li zanîngeha Silêmaniyê serdana fer-

mangeha têkeliyên derve kir û ji aliyê Felah Mistefa berpîrsê têkeliyên derve yê hikûmeta herêma Kurdistanê ve hatin pêşwazî kirin û pasî di semînerê de, Mistefa ji wan re behsa siyaseta hikûmeta herêma Kurdistanê a di warê çêkirina têkeliyan bi cîhanê re û çewaniya birêveçûna karûbarên fermangeha têkeliyên derve kir. Di semînerê de Mistefa behsa kar û xebatên fermangeha têkeliyên derve û giringiya hebûna wê fermangehê ji bona rêxistina têkeliyên herêma Kurdistanê bi cîhana derve re kir. Mistefa got ku, ji serhildanê (1991) heta sala 2005ê fermangeha têkeliyên derve nebû, lê piştî di dawiya sala 2005ê de destûra Êraqê a bingehîn hat qebûl kirin, hîngê bi biryara serokatiya civata wezîrên Kurdistanê ev fermangehe hat damezrandin û yek ji karên sereke yê wê fermangehê ew ku, peyama hikûmeta herêma Kurdistanê bigihîne civaka navdewletî.

Mistefa herwesa behsa karûbarên

îdariyên fermangeha têkeliyên derve û çewaniya birêvebirina karûbarên nûneratiyên hikûmeta herêma Kurdistanê yê

derve û ji bona gihandina peyama hikûmeta Kurdistanê bi civaka navdewletî û pêşxistina têkeliyan digel welatên cîhanê kir. Berpîrsê têkeliyên derve di semînerê de behsa wan pîrensên diplomasiyê û ew rêkeftinên navdewletî yê fermangeha têkeliyên derve bo birêvebirina peywendiyên digel welatên cîhanê li ser diçe kir û got ku, fermangeha têkeliyên derve pêwîstî bi kadiroyên şareza û jîr heye û pêwîste yê ku, li fermangeha têkeliyên derve kar bikin hindex şert û

sîfet hebin û ji bilî zimanê dayîkê şareza-yî di zimanek din yê cîhanê de hebe. Fermangeha têkeliyên derve karekî bisazî

dike û li gorî pirotokol û pîrensên diplomasiyên navdewletî tevdi-gere û di vê çarçoveyê de qonax-êke baş biriye û ji bona bidesveanîna armancên sereke û xizmetkirina gel û hikûmeta Kurdistanê pêngavên baş avêtine. Li gorî destûra Êraqê federal, herêma Kurdistanê ew maf heye digel civaka navdewletî têklefî hebin û herêma Kurdistanê siyaseta xwe ya taybet heye û çu carî nabe beşek ji nakokiyên yan jî beşek ji siyaseta welatekî û herêma Kurdistanê çu carî mayê xwe di karûbarên navxweyên çu welatan nake û rê jî nade çu welat destê xwe bixin nav karûbarên herêma Kurdistanê. Fermangeha têkeliyên derve ya hikûmeta herêma Kurdistanê têkeliyên baş digel wezaretê derve ya Êraqê hene û hikûmeta herêma Kurdistanê bawerî bi karê hevbeş heye. Hikûmeta herêma Kurdistanê dixwaze pîrsigirêkan digel Bexdayê bi diyalog û lihevtegiştinê çareser bike.

Barzanî: Çapemenî ji sansor û çavdêriyê dûre

Îro çarşem 02.04.2014 birêz Mesûd Barzanî Serokê Herêma Kurdistanê nehemîn pêşangeha salaneya navdewletiya pertûkan li bajarê Hewlêrê vekir. Ev pêşangeh li jêr çavdêriya Serok Barzanî û bi beşdariya 250 navendên çap û rewşenbîrî, cihanî, Erebî, navçeyî, Iraqî û Kurdistanî û her wiha amadebûna hejmareke zêdeyê kesayetiyên siyasî û rewşenbîrî û konsol û xelkên biyanî hate vekirin û heta 10 rojan berdewam dibe.

Li rêwresma vekirina pêşangehê Serok Barzanî gotarek bi zimanê Erebî ji bo mîhvanan û amadebûyan pêşkêş kir. Serok Barzanî li

gotara xwe de ji bilî bi xêrhatina mîhvanan destxweşiyê li

birêveber û amadekarên pêşangehê kir û ragihand ev pêşangeh û amadebûna vê hejmara zêdeyê rewşenbîran hêza bawerî û hêviyêke zêdetir bi me dibexşê.

Xweşhaliya xwe jî nîşanda ku pêşangeh li gor salên berê

heyê dikarê paşaroja xwe ava bike û xweşdiviya xelkê Kurdistanê jî ji bo pertûk û pêşwaziya xelkê Kurdistanê jî li vê pêşangehê bi belgeyek zanî ji bo rêzgirtina wan ya li rewşenbîr û çand û qelem.

NB: Emê bi eşkereyî, ne bi dizî, çarenivîsa xwe eşkere bikin

Serokwezîrê Kurdistanê Nêçîrvan Barzanî diyar kir k,u her gava kurd gihîşt wê baweriyê ku, çarenûsa xwe diyar bike vê

Yekê bi dizî nake dê bi eşkere bike û "êdî hîngê Bexda dibe cînarê me." Serokwezîr Nêçîrvan Barzanî di hevpeynekê de digel televîzyona erebî ya bi navê Asya, li ser pêwendiyên navbera Hewlêr û Bexdayê û pirsgirêkên hilawistiyên navbera her du aliyên daxuyanî da. Nêçîrvan Barzanî, rexne li gotinên serokwezîrê Iraqê Nûrî Malikî yê derbarê vekirina tola rojnamevanê Iraqî Mihemed Bidewî gotibû, kir û got, mixabin Malikî ku serokwezîrê Iraqê ye peyva "xwîn li hember xwînê" bikar tîne û wiha axivî: "Em naxwazin Iraqa nû wiha be, em dixwazin qanûn li ser hemû tiştêkî re be."

Serokwezîr Barzanî destnîşan kir ku ev gotinên Malikî zêdetir mîna serokeşîran e heta serokwezîrê Iraqê çimkî gotinên wî dibin sedema aloztirbûna rewşa welêt.

Nêçîrvan Barzanî, li ser nakokiyên navbera Hewlêr û Bexdayê de jî got, di mijara mafê çarenûsê de çi pêwîst be kurd dê bike û kînga kurd gihîşt wê baweriyê ku divê çarenûsa xwe diyar bike wê çaxê dê bi eşkere vê yekê bike nek bi dizî û wê demê Bexda dê bibe cînarê me. (Rûdaw)

Ebru Yaşar: Ez Kurdim, lê mixabin Kurdî nizamim

Ebru Yaşar navekî diyar û ber bi çavê Tirkîyê ye, ew çendîn sale stranên distrê û bi berhemên xwe kariye bala hezkireke zêde bikîşîne aliyê xwe û berî çend rojêkî jî ji bo beşdarîkirina rêwresmên cejna Newrozê wê

dawetî Hewlêrê kirin. Yaşar ku li çarçêweya heştêmîn festîvala Azadî û Newrozê hatibû Kurdistanê beşdarî festîvalê kir û hunera xwe pêşkêşî Hewlêriyan kir. Ebru Yaşar navekî diyar û ber bi çavê Tirkîyê ye, ew çendîn sale stranên distrê û bi berhemên xwe kariye bala hezkireke zêde bikîşîne aliyê xwe û berî çend rojêkî jî ji bo beşdarîkirina rêwresmên cejna Newrozê wê dawetî Hewlêrê kirin. Yaşar ku li çarçêweya heştêmîn festîvala Azadî û Newrozê hatibû Kurdistanê beşdarî festîvalê kir û hunera xwe pêşkêşî Hewlêriyan kir. Yaşar ku li festîvalê de ala Kurdistanê bilind kiribû, piştî festîvalê bersîva pirsiyara rojnameya Hewlêrê da û evîna xwe ya ji bo gelê Kurdistanê dúpaktir û hêvî xwest ku xelkê Kurdistanê

her bi xweşî û bexteweriyê de bijîn û hemû rojên wan xweşî û aheng bê. Ebru Yaşar da zanîn ku ew yekemîn care tê Kurdistanê û serdana Hewlêra paytext dike. Dibêje ew ji bo min xweşhaliya ku serdana Kurdistanê dikim. Ewê zêdetir jî min dilxweş dike eweye, ku yekem care beşdarî li ahenga navneteweyî ya Newrozê da li gel xuş û birayên xwe yên li Başûrê Kurdistanê dibim, Başûrê Kurdistanê bi duyemîn welatê dayik dizanim. Her wiha hevpeyvîna xwe de Ebru Yaşar dide zanîn ku ew Kurde lê mixabin bi Kurdî nizane û dibêje: Belê, dúbare tekez dikim ku ez Kurdim, her çende ez li nava hunerê de bi hunermendekî Tirk hatime naskirin, lê belê bi nîjad Kurdim, lê mixabin zimanê Kurdî nizamim.

Kosret Resûl daxwaza dengdayîn bi lîsteya YNK`ê kir

Cîgirê yekemîn yê sekreterê giştî yê Yekîtiya Nîştîmanî yê Kurdistanê heval Kosret Resûl Elî, banga beşdarbûn û dengdayîna herî bihêz li xelk û cemwêrê Kurdistanê kir û deng bidin bi namzetên Yekîtiya Nîştîmanî yê Kurdistanê. Her weha di heyama beşdarbûna xwe ji merasîma herdu lîsteyên yekîtiyê li bajarê Silêmaniyê de, ku bi amadebûna hejmarek mezin ji dost û aslîgir û

berpîsên Yekîtiya Nîştîmanî ya Kurdistanê birêve çûye de, Kosret Resûl dazanîn ku dibe her kes deng bide bi lîsete û namzetên Yekîtiyê.

Heval Kosret Resûl Elî aşkire kir ku ew ji hemû dost û alîgirên Yekîtiya Nîştîmanî ya Kurdistanê dixwaze ku dengê xwe bidin bi herdu lîsteyên YNK`ê (266) û(77). Di heman cihê de, daxwaza beşdarbûna xelkê Kurdistanê bi

awayekî çalak di bangêşê de bikin û dengdan riya herî rast û bi destxistina maf û azadiya gelê Kurd e.

Fuad Husên: Dewleta Yesa rê nade pirojeyesa bûdce bê pesend kirin

Îro şemiyê dîwana Seroketiya Herêma Kurdistanê, Îtîla fa Dewleta Yesa yê bi seroketiya serokwezîr Nûrî Malkiyê tewan bar kir ku ew ji ber derengketine pejrândina peirojeyesa bûdce ya îsal 2014`e berpîrsiyare.

seriyê ligel Bexdadê zore.

Husên wiha pê de çû: Pîrsa bûdce

bi Parlemantoyê ve girêda ye, peywendiyên me ligel hemû birayên me yên di Parlemanê de hene, lê tê zanên

ku Herêm tu carî ziyên bi ser de hatin kirin di pirojeyesa bûdce de pesend neke, û ev yek diyar kir tê zanîn ku rojê Êraq sê milyon bermîl petrol hinarde dike, lê eger ew petrolê hinarde nekê jî wê neyê siza kirin.

Her wiha Husên bal kişand ser wê yekê ku divê danûstandin ligel pirojeyesa bûdce li ser hîmê plankirina pêşeroja salekê be ji bo rewşa darayî ya Êraqê, lê dewleta yesa pirsgirêkan derxîne, Fuad Husên da xuya kirin ku dewleta yesa ji ber derengketine pirojeyesa bûde ce berpîrsiyare.

Bav Kurdistanî ye û Keç Iraqî ye

Li hilbijartinên Iraqê de tiştên balkêş rû didin ku yek ji wan jî bav û keç jî dû lîsteyên cûda cûda û ji

Kurd û keç dibêje Iraqî serdikevin Li hilbijartinên Iraqê de tiştên balkêş rû didin ku yek ji wan jî bav û keç jî dû lîsteyên cûda cûda

cûda tevî hilbijartinên Iraqê dibin. Dr Bedirxan Sindî ku helbestvaneke mezinê Kurde ji lîsta, Lîsta Kurdistanî beşdarî hilbijartinan dibe û dirûşma bav eweye ku dibêje: (Dewletbûn rêka mine) ku mebesta wî dewleteke Kurdî ye. Dr Naz Bedirxan Sindî jî, ji lîsteyeke Erebên Şîe beşdarî hilbijartinan dibe û dirûşma keça wî eweye ku dibêje:

dû ramanên cûda tevî hilbijartinên Iraqê dibin. Bav dibêje dewletbûna

dirûşma keça wî eweye ku dibêje: Iraqî serdikevin.

Filmên Kurdî yên herî baş, li (IKSV) ya Stenbolê

Îsal ku 33. Festîvala Film ya li Stenbolê de filmên Kurdî yên herî baş derdikevin pêşiya

sînamahezên Stenbolê. Îsal ku 33. Festîvala Film ya li Stenbolê de filmên Kurdî yên herî baş derdikevin pêşiya sînamahezên Stenbolê. 33. Festîvala Filman

ku ji aliyê IKSU Saziya Xêrxwaziya Çandî û Huneriya Stenbolê ve tê li darxistin, îro destpêkir û li vê festîvalê de îsal dê gelek filmên Kurdî bêne pêşandan ku (Bi dengê min ve were), (Hebû Tûnebû) û çendîn filmên din li xwe digre. Hêjayî gotinêye ku 33.Festîvala Filman dê heta 20.Nisanê li bajarê Stenbolê berdewam bike.

Li Helebê komên çete 7 kurd revandin

Komeke çekdar 7 welatîyên kurd ên taxa Şêxmeqsûd a bajarê Helebê ku zebze difirotin, revandin. Komeke çekdar ku nehate zanîn girêdayî kîjan aliyê ye saet di 06.00'an de 7 cesibkarên kurd ên taxa Şêxmeqsûd a bajarê Helebê dema ku diçûn zebze ji sûka taxa Heyderiyê bînin da ku biforşin û debara malbatê

xwe pê bikin, revandin. Koma çekdar piştî saetekê 2 welatî berdan û 5'ên din birin cihekî ne diyar.

Derbarê mijarê de kesebkarê ku hate berdan S.M. diyar kir ku koma çekdar ku cilên wan wekî cilên sivîlan bûn, tîrmpêla wan li ber mizgefta Nûr a li Taxa Heyderiyê rawestand û wiha got: "Em pir tirsîyan. Çekdaran nasnameyên me xwestin û çavên me girêdan. Çeteyan em birin cem berpîrsyarê xwe. Telefonên me yên bêrîkan ji me standin.

" S.M. destnîşan kir ku piştî hatin berdan bi tîrmpêlên zebzeyan xwe gihandin taxa Şêxmeqsûd û wiha dom kir: "Dema em gihîştin taxa Şêxmeqsûd me malbatên hevalên xwe yên din agahdar kirin." Li ser vê yekê malbatan serî li Desteya Şerîetê ya taxa Heyderiyê dan û wan ji wan re gotin ku tu tîkiliya wan bi koma çekdar re tune ye. pukmedia.com

Barzanî: Ewê li Tirkîye pêkhatîye dîrokeke nû ye

Berî nîvroya îro şemî 05.04.2014 li Selahedîn birêz Mesûd Barzanî Serokê Herêma Kurdistanê pêşwaziya Dr Elî Qeredaxî Emîndarê Giştî yê Yekîtiya Cîhanî ya Zanayên Musilmanan û Serokê Rabîteya Îslamî ya Kurd û şandekî li gel kir. Berî nîvroya îro şemî 05.04.2014 li Selahedîn birêz Mesûd Barzanî Serokê Herêma Kurdistanê pêşwaziya Dr Elî Qeredaxî Emîndarê Giştî yê Yekîtiya Cîhanî ya Zanayên Musilmanan û Serokê Rabîteya Îslamî ya Kurd û şandekî li gel kir.

Ehmed Reşîd Serokê Zanîngeha Geşepêdana Mirovî ya bajarê Silêmanî û Sermed Mihemed Qesîm Berpîrsê Desteya Bilinda Rabîteya Îslamî li Kurdistanê amade bûn, Dr Elî Qeredaxî li gotarek de ji bo rexsandina vê hevdîtîne spasiya Serok Barzanî kir û balkişand li ser pêvajoya siyasiya Tirkîye û pêvajoya aşî ya li vî welaî û serdana Serok Barzanî ya bajarê Amedê bi girîng û bi bandor wesif kir. Her wiha Dr Elî Qeredaxî di derbarê pêkanîna kabîneya heştem a Hikûmeta Herêma Kurdistanê û pêvajoya siyasiya navçeyê wê

yekê xisterû ku yekbûna aliyan gelek pêwîste û parastina Herêma Kurdistanê bi tenê ne erkê Hikûmetê ye belku ji bo parastin û geşepêdana Kurdistanê pêwîste hemû aliyek yarmetiya hevdû bikin. Li beramber da Serok Barzanî bi germî bi xêrhatina şanda mihvanan kir û pêwîst bi pêvajoya aşî ya li Tirkîye balkişand li ser wê yekê ku derfetekî gelek baş ji bo gelê Kurd li Tirkîye dirust bûye û ewê li Tirkîye pêktê dîrokeke nû ye. Di derbarê paşketina pêkanîna kabîneya heştem Serok Barzanî behsa wê yekê kir ku ev paşketin çihê gileyiye lê belê

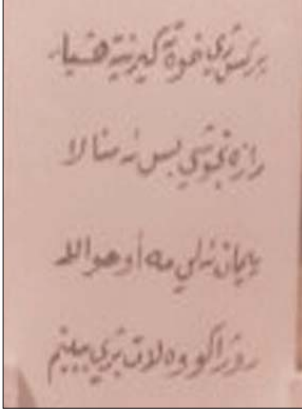
madem hemû aliyek beşdar Geşepêdana li bajarê Silêmanî dibê û em hemû pêkve dibîn û her wiha behskirina giriftên

eve encamekî gelek baş lê jêrxanî aboriya Kurdistanê dikevê. Derencamên Kongreya mijareke dinê vê hevdîtîne bû.

Di Banîna 56 saliya Hemza Begê Miksî (- 1958) de (Qehremanek ji pêşengê rewşenbîrên gelê min)

Hemza begê Miksî (Hemza Beg kurê Hacî Bekir) qehremanekî pêşeng bû di nav gelê kurd de. Eger navê vî lehenî hinekî di nav

tariya salan de mabe jî, lê her ew wek zêrê zer e, çendîn sal di ser navê wî re derbas bin, navê wî nayê zingar kirin, her û her wê navê wî bi nîrx û biha di nav dilsoz û wefadarên gelê kurd de bimîne. Di destpêka çerxa 20 an de Hemza Beg yek ji pêşengên rewşenîrê gelê kurdan bû li Stenbolê. Hemza Beg yek bû ji rojnamevanên kurd yê sereke, wî gelek kar û barên giran ji gelê xwe re pêşkêş kirine. Di destpêka sala 1918 an de yekemîn rojnameya kurd/tirkî bi navê JÎN li Stenbolê weşandiye, hem jî dibacac bi nîrx û biha di gel Mem û Zîna Ehmedê Xanî çap û belav kiriye.. roja (05/04/1958) û li ser dazwaxa wî, ew li gundê Dugirê, di nav goristana welatparêzên kurdan de hatiye veşartin. Wek ku diyare, Hejarê Mukiryani yek ji helbestvanên komara Mehabadê bû, piştî herifandina komarê reviyabû, xwe li nav Kurdên suriyê, li bajarê Tirbespiyê girtibû û lê dijîya.. Di sala 1958 an de dema ku Hemza begê Miksî çû ber dilovaniya Xwedê, rehmetî Hejarê Mukiryani ev nivîsandin li ser kêla ber serê wî nivîsand:

- Mamose Hemza beg**
- Rehberê fidakar !**
- Pir kes ji xew te kirine hişyar**
- Raze bi xoşî bes menale**
- Peyman elê me ew hewale**
- Rojî ku welat bijî bibînim**
- Ez mijde bi xo bo te bînim**
- 15 ê Remezana 1377 Koçî**
- 05/04/1958 Zayîni**

Qamişlo 04.04.1014

Rewşen Xanim Bedirxan (1909 – 1992), Di roja cîhanî a Jinê de, wek nimûne

Xweyîngino! Ez careke din dibêjim me jinên Kurdên îro, yên ku nîfşê mîletê me ye ayîndê li ber destê xwe bixwedî dikin, me dî wezîfeyên giran hene: hînbûn û hînkirin. Ji lewra ji me re divêt berî pêşîn em bibin şagirit û di pey re mamoste: mamosteyê zarokên xwe.. (Rewşen xanim Bedirxan / Hawar No: 27 / 1941). Rewşen xanim Bedirxan eva ku gelek ji me navê wê bihîstîye, an pirtûkên ku wê ji tirkî wergerandine erebî xwendîye, an pirtûka ku wê di sala 1954 an de, bi navê (Çend rûpel ji wêjeya Kurdî) bewerhevkeriye, xwendîye. Ev yekemîn pirtûk bû, ku xwendevanên ereb bi rêka wê serwextî wêjeya kurdî dibin.. Rewşen xanim Bedirxan: Eva ku yekemîn jina kurd e, bi kurdiya lafînî di kovara Hawarê de nivîsandiye.. Yekemîn jina kurd e ku gelek xebat, bizav û çalakîyên tével, di ber kêşeya gelê xwe de li Şamê kiriye, û di nav biyaniyan de dihat nas kirin wek sembolekê ji rewşenbîriya kurdî re.. Rewşen xanim Bedirxan kî ye? Neviya mîrê Cizîra Botan e, dotmama û kebanîya pispor û zimanzanê bejin bilind mîr Celadet Bedirxan e. Ji Bedirxaniyên pir belav di çar kenarên cîhanê de, ew mabû ku, pêmayê Bedirxaniyan ji, dîroka Cizîra Botan, mîrgeha mîr Bedirxan, serboriya mîr Celadet û Dr. Kamîran li ser refikên pirtûkxaneyê hiş û xeyalê xwe de diparast û di mala xwe de bi zimanê kurdî bi keça xwe Sînem xan û kurê xwe Cemşîd re diaxifî.

Konê Reş, Qamişlo, 08.03.2014

Navên endamên serkirdatiya PDK-S hatin eşkerekirin

Hewlêr (Rûdaw)- Kongreya yekgirtina her çar partiyên Yekîtiya

Siyasî li bajarê Hewlêrê berdwam e lê navên piraniya endamên desteya serkirdatiya "Partiya Demokrat a Kurdistanê-Sûriyê" (PDK-S) hatin aşkerekirin. Peymanêra Tora Medyayî ya Rûdawê, ku li pêş hola lidarxistina kongreyê ye, ragihand ku ji duh demjimêr 11ê

êvarî û heta niha proseya veqetandin û hejmartina dengan di hola kongreyê de berdwame, ji bo hîlbijartina endamên desteya serkirdatiya vê partiya nû. Li gor zaniyariyên ku peymanêra Rûdawê bidest xistine, heta niha navên 15 kesan hatine piştrastkirin ku di hîlbijartinê serkirdatiyê de biser ketine ew jî ev in: Ebdulhekîm Beşar, Seîd Omer, Diya Ciwan, Besê Ebdî Osman, Hiyan Ebdulrehman, Kawa Ezîzî, Serhan Hesen, Hoşeng Mistefa, Lezgîn Fexrî, Mihemed Şêrîn, Mîdiya Osman, Salih Cemil, Dîlovan Mihemed Yûsif, Ebdulletîf Silêman û Nafie Bîrê, lê heta niha navên 15 kesên din mane ku hê nehatine aşkerekirin. Herwiha duh

jî, her çar partiyên Yekîtiya Siyasî, bi awayekî cuda, endamên xwe ji "Kutle Damîne" di serkirdatiya partiya nû de hîlbijartin ku hejmara wan 21 kes bûn: el-Partî her yek ji Siûd el-Mela, Kamîran Haco, Mihemed Îsmail, Ebdilkerîm bavê Luqman, Mihemed Emîn Ebas (Bav Mizgîn), Ebdilkerîm (Bavê Pîşo), Elî Îbrahîm û Mihemed Saîd el-Wadî. Ji Partiya Aazadî, Mistefa Oso ku sekreter bû, Mihsin Tahir, Mihemed Seidûn, Mislim Mihemed û Mihemed Elî Silêman. Ji baskê din ê Partiya Azadî, Mistefa Cuma ku sekreter bû, Beşar Emîn, Elî Mislim, Şahîn el-Ehmed û Hisên Îbiş. Ji Partiya Yekîtiya Kurdistanê, Ebdilbasit Hemo, Neşat Zaza û Dara Mistefa.

KCK: AKP dixwaze pêvajoyê bidawî bike

Hevserokatiya Konseya Rêveber a KCK'ê bertekên tund nîşanê daxuyaniya serwezîrê Tirk Erdogan ya ku der barê çavçoveya qanûnî ya di mijara hevdîtina bi Ocalan re ya roja rojbûna wî ya wekê 'Tu tiştê em bikin tune' da. KCK'ê wiha got: "Erdogan bi daxuyaniya xwe ji zû de pêvajoya ku xitimiye dixwaze jî aliyê AKP'ê ve bê tune kirin. Hevserokatiya Konseya Rêveber a KCK'ê daxuyaniyên Erdogan yê hîlbijartinê herêmî û piştî hîlbijartinê nîrxand. KCK'ê da zanîn ku ligel ku ew wek tevger û gel tercîha xwe her tim ligel demokrasî û muzakereyê kirine jî AKP'ê berovajî vê nêzîkatî nîşan daye û got: "Li pêş gelê kurd ji bilî rêbaza ku xweseriya xwe însa bike tu tişt nemaye.

genên AKP'ê de demokrasî tune. Bi her aliyê xwe xwedî karekerekî olîgarşîk, faşizane. Bê rêgez û pragmatîke. Pêvajoya ku Rêber Apo daye destpêkirin, wekê ku wan daye destpêkirin xwedî lê derketiye û di hîlbijartinan de wek argumanek bi hêz bikaraniye. Bi

ku em bikin tune.' Ev jî tê wateyê ku Erdogan dixwaze pêvajoya ku ji zûde xitimiye biqedîne.

RÊBAZEKE DIN NEMAYE

Rêber Apo ji bo ku Tirkîye ji vê kaosê rizgar bibe bi ked û hewl-daneke mezin ev pêvajoyê daye destpêkirin. Lê AKP'ê ev hewl-

YA KU QEZENC KIR BDP-HDP BÛ

Daxuyaniya KCK'ê wiha ye: Li Tirkîyeyê jî çareseriya pîrgirêka kurd û demokratîkbûnê dur, rojevên sexte û çêker derketine holê. Tu partiyeke sîstemê di mijara çareseriya pîrgirêka kurd û demokratîkbûna Tirkîyeyê de nebûye xwedî îrade û perspektîfêkê. CHP'ê di van hîlbijartinan de bi Fetullah Gulen re îtîfaq kir û bê îradebûna xwe careke din daniye holê û wenda kiriye. Li dijî hemû xîle û entrîkayên dewletê xeta BDP û HDP'ê qezenc kiriye.

ERDOGAN NAXWAZE OCA-LAN MUXATAB BIGIRE

AKP jî hemû derfetên dewletê bikartîne û di hîlbijartinan de gihîştîye encamekê. AKP di nava xwe de gelek zafiyet û bê îradebûna siyasî dijî û di serî de çareseriya pîrgirêka kurd û di mijara muzakereyê de dê helwestek çawa nîşan bidin jî duh di daxuyaniya Erdogan de derketiye holê. Di demokrasî û

encamên ku bidestxistiye li şûna ku muzakereyê qanûnî bide destpêkirin, ketiye nava helwesteke redkar û înkarker.

Erdogan di civîna xwe ya duh de di mijara muzakereya qanûnî de bi awayekî aşkera diyar kiriye ku tu tiştê tune û li şûna ku Rêber Apo wek îradeya gel û sermuzakerevan bibîne, wek girtiyekî jî rêzê nîrxandiye. Akp naxwaze îradeya gel û serokatîyê muxatabê çareseriyê bibîne. Zîhniyeta wê ji vê re girtiye û redkar û înkarkere.

AKP DIXWAZE PÊVAJOYÊ BI DAWÎ BIKE

Rêberê Gelê Kurd di hevdîtina heyeta dewletê ya 8'ê Adarê û hevdîtina heyeta BDP-HDP'ê ya 9'ê Adarê de diyar kiriye ku heta hîlbijartinan şans dide AKP'ê. Her wiha diyar kiriye ku ger ku AKP bîngeha hiqûqî ava neke dê pêvajoyê pêş de neçe. Ligel ku AKP û Erdogan vê baş dizane jî di mijara muzakereya qanûnî dibêje 'Tiştê

dana Rêber Apo û tevgera me wek gelsî û zafiyetê dîtîye û li dijî her tim di esasa taktîkê de nêz bûye û bi giştî polîtîkayêke der barê hîlbijartinê de meşandiye. Me wek gel û tevger tercîha xwe her tim li alî çareserî û muzakereyê bikaranî. Di vê rewşê de ji bo mel ji bilî însakirina xweseriya demokratîk tu rêbaz nemaye.

EM JI BO XWESERIYA DEMOKRATİK DIVÊ SEFERBER BÎN

Em bang li gelê xwe dikin ku di vê esasê de têkoşîna xwe bilind bikin û ji bo însakirina pergala xwe ya xweseriya demokratîk seferber bin. Her wiha em bang li hemû rewşenbir, demokrat, hêzên çep û sosyalîst û aqilmendan dikin ku li ser AKP'ê zextê bike û dengên xwe bilind bikin. Ji ber ku ev nokteya niha nokteyê krîtîke. AKP ya dê bikev pêvajoya muzakereyê an jî dê bikeve pêvajoyê ku tu kes naxwaze."

KCK: AKP süreci bitirmek istiyor

KCK Yürütme Konseyi Eşbaşkanı, Türk Başbakanı Recep Tayyip Erdoğan'ın Cuma günü Öcalan ile görüşmelere yasal çerçeve konusunda "yapacağımız hiçbir şey yok" açıklamasına sert tepki gösterdi. KCK, "Erdoğan bu açıklamasıyla zaten çoktan beri tıkanan ve olmayan bir sürecin AKP tarafından tamamen bitirilmek istendiğini tescillemiştir" dedi. KCK Yürütme Konseyi Eşbaşkanı, 30 Mart yerel seçimleri ve sonrasında Başbakan Erdoğan'ın çözüm sürecine ilişkin yaptığı bir açıklamayı değerlendirdi. Hareket ve halk olarak tercihlerini her zaman demokratik çözüme ve müzakereden yana koymalarına rağmen, AKP iktidarının bunun tam tersi bir yaklaşım içerisinde olduğunu belirten KCK, Kürt halkının demokratik özerkliği kendi mücadele ve iradesiyle inşa etmekten başka seçeneğinin kalmadığını vurguladı.

KAZANAN BDP-HDP ÇİZGİSİ OLDU

KCK'nin açıklaması şöyle: "Türkiye'de demokratikleşme ve Kürt sorununun çözümünden uzak, yapay ve sahte gündemler üzerinden çok tartışmalı ve çekişmeli bir seçim süreci yaşanmıştır. Hiçbir düzen partisi Türkiye'nin demokratikleştirilmesi ve Kürt sorununun çözümünü konusunda en ufak bir irade ve perspektif sahibi olmamıştır. CHP bu seçimlerde Fethullah

Gülen'le yaptığı ittifak politikası, ulusalçı ve inkârcı zihniyeti nedeniyle basiretsizliğini bir kez daha ortaya koymuş, yenilmiş ve kaybetmiştir. Devletin tüm hile, entrika ve zorbalığına karşı BDP-HDP çizgisi bu seçimlerin galibi olmuştur. Oligarşik, faşist iktidara karşı gerçek demokrasi ve halk muhalefetinin BDP-HDP çizgisi olduğu ortaya çıkmıştır.

ERDOĞAN ÖCALAN'I ÇÖZÜM İÇİN MUHATTAP OLARAK GÖRMEK İSTEMİYOR

AKP ise devletin tüm imkanlarını kullanarak, seçimlerden belli bir sonuç almıştır. Kendi içinde birçok zafiyet ve siyasi tutarsızlık yaşayan AKP'nin başta Kürt sorununun çözümü olmak üzere, Reber Apo ile yasallığa dayanan müzakere konusunda nasıl bir tutum sergileyeceği Erdoğan'ın dünkü basın toplantısında açıkça görülmüştür. AKP'nin geleneğinde ve genlerinde demokrasi denilen bir şey yoktur. Her yönüyle üstenci, oligarşik, tekçi, faşizan bir karaktere sahiptir. Son derece ilkesiz ve pragmatiktir. Reber Apo'nun başlattığı demokratik çözüm sürecini kendisi başlatmış gibi sahiplenip, seçimlerde güçlü bir argüman olarak kullanmıştır. Elde ettiği sonuçları, Türkiye'nin demokratikleşmesi ve Kürt sorununun çözümü için Reber Apo ile yasallığa dayanan bir müzakere

yapmak yerine tam bir baş dönmelerini yaşamış yine inkârcı, retçi bir tutum içerisine girmiştir.

Erdoğan dünkü basın toplantısında bir gazetecinin sorması

üzerine Reber Apo ile yasallığa dayanan müzakere konusunda yapacakları hiçbir şey olmadığını açıkça belirtmiş, Reber Apo'yu bir halkın iradesi ve hareketimizin baş müzakerecisi olarak görmek yerine, sıradan herhangi bir tutsak gibi değerlendirmiştir. AKP her şeyden önce Kürt halkının iradesini ve Önderliğini çözüm için muhatap olarak görmek istememektedir. Zihniyetinde buna tamamen kapalı, retçi, tekçi ve inkârcıdır. Bundandır ki hareketimizin yönetimi olarak yayınlanan deklarasyonda "AKP iktidarı mevcut tutum ve zihniyetinde ısrar ettiği için muhatap olmaktan çıkmıştır" denilmiştir. Hareketimizin yaptığı bu tespiti Erdoğan dünkü basın toplantısında yaptığı konuşmay-

la doğrulamıştır.

AKP SÜRECİ BİTİRMEK İSTİYOR

Kürt halk Önderi 8 Mart tarihinde devlet heyetiyle, 9 Mart tarihinde ise BDP-HDP heyetiyle yaptığı görüşmede müzakere için AKP ye seçimlere kadar şans ve zaman tanıdığını belirt-

önünün açılması için çok büyük bir emek ve çabayla bu süreci başlatmıştır. Ne var ki AKP iktidarı Reber Apo nun ve hareketimizin gösterdiği bu çaba ve attığımız tek taraflı adımları adeta bir zafiyet ve zayıflık olarak görmüş, buna karşı sürekli taktiksel düzeyde yaklaşmış, tamamen seçim endeksli bir politika yürütmüştür. Hareket ve halk olarak tercihimizi her ne kadar demokratik çözüm ve müzakere yönünde kullandıysak da AKP iktidarı bunun tam tersi bir yaklaşım ve tutum içerisinde olmuştur. Bu durumda halkımızın kendi demokratik öz yönetim sistemi olan, demokratik özerkliğini kendi mücadele ve iradesiyle inşa etmekten başka bir seçeneği kalmamıştır.

ÖZERK SİSTEMİ İNŞA ETMEK İÇİN SEFERBER OLMA ÇAĞRISI

Halkımızı bu temelde örgütlü mücadelesini yükselterek kendi demokratik özerklik sistemini inşa etmek için seferber olmaya çağırırken, Türkiyeli tüm devrimci, demokrat, sol ve sosyalist güçleri, yine çözüm sürecinde rol üstlenen akıl insanlar grubunu, aydınları ve duyarlı olan herkesi AKP üzerinde baskı kurarak seslerini yükseltmeye çağırıyoruz. Çünkü gelinen nokta halklarımız için hayati önemde olan kritik bir noktadır. AKP, ya Önderliğimizle yasallığa dayalı bir müzakere sürecine girecektir ya da bunun dışındaki seçenek hiç kimsenin arzulamadığı yeni bir sürecin gelişmesi olacaktır."

Çatışmalı ortam nedeniyle 1990'lı yıllarda köylerini terk ederek Avrupa'nın çeşitli ülkelerine göç eden Ezidi ve Süryanilerin Kürdistan'a tekrar dönmeleri için fizibilite çalışmaları başlatıldı. Avrupa Sol Parti eski Parlamenti ve Partinin Barış Sözcüsü görevini yürüten Ali Atalan, çözüm süreci kapsamında ve Demokratik Özerkliği esas alarak Mezopotamya'nın kadim halklarının geri dönebilme olanakları yaratma çabası içerisinde olduklarını söyledi. Mezopotamya toplumunun kadim halklarından Ezidi ve Süryanilerin tekrardan topraklarına dönebilmek için fizibilite çalışması yapılıyor. Özellikle çatışmalı ortam nedeniyle 1990'lı yıllarda Avrupa'ya göç etmek zorunda bırakılan Ezidi ve Süryanilerin Demokratik Özerklik projesi kapsamında komünal ve modern yerleşim alanları kurularak geri dönüşlerin başlatılması için çalışmalar başlatıldı.

SOSYAL YAŞAM ALANLARI OLUŞTURULACAK

Mardin'de ve Batman'da Ezidilere ait onlarca köye geri dönüşlerin tekrardan gerçekleşmesi için girişimlerde bulduklarını söyleyen Avrupa Sol Parti eski parlamenti Ali Atalan, bütün Ezidi köylerini ziyaret ettiklerini belirterek, alan çalışması yaptıklarını söyledi. Atalan, "özellikle Batman, Mardin ve Midyat arasında Ezidi ve Süryani Köyleri bitişik ve boşaltılmış durumdadır. Bu köylerde fizibilite çalışmasını yürütmekteyiz. Ezidilerin

Ezidi ve Süryanilerin dönüşü için fizibilite çalışmaları başlatıldı

Süryanilerle birlikte geri dönüşü örgütlü ve planlı dönmeleri için köylerin imarından, sosyal kültürel ve ekonomik altyapıya kadar gerçekleştirilmesi zaruriye haline gelmiştir. Şuanda Kürdistan'da oluşan politik koşullar bunu mecburi kılıyor ve cesaret veriyor. Tam bu süreçte Ezidi ve Süryanilerin ortak birliktelik içerisinde ülkelerine geri dönüşü sağlanması için çaba içerisindeyiz. Köylerin yeniden inşası sadece ihtiyar

heyetinin gelmesi değil, bürokrasi ve yerel yönetimlerin buna destek vermesi gerekiyor. Zaten büyük şehir yasasıyla bütün köylere hizmet sorunu konusu Büyük Şehir Belediyesine havale etmiştir" dedi.

EZİDİ İNANCI GÜVENCE ALTINA ALINMALI

Ezidi toplumun dönmemesinin önündeki en büyük engelin egemenler tarafından inançlarının yok sayılmasının olduğuna dikkat çeken Atalan, Ezidi inancının semavi dinler kategorisinde yasal güvence alınması gerektiğine vurgu yaparak konuşmasını şöyle sürdürdü: "Ezidilik bin yıllarca bu topraklarda var olan gelen bir inanç biçimidir. Bütün katliamlara, horlanmalara ve dışlanmalara rağmen kendisini direnerek yaşatmıştır. Bu dinin devlet tarafından resmen kabul edilmesi mecburidir. Alevi ve Ezdayi

inancını semavi bir din olarak anayasa güvence altına alınması gerekmektedir. Ezdayilik sıradan bir tarikat değildir, köksüz geçmişi olmayan mistik bir akımda değildir. İlk tanrı dinlerin başlamasıyla etkin rol oynayan bir inançtır. Ayrıca devletin boşaltılan Ezidi köylerin zararlarının tazmin edilmesi de zorunludur. Devlet bu topluma zorunlu bir kopuşu yaşatmış ve bunun zararlarını da vermek zorundadır" şeklinde konuştu.

ESKİ TOPLUM ORJİNALİTESİNİ ORTAYA ÇIKARTACAĞIZ

Köye geri dönüş projesinin klasik ve kıt koşullar içerisinde bir yaşamın aksine modern ve komünal değerlerinin açığa çıkartılmasını hedeflediklerini kaydeden Atalan, eski toplum orijinalitesini tekrardan hayat bulacağını belirterek, "Geriyeye dönüş Avrupa'daki Ezidilerin asimile olmasını engelleyecek en büyük şanstır. Eğer Ezidiler kendi ülkesi ve topraklarıyla buluşma olanakları yakalanırsa Avrupa'daki asimilasyon sorunun önüne geçilebilir.

Geriyeye dönüş projesine, Kürt Özgürlük Hareketinin ve yerel yönetimlerin destek vermesi gerektiğini de belirtmek lazım. Zaten alt yapısı olan eğitim alanları ve komünal bir yaşamını hayata geçirmeyi düşünüyoruz. Yol, elektrik, su, okul, ve modern sosyal alanlar da yaratılacaktır.

Avrupa'da yaşayan yurttaşlarımızın burada yatırım yapmalarını da sağlamış olacağız.

Ayrıca tarımcılık alanında uzman ekiplerce yapılması hedeflenecektir. Burada kültürel etkileşimde ortaya çıkacaktır. Çok kültürlü, çok inançlı eski toplum orijinalitesi de tekrardan hayat bulacaktır. Ezidi ve Süryanilerin bir irade ortaya konulması gerekmektedir.

Bizim hedefimiz sadece köyüne dönüp toprak ağası olmak değildir. Burada öz değerlerini koruyan örgütlü ve koordineli modern bir yaşamı inşa etme hedefimiz bulunmaktadır" diye konuştu.

KORKMAYIN GERİ DÖNÜN

Kürt Özgürlük Hareketinin Demokratik Özerklik felsefesinin hayat bulması için hiçbir engelin kalmadığını altını çizen Atalan, diasporada yaşayan Ezidi ve Süryani yurttaşlara; "korkmayın" çağrısında bulunarak, "Son olarak Ezidilerin yaşadığı bölgelerde hakim olan yerel yönetimlerimize, Diasporadan geriye dönüşlerin coğraf-

yamıza büyük katkı sağlanacağını belirtmek istiyorum. Süryani ve Ezidilere çağırım da; korkmayın artık eski dönem geride kalmış hiç kimse size zarar veremez. Bunun için geriye dönüş mutlaka sağlamalıyız. Çünkü Demokratik Özerklik felsefesi bu coğrafyada hayat bulmaya başlamıştır."

Ağrı'da seçimler iptal

Ağrı İl Seçim Kurulu, kullanılmış oy pusulalarının kayıp olduğunu öne sürerek BDP'nin kazandığı belediye seçimlerini iptal etti. BDP Ağrı Belediye Eş Başkan adayı Sırrı Sakık, "Yarıdan itibaren seçim çalışmalarına başlıyoruz. Buradan yine çağırımıdır. Başbakan güvendiği başbakan yardımcılardan ya da bakanlarından birini bu kente göndersin. Artık biz bu şekilde onlarla 1 Haziran'da hesaplaşacağız" dedi.

Ağrı'da gece yarısından sonra AKP'nin itirazı ile oy sayımı sürerken, BDP'nin 24'üncü sandığın açıldığı sırada yerel seçimlerin iptali yönündeki itirazını değerlendiren Merkez İlçe Seçim Kurulu Başkanlığı, itirazı kabul ederek kararı İl Seçim Kurulu'na gönderdi. Ağrı İl Seçim Kurulu da 30 Mart'ta yapılan yerel seçimlerin iptalini ve bu seçimlerin 1 Haziran'da yeniden yapılmasını kararlaştırdı. Alınan karar üzerine sayım durdu ve sabaha karşı BDP Ağrı Belediye Eş Başkan adayı Sırrı Sakık, adliye binası önünde açıklama yaptı. Sakık, 196 sandıktaki oyların yeniden sayıldığında gördükleri noksanlıklar ve ortamın gerginleşmesinden

dolayı Merkez İlçe Seçim Kurulu'na seçimin iptali için talepte bulduklarını söyledi. Taleplerinin olumlu karşılandığını ifade eden Sakık, seçimin 1 Haziran'da yapılmasına karar verildiğini belirtti.

'Suçüstü yakalandılar'

Seçim başarılarının egemen güçler tarafından gölgelenmek istendiğini kaydeden Sakık, "Bu kenti birkaç gündür kanatmak istiyorlardı. Ağrı'yı kanatan bir güç vardı. Bizde bunları gördük. Halkın iradesine saygı duyuyoruz. Ama bizim başarılarımızı gölgelemek istediler. 30 Mart'ta kazandığımız seçimi hilelerle elimizden almaya çalıştılar. 30 saatlik bir sayımdan sonra 24 sandıkta yapılan yeni sayımda bizim 150 e yakın bir oyla önde olmamıza rağmen bu sürecin bu şekilde gitmemesi, şehrin gerginliği buradaki halkımızın duyarlılığından dolayı biz bu akşam bütün arkadaşlarımızla birlikte bir durum değerlendirmesi yaparak seçimlerin ertelenmesi konusunda talebimiz olmuştu. Çünkü sayımlarda da gördüğümüz kadarıyla suçüstü yakalandılar. Oy torbalarının açılıp, hatta yırtılarak içinden oyların değiştirildiğine dair tutanaklar

tutuldu. Bunların hepsini gördüğümüz için bir daha şehrin gerilmemesi sayımın durdurulması ve seçimin yeniden yapılması ile ilgili talebimiz oldu. Bu konuda ilçe seçim kuruluna başvurumuz oldu. İlçe

seçim kurulu kararımızı yerinde görerek tabiki yeniden seçimin yapılması için ilçe seçim kurulu karar vermesi gerekiyordu. İlçe seçim kurulu da yaptığı toplantı sonrası seçimlerin 1 Haziran'da yenilenmesi konusunda karar kıldı" diye konuştu.

Sakık: Hodri meydan

1 Haziran'da AKP'ye yeni bir yenilgi tattıracağını kaydeden Sakık şunları söyledi: "AKP'ye çağırımıdır. Burada adayınızı da değiştirebilir, yeni adayınız veya eski adayınızla da gelebilirsiniz.

Halkın iradesine hep beraber gideceğiz. Sizin bütün hilelerinize rağmen 30 Mart'ta Ağrı'nın bütün alanlarında sizinle hesaplaşmak bizim boynumuzun borcudur. Biz bu süreci niye bu şekilde başlattık çünkü halkımızı korumak ve kollamak istedik. Bir damla kanın akmaması için bütün belediye başkanlıklarını, milletvekilliklerini feda edecek bir gelenekten geldiğimizi halkımız bilmelidir. Türkiye'de yaşanan 1 yıllık barış sürecinin zarar görmemesi adına böyle bir noktaya geldiğimizi kamuoyuyla paylaşıyoruz. Bu kararın halkımıza ve barışa katkısı olacaktır. Sokakları böyle tetikleyen egemen güçlerinde buradan bir ders almaları gerektiğini ve barışın ruhuna uygun hareket etmeleri gerektiğini düşünüyoruz. Yarından itibaren seçim çalışmalarına başlıyoruz. Buradan yine çağırımıdır. Başbakan güvendiği başbakan yardımcılardan ya da bakanlarından birini bu kente göndersin. Artık biz bu şekilde onlarla 1 Haziranda hesaplaşacağız." Adliye önünde bir açıklamada AKP Ağrı Belediye Başkan Adayı Hasan Arslan yaptı. Arslan, seçime şaibe karıştığını ve bunun için seçimin iptal edilmesinin en uygun karar olacağını savunduklarını ifade etti. DİHA

Halfeti'de toplandıktan sonra Öcalan'ın doğduğu köy Amara'ya yürüyen halk, Öcalan'a bağlılık sözünü ve özgürlük talebini yineledi. Kürt Halk Önderi Abdullah Öcalan, doğum gününü özgürlük talebine vesile eden halka gönderdiği mesajda, "Aramızdaki fiziki ayrılık önemsizdir. Ben bugün sizlerle beraber Amara'da kurulan güneşin sofrasındayım. Tek tek bütün yoldaşlarımın

Amara'ya özgürlük yürüyüşü

arasındayım" dedi. Kürt Halk Önderi Abdullah Öcalan'ın 65'inci doğum günü kutlamasına Kürdistan ve Türkiye'den onbinlerce kişi katıldı. "Özgür Önderlik Özgür Kürdistan" sloganıyla Urfa'nın Halfeti ilçesinde önceki gün başlayan kutlamaya; BDP Urfa Milletvekili İbrahim Binici, BDP Van Milletvekili Nazmi Gür, BDP Hakkari Milletvekili Adil Zozani, HDP

Milletvekilleri Faysal Sarıyıldız ve İbrahim Ayhan, Van Bağımsız Milletvekili Kemal Aktaş ve Aysel Tuğluk ile Amed Büyükşehir Belediye Eşbaşkanı Gültan Kışanak ve Mardin Büyükşehir Belediyesi Eşbaşkanı Ahmet Türk de katıldı. 4 Nisan meydanındaki etkinlik "Ey Raqip" marşı eşliğinde "Amara ve devrim şehitleri anısına" yapılan saygı duruşuyla başladı.

Amed'de KURDSİAD için başvuru

Amed/Diyarbakır'da bir grup iş adamı, Kürdistan Sanayici ve İşadamları Derneği'ni kurmak amacıyla valiliğe başvurdu. Diyarbakır'da bir grup iş adamı, Kürdistan Sanayici ve İşadamları Derneği'ni (KURDSİAD) kurmak için Valilik Dernekler Masası'na başvuruda bulundu. KURDSİAD'ın kurucu başkanı Abdülbaki Karadeniz, başvuru dilekçesini verdikten sonra Valilik önünde yaptığı açıklamada, derneğin kuruluşunu gerçek-

leştirdiklerini, şu anda derneğin tüzel kişiliğinin başladığını söyledi.

"Kürdistan'da yaşayan ve iş hayatında olan sanayicilerle bu çalışmaları yürüteceğiz. Kuruluş amacımız kimlik, kültür, dil esaslı markaların oluşturulması ve Kürdistanı duyguları olan Kürdistan sanayisi ve ekonomisine katkıda bulunmak isteyen arkadaşlarla bu çalışmaları birlikte yürütmek" diyen Karadeniz, kurucu üye olarak 9 kişinin müracaatı gerçekleştirildiğini

bildirdi. Derneğin tüzel kişiliğini kazandıktan sonra çalışmalarına başlayacaklarını kaydeden Karadeniz, "Kürdistan'da ve Türkiye'de kendini Kürt hissedenden herkes bizim üyemiz olabilir. Valiliğin Dernekler Masası'na başvurduk. Onlar ilgili mercilere gönderecek, İçişleri Bakanlığınca görüş alacaklar" diye konuştu. (AA)

Dersim katliamını yapan bir ordu elbette terörist bir ordudur. Bu orduya komuta edenler, katliam emrini verenler de elbette teröristin ta kendisidir.

Cumhuriyetin kuruluşundan itibaren TSK ve devletin gizli veya açık yapılanması olan yapılar (JİTEM örneği) eliyle bu ülkede nice zulümler yapıldı, katliamlar gerçekleştirildi. Koçgiri, Dersim, Ağrı-Zilan ve niceleri. Dersim katliamını yapan bir ordu elbette terörist bir ordudur. Bu orduya komuta edenler, katliam emrini verenler de elbette teröristin ta kendisidir. 1925'ten itibaren Kürdistan'da yaşananlar da düşünüldüğünde kimin terörist olduğu apaçık anlaşılmaktadır.

Türk veya Türkiye yargı sistemi yüzyıllık terör yapılanmasını yargılarken de bazı önemli olguları gözden kaçırmaktadır. Ergenekon ve Lice davalarında olduğu gibi; Mazlum Kürdistan halkına karşı işlenen cinayetleri değil, hükümetlere karşı işlenen cinayetleri ve iç hesaplaşmaları yargı konusu yapmaktadır. Mesela; Lice'nin yakılması yargılama konusu yapılmıyor, TSK mensubu Bahtiyar Aydın'ın öldürülmesi üzerinde bina edilen bir dava var. Lakin kamuoyuna

TSK Terör Örgütü, Başbuğ Terörist mi?

sanki Lice'nin yakılması yargılama konusuymuş gibi sunuluyor. Keza, Dersim soykırımı yargıla-

ma konusu yapılmamış, Zilan katliamı da öyle.

Şu anda yürürlükteki mevzuata göre, "örgüt üyesi olmamakla beraber, örgüt adına eylemlerden dolayı" sorumlu tutulup cezalandırılan binlerce kişi vardır. Bu kural Ergenekon sanıklarına uygulanınca hedef saptırmalar ve kamuoyunu yanıltmaya yönelik nice dalavereye başvurulmaktadır.

Evet, Kemalist yapılanmanın

geriletilmesi için delil uydurma dâhil her yola başvuruldu. Lakin açık delillerden hareketle de bu netice alınabilirdi. 27 Nisan muhtırası, 28 Şubat uygulamaları üzerinden de benzer netice alınabilirdi. Hükümetin gevşekliği olmasa TSK Milli Savunma Bakanlığına bağlanır, denetim altına alınabilirdi. TSK'nın elindeki ekonomik imtiyazlar, işletmeler alınsa mesele kalmaz.

TSK'nın Kürdistan'daki varlığı gayrimeşrudur. Çünkü İdrisi Bitlisi ile Yavuz Sultan Selim arasında imzalanan anlaşma gereği Kürdistan ile Osmanlı devleti bir sözleşme ile bir araya gelmiştir. Kürdistan'ın Osmanlı döneminde silah zoruyla işgali söz konusu değildir. Cumhuriyet döneminde ise 1924 anayasasına kadar Kürtlere her türlü vaatte bulunmuş, Amasya tamiminde, Erzurum Kongresinde belirtilen ortaklıklar işlenmiş ve Türkler ile Kürtlerin kurucu unsur olduğu ve diğer anasırı İslam'ın desteğiyle bir ülke vaadi söz konusudur.

Bu açıdan 1924 anayasası ile devamı olan 1961, 1981 anayasaları birer ihanet bel-

geleridir. Bu ihanete karşı 1925 yılında Şeyh Said Efendiye dayatılan (tahmili) bir savaş vardır. 1937-38'de Dersim'de de yaşanan budur. Bu ihanetlerin koruyucusu, uygulayıcısı Türkiye Hükümetleri ise tedip için icraat yaptırılan da TSK'dır, kirli yapılanmalardır. JİTEM bunun en açık delilidir.

Uluslar arası sitem ve onun işbirlikçisi çevrelerin gayreti ile Türkiye'de bir temizlik hareketi başladı. Ergenekon operasyonu bunun sonucudur. Türkiye'yi yeniden yapılandırma süreci devam etmektedir. Lakin Erdoğan'ın bazı hataları bu süreci sekteye uğratmışa benziyor. Şüphesiz süreç şöyle veya böyle devam edecektir. Uluslar arası sistem birinci ve ikinci dünya savaşında da anlaşamayınca savaşmışlar ve neticede göreceli de olsa dünyada özellikle de Afrika'da özgürlük rüzgârı esti. Ortadoğu ölçeğinde de yıllardır devam eden bir tasarım var ve bu çelişkilerden Kürtler de istifade etmektedir. Zaten Türkiye'deki kirli yapılanmanın asıl amacı Kürtlerin özgürlüğünü engellemeye matuftu. Kürtler

özgürleşirse Türkiye ve Ortadoğu halkları da özgürleşir. Kürdistan halkının kölelikten kurtuluşu, diğer halklara da emsal olacaktır.

Onun için Türkiye'deki Kemalist-İslamcı kavgası, Cemaat-AKP kavgası hayırlı neticelere vesile olacaktır. Çünkü kavga edenlerin müttefiklere ihtiyacı olacak, en iyi müttefik de Kürtlerdir. Kürtler bugüne kadar kimseye ihanet etmediler, lakin çok veya genelde ihanete uğradılar. Son ihaneti de yüzyıllık Kemalistlerden gördüler, görmekteyizdir. Ergenekon ve benzeri yargılamalar sistem içi çatışmadır. Kürdistan halkının talebi ise Koçgiri, 1925 Şeyh Said Hadisesi, 1937-38 Dersim Katliamı, Zilan Katliamı ve 1984'ten itibaren işlenen mezalimin kabulü ile açık bir özür ve zararların bu çerçevede tazminidir. Keza Kürdistan halkının adalet ve eşitlik temelinde özgürlüğü de bu çerçevede değerlendirilmelidir.

TSK terör örgütü olmasa da objektif olarak "devlet terörü" kapsamına giren eylemlere imza atmıştır. Başbuğ da bu terör eylemlerinde pay sahibidir, tıpkı diğer TSK mensupları gibi.

haberdiyarbakir.com

'Yüz yıldır Kürdistan'ın petrolünü çalılıyorsunuz'

Kürdistan Bölgesi Başkanı Mesut Barzani, partisinin seçim propagandasına başlaması vesilesiyle bir mesaj yayınlarak Kürdistan'daki tüm siyasi partilerden propaganda süresince sağduyulu olmaları çağrısında bulundu. Şehristani'nin açıklamalarına tepki gösteren Barzani, 'Yüz yıldır Kürdistan'ın petrolünü çalılıyorsunuz' diye konuştu.

Seçim mesajında "Kürdistan halkının siyasi yaşamının olmaza olmaza seçimler bu kez demokrasimizin ve milletimizin egemenliğinin güçlen-

mesine katkıda bulunacak. Bu yüzden seçim kampanyalarında siyasi partilerimizden sağduyulu davranarak herhangi bir olumsuzluğa mahal vermemelerini rica ediyorum" diyen Barzani, 30 Nisan'daki yerel ve genel seçimlerin Kürdistan için çok önemli olduğunu söyledi.

Bağdat Hükümeti'nin memur maaşlarını ödememe kararına da değinen Barzani, 'Halkımızın rızkını kesmek şehirlerimize kimyasal bombalar yağdırılmasından daha büyük bir suçtur' diyerek hükümetin Kürdistan Bölgesi'ne uyguladığı ekonomik

ambargoyu eleştirdi.

'Yüz yıldır Kürdistan'ın petrolünü çalılıyorsunuz'

El-Hayat gazetesine bir demeç veren Barzani, Bağdat Hükümeti'yle Kürdistan Bölgesi arasındaki sorunlara değinerek, 'Biz Kürdler bir plan ve program çerçevesinde siyaset yapıyoruz. Kimseye boyun eğmiyoruz. Birileri bizim saygınlığımızı hedef almaya çalışıyor. Ama biz kimsenin peşine takılarak kuyruk olmayı düşünmüyoruz' dedi.

Geçtiğimiz günlerde Irak'ın Enerjiden Sorumlu Başbakan Yardımcısı Hüseyin Şehris-

tani'nin 'Kürdler Irak'ın petrolünü çalıyor' şeklindeki açıklamasını dille konuşabiliriz. Ve cevabımız şöyle olur: Asıl siz yüz yıldır

sert bir dille eleştiren Barzani, 'Berbat bir konuşmadı. Siyasi sorumluluk sahibi insanların ağızından böyle sözler çıkmamalı. Eğer istiyorlarsa biz de bu

Kürdistan'ın petrolünü çalılıyorsunuz. Kürdistan petrolü olmasa Irak Devleti, Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra toparlanamazdı' diye konuştu. BasNews

Dêrsim kent merkezinde bulunan ve isimlerini 1937-38 katliamında yer alan kişilerden alan 15 sokak ve caddenin ismi değiştirildi. Dêrsim kent merkezinde bulunan ve isimlerini 1937-38 katliamında yer alan kişilerden alan 15 sokak ve caddenin ismi değiştirildi. Belediye Meclisi tarafından isimleri değiştirilen sokaklardan 7'sine 1937 Dêrsim Ayaklanması'nda ve tarihinde önemli rolleri olan ve Seyîd Rîza ile birlikte idam edilen 7 kişinin adı verildi.

Dêrsim Belediyesi resmi internet sitesinde yayımlanan açıklamada, meclis toplantısında, cadde ve sokak isimleri ile ilgili olarak yapılan taleplerin Valiliğe bildirildiği kaydedildi. Açıklamada, Valilikten alınan görüş doğrultusunda, aralarında İsmet İnönü Parkı, Ata Sokak, Fevzi

Dêrsim'de sokak adları katliamcılardan temizleniyor

Çakmak Caddesi, Cengiz Topel Caddesi'nin bulunduğu cadde ve sokak adlarının değiştirildiği kaydedildi. Açıklamada, "Belediye Meclisimiz, 1937'de Dersim İsyanı sırasında Seyîd Rîza ile birlikte idam edilen 7 arkadaşının isimlerini kent merkezimizde bulunan cadde ve sokaklara verme kararına valilik tarafından onay verildi" denildi.

İsmi değiştirilen 15 cadde ve sokak şunlar:

Ali Baba Mahallesi'nde bulunan Cemal Gürsel Caddesi'nin ismi "Fındıq Axa", aynı mahallede bulunan Fevzi Çakmak Caddesi'nin ismi "Wuşenê Seydî", Moğultay Mahallesi'nde bulunan Cengiz Topel

Caddesi'nin ismi "Elîyê Mîrze", Cumhuriyet Mahallesi'nde bulunan 237. Cad-

desi'nin ismi "Hesenê İvrayîmî", Atatürk Mahallesi'nde bulunan 23. Cadde'nin ismi "Hesenê Civrayîl", Cumhuriyet Mahallesi'nde bulunan 236. Cadde'nin ismi

"Wuşenê Resik", Atatürk Mahallesi Elazığ Caddesi'nin adı "Dêrsim Caddesi", Moğultay Mahallesi'nde Okullar Caddesi'nin adı "Dr. Nûrî Dêrsimî Caddesi", Moğultay Mahallesi'nde İsmet İnönü Parkı'nın ismi "Zarîfe Xanim Parkı", Moğultay Mahallesi Ovacık Yolu'nun ismi "Elîşêr Caddesi", Moğultay Mahallesi Kışla Meydanı'nın ismi "Seyîd Rîza Meydanı", Ali Baba Mahallesi Küme Evleri'nin ismi "Besê Caddesi", Ali Baba Mahallesi Merdiven Sokağı'nın ismi "Sahan Ağa Sokağı", Moğultay Mahallesi Ata Sokağı'nın ismi "Av. Ali Demir", Moğultay Mahallesi Hürriyet Caddesi'nin ismi "Musa Anter" olarak değiştirildi. Kaynak: ANF

Dersim Katliamında M.Kemal'in Rolü ve Seçimler Üzerine - Mustafa Elveren

M.Kemal'in Dersim'de yaptığı katliamı hiç kimse inkâr edemez. Fakat resmi ideoloji savunucularıyla birlikte bazı dostlarımız, arkadaşlarımız ve bir kısım Der-

simliler; katliam tarihinde M. Kemal'in hasta yatağında olduğu için emir vermediğini, ne yazık ki bize yutturmaya çalışıyorlar.

Hâlbuki Mustafa Kemal de her diktatör gibi hatalar yapmıştır. Çünkü o dönemler Dünya'da birçok ülke diktatörler tarafından yönetiliyordu. Avrupa da dâhil. Sayın

Kemal Kılıçdaroğlu'nun Dersim katliamıyla ilgili olarak eski dışişleri Bakanı İ.Sabri Çağlayangil ile yaptığı sesli röportaj birçok internet sitesinde mevcuttur. Merak edenler şu linkte izleyebilir. http://gomanweb.org/GOMANWEB2/2008_gomanweb/HABER_YORUM4/Kasim_2008/18Kasim/Ekhaberler/i.s.caglayangilin-ses-kaydi.htm

Bu ses kaydını dinlerken insanın kimyasının bozulmaması elde değildir. Dersimli direnişçilerini "mağaralarda fare gibi zehirledik" diyor, İ.Sabri Çağlayangil. "Dersimlilerin ne kadar mazlum olduklarını, hiçbir şeyden anlayamıyorsanız, buradan anlayın artık. Peki, kim yaptı bu "Tertele" dedikleri katliamı? Celal Bayar tabii! Atatürk'ün İnönü'yle bozuşunca 1937'de göreve getirdiği başbakan. O kadar asker varken, bir garip sivil. Peki öncesi? İnönü? Mareşal? Öncesi falan yok; Tertele 37'de icat edildi! Stockholm Sendromu buna denmezse neye denir yahu?" (B.Oran / Gomanweb)

"Dersimlilerin büyük bölümü, Dersim Soykırımından Atatürk'ün haberinin olmadığını ileri sürecektedir kadar safdillilik yaparken; "Atatürk'ün manevi kızı",

"Türklerin ilk kadın savaş pilotu" yani "amazonu" Sabiha Gökçen, Cunta yönetiminin ilk yıllarına rastlayan 1982'de, Türk Hava Kurumu'nca yayımlanan "Atatürk'ün İzinde Bir Ömür Böyle Geçti" adlı anılar kitabında, "babasının görevlendirilmesiyle Dêrsim'i nasıl vurduğunu fotoğraflarla övünerek anlatıyordu... "Kahraman / savaşçı Türk kızı" olarak sunulan bu "Türk Amazonu'nun, gerçekte Ermeni tehcir çocuklarından Hatun Sebirciyan olduğunu, ancak 2004 yılı başlarında Hürriyet gazetesinin inceleme-haberlerinden öğrenecektik..." (M.Bayrak / Gomanweb)

Sevgili Baskın Oran Hoca'nın ve Mehmet Bayrak'ın tespitlerine katılmakla birlikte, artık asimilasyon uygulamalarını tek tek kırmaya başladık. Ne mutlu ki, Pirim Seyit Rıza'nın Mazlum Doğan gibi torunları vardır. Hem Newroz alanlarında ve hem de seçim meydanlarında Mazlum Doğan'ın ismi hep anıldı. "Seyit Rıza'nın isminin ağza alınmaktan korkulduğu günlerde siz buraya Seyit Rıza'nın heykelini diktiniz. Şimdi de İbrahim Kaypakkaya ve Mazlum Doğan'ı dikeceğiz. (S. Demirtaş / Dersim mitingi konuşması)

Pirim Seyit Rıza'nın direniş ruhuyla, Çağdaş Kawa Mazlum Doğan'ın devrimci geleneği; özelde Dersim, genelde Kürdistan ve Ortadoğu halklarının uyanışı gerçekleşmiştir.

İşte Rojava!
İşte Amed!
İşte Dersim!
İşte Karakoçan!

Bu seçimde Pirim Seyit Rıza ve Çağdaş Kawa Mazlum Doğan kazanmıştır. Dersim direnişçilerinin lideri Pirim Seyit Rıza'nın ve Çağdaş Kawa Mazlum Doğan'ın ahi bunların burnundan fitil gibi çıkacaktır. Dersimlilere uygulanan asimilasyon politikasını kırmak çok kolay olmuyor. Bunun için çok ağır bedeller ödendi ve ödenmeye de devam ediliyor. Bu daha başlangıç, Mazlumların kazanımları devam edecektir. NOT: Bazı sosyal paylaşım formları üzerinden ulusalcı Kürd bireyleri ve örgütleri APO'ya saldırmak için ince taktikler yapıyorlar. APO'yu ayrı, PKK'yi ayrı ve Mazlum Doğan gibi Kürd değerlerini de farklı göstermeye çalışıyorlar. Bu konuda önümüzdeki zaman diliminde bir yazı hazırlayıp sizlerle paylaşacağım.

05.04.2014

Mustafa Elveren

Kürtler Rojava'dan sonra Rojhilat için buluşuyor

Kürdistan Ulusal Kongresi iki yıl önce Paris'te Batı Kürdistan'a ilişkin düzenlediği konferansın ardından, bu kez İsveç'te Doğu Kürdistan için toplanıyor. KNK, hak ve özgürlüklere karşı hiçbir yumuşama sinyali göstermeyen İran rejimine karşı iç ittifakı güçlendirmeyi amaçlıyor.

Brüksel merkezli Kürdistan Ulusal Kongresi (KNK), Doğu Kürdistan'daki durumu değerlendirmek ve Doğu Kürdistan halkını desteklemek amacıyla, bir konferans organize ediyor. KNK bundan iki yıl önce, 13 Ekim 2012'de Batı Kürdistan'a ilişkin Paris'te geniş katılımlı bir konferans düzenlemişti. Bu konferansa Kürdistan'ın dört parçasından parti ve örgütler katılmıştı. Kürdistan'ın dört parçası Rojava'dan (Batı Kürdistan) bu

kez Rojhilat (Doğu Kürdistan) için buluşacak. Konferans, 19-20 Nisan tarihleri arasında İsveç'in Västerås kentinde düzenlenecek. KNK, bu konferansa Doğu Kürdistanlı tüm siyasi parti ve örgüt ile bağımsız siyasetçi ve aydınların davet edileceğini bildirdi. Bu konferans, Batı Kürdistan'daki devrim sürecinde demokratik öz yönetimlerin oluşturulduğu ve Kuzey Kürdistan'da demokratik çözüm sürecinin yaşandığı bir dönemde gerçekleşiyor. KNK, "genel anlamda tüm dünyada bir krizin yaşandığını ve güvenliksiz bir durumun ortaya çıktığını" belirterek, krizin yaşandığı coğrafyalardan birinin de Kürdistan'ın içinde yer aldığı Ortadoğu olduğunu kaydetti.

İRAN'DA VİTRİN DEĞİŞİYOR, ÖZGÜRLÜK DÜŞMANI

POLİTİKA SÜRÜYOR

Bir yandan ulusal bilinç gelişirken ve Kürtler önemli kazanımlar elde ederken, diğer yandan 'işgalci rejimlerin' saldırılarının sürdüğüne vurgu yapan KNK, bu rejimlerden birinin de İran olduğuna işaret etti. KNK, "İran İslam rejimi zaman zaman yönetim vitrinini değiştiriyor ama hak ve özgürlüklere yönelik temel politikasında milim yumuşamaya gitmiyor ve bunda ısrar ediyor. İran'ın yeni Cumhurbaşkanı Hasan Ruhani, 'diyalog ve çözüm' vaatleriyle geldi ancak pratikte eski politikaları sürdürüyor" dedi.

KÜRT CEPHESİ DAĞINIK

Rejimin bu pozisyonuna rağmen Kürt cephesinde bir dağınıklık yaşandığını kaydeden KNK, "Bu rejime karşı ulusal bir-

lik güçlendirilmesi gerekirken, ulusal dinamikler birbirinden uzaklar ve bu da bölgedeki kriz duru-

bir konferans düzenlemeye karar verdiklerini kaydetti. KNK, bu platformun Doğu Kürdistan ile

mu göz önüne alındığında büyük bir tehlike arz ediyor" diye belirtti. Bölgedeki bu krizin Kürtler açısından bir fırsat olduğunun altını çizen KNK, Doğu Kürdistan'da iç ittifakın sağlanması için

daha fazla dayanışma ve kazanımların daha da güçlendirilmesinin zemin olmasını umut ederken, katılmak isteyenlerin kendileriyle iletişime geçmesini istedi.

Президент Барзани поздравил BDP и АКР с успехом на выборах

Президент Курдистана в двух отдельных сообщениях тепло поздравил турецкую курдскую "Партию мира и демократии" (BDP) и партию премьер-министра Турции, Реджепа Тайипа Эрдогана, "Партию справедливости и развития" (АКР), с их успехом на муниципальных выборах в Турции, состоявшихся в воскресенье.

"Я надеюсь, что ваш успех будет сти-

мулировать все стороны, и будет способствовать укреплению мирного процесса в Турции. Курдистан будет стоять за своих братьев и сестер в Северном [Турецком] Курдистане", говорится в сообщении президента, отправленном в адрес BDP.

В своем послании к премьер-министру Эрдогану, Масуд Барзани сказал: "Я хотел бы сердечно поздравить Вас и

турецкий народ с успешными муниципальными выборами и успехом "Партии справедливости и развития".

"Я уверен, что в результате этих выборов, мирный процесс в Турции будет усилен. Я надеюсь, что мир, братство, и развитие будут достигнуты в Турции, и что отношения между Курдистаном и Турцией будут все больше укрепляться".

Президент Барзани: Большинство меньшинств Ирака бежали в Курдистан

В понедельник президент Курдистана, Масуд Барзани, отметил, что большинство этнических и религиозных меньшинств были вынуждены покинуть свои дома в среднем и южном Ираке и бежать в Курдистан. Как сообщает "BasNews", Барзани выступил с этим

заявлением, поздравляя ассирийские общины с Новым годом, который отмечается их членами 1 апреля.

"Курдистан гордится стабильностью и миром между всеми этническими и религиозными меньшинствами региона, и мы все ожидаем увидеть эту мирную

жизнь не только в Курдистане, но и чтобы она стала моделью для всего Ирака". "К сожалению, большое количество иракских граждан из различных религиозных и этнических групп были вынуждены покинуть свои дома и переехать в Курдистан", сказал Барзани.

Министерство природных ресурсов Регионального правительства Курдистана (КРГ) объявило во вторник, что регион пока не может начать поглощение своей инициативы по экспорту нефти через федеральный трубопровод. Как уже сообщалось, глава КРГ, Нечирван Барзани, объявил 20 марта о курдском "жесте доброй воли", заключающемся во внесении вклада в федеральный экспорт нефти в виде 100 000 баррелей в сутки начиная с 1 апреля, чтобы таким образом дать толчок продолжающимся переговорам с Багдадом касательно самостоятельного экспорта курдской нефти. Согласно заявлению министерства, которое цитирует "Shafaq

Курдистан вынужден задержать поставку обещанных Багдаду 100 000 баррелей в день

"North Oil Company" в Киркуке. Но, в связи с проходящими ремонтными работами на основном экспортном трубопроводе между Киркуком и турецким портом Джейхан, министерство нефти Ирака и "North Oil Company" объявили, что они пока не готовы принять любое количество нефти из Курдистана.

ми должностными лицами федерального министерства нефти в Багдаде и

между Багдадом и Эрбилем. Именно он вызвал решение Ирака урезать курдский бюджет на 2014 год и задержать зарплаты сотрудников КРГ. Помимо этого, пока не утвержденный проект бюджета Ирака на 2014 год обявывает Курдистан экспортировать 400 000 баррелей нефти в день через иракскую государственную нефтяную компанию "SOMO", в противном случае федеральное правительство грозит сокращать долю бюджета Курдистана. Этот проект бюджета был отклонен курдскими блоками в парламенте Ирака, бойкотировавшими заседания правительства.

В заявлении отмечается, что было решено начать обещанный экспорт нефти после завершения ремонтных работ, чтобы воплотить инициативу премьера Барзани.

Вопрос экспорта нефти из региона считается основной темой споров

нациях с гостендерами, превышении должностных полномочий и взяточничестве. Три министра, чьи дети замешаны в скандале, подали в отставку. Эрдоган 25 декабря сменил десять министров.

Впервые в Турции мэрами трех городов стали женщины

Впервые в Турции на пост мэров трех городов — Диярбакира, Газиантепа и Айдына — избраны женщины. Еще две женщины стали руководителями районных администраций в провинциях Хаккари и Конья.

Выборы в местные органы государственной власти и самоуправления завершились в Турции в воскресенье. Граждане страны выбирали на пять ближайших лет губернаторов провинций, мэров, членов парламентов провинций, госсоветов, руководителей муниципалитетов, сельских и районных старост и членов сельских советов. Всего в стране работали

194,3 тысячи избирательных участков. Своих кандидатов на выборы выставили 26 политических партий. Победу одержала правящая Партия справедливости и развития (ПСР), набрав 45,6% (данные после подсчета 98% бюллетеней). Главным для турецких курдов городом Диярбакир, который они считают своей неофициальной столицей, следующие пять лет будет руководить представительница прокурдской Партии мира и демократии (ПМД) 53-летняя Гюльтан Кышанак. Она набрала 55% голосов избирателей. В Газиантепе мэром стала бывший министр семьи и социальной политики, член пра-

вящей Партии справедливости и развития 48-летняя Фатма Шахин. За нее проголосовали 54,7% избирателей. Мэром Айдына стала представительница оппозиционной Народно-республиканской партии (НРП) Озлем Черчиоглу. Ее поддержали 43,8% избирателей. Выборы проходили на фоне непрекращающегося уже несколько месяцев коррупционного скандала, который привел к крупным перестановкам в правительстве. Скандал разразился в Турции после того, как полиция 17 декабря задержала несколько десятков человек — бизнесменов, чиновников и их родственников — по подозрению в махи-

нациях с гостендерами, превышении должностных полномочий и взяточничестве. Три министра, чьи дети замешаны в скандале, подали в отставку. Эрдоган 25 декабря сменил десять министров.

нациях с гостендерами, превышении должностных полномочий и взяточничестве. Три министра, чьи дети замешаны в скандале, подали в отставку. Эрдоган 25 декабря сменил десять министров.

Фондовая биржа Курдистана откроется в августе

"Эрбильская фондовая биржа" (ESX) подписала договоренности с рядом международных фондовых рынков и, как ожидается, начнет свою деятельность в течение нескольких месяцев. "Мы постараемся начать работу биржи в августе, и мы попросили КРГ (Региональное правительство Курдистана) предложить компаниям всех

торговой технологии "X-Stream" для увеличения рыночного участия ESX в регионе и на международном уровне. "X-Stream" обеспечит ESX возможностью торговать акциями и долговыми инструментами. Создание ESX - инициатива частного бизнеса, поддержанная Региональным правительством Курдистана.

отраслей покупать акции в ESX", заявил в интервью "BasNews" Абдулла Абдул Рахим, председатель ESX.

Он также сказал, что в настоящее время ESX ведет переговоры о покупке акций со всеми крупнейшими фирмами региона. В прошлом году "NASDAQ OMX Group" и ESX подписали соглашение о покупке

Она послужит позиционированию Курдистана в качестве шлюза для инвестиций в Ираке. ESX имеет начальную капитализацию в IQD10 млрд. (8 млн. долл. США) и 56 акционеров, среди которых авторитетные компании, финансовые учреждения, торговые палаты и Министерство финансов КРГ.

Турция призывает Багдад договориться по Киркук - Джейхан

Ирак должен в полной мере использовать нефтепровод, соединяющий его с Турцией, заявил турецкий министр энергетики Танер Йылдыз, в то время как Багдад и Эрбиль пытаются урегулировать разногласия по поводу продаж курдской нефти, сообщает турецкая газета World Bulletin.

Йылдыз сделал это заявление в ходе посещения нефтебазы Турецкой нефтепроводной корпорации (ТРАО) в порту Джейхан, где хранится нефть, полученная по трубопроводам Баку - Тбилиси - Джейхан и Киркук - Джейхан.

Указывая на пустые резервуары, в которых должна находиться иракская нефть, Йылдыз напомнил, что 1 марта правительство Ирака прекратило прокачку в Джейхан из-за конфликта между Багдадом и правительством курдской автономии, которое хочет поставлять свою нефть напрямую на рынок, в обход иракской государственной нефтяной компании SOMO. Йылдыз отметил, что Турция продолжает взимать Ирака плату, как будто транспортировка 750 тыс баррелей нефти в день продолжается.

- Поскольку они платят деньги, им следует решить свои проблемы и использовать трубопровод на полную мощность, чтобы увели-

чить доходы от продажи нефти, - сказал министр. В настоящее время в Джейхане хранится около 1,4 млн баррелей курдской нефти.

В ноябре 2013 года Турция и Курдистан подписали соглашение, по которому курдская нефть поступает в Джейхан, тогда как центральное правительство Ирака не осуществляет прокачку нефти.

Однако Багдад выступает против экспорта курдской нефти из Джейхана, заявляя, что попытки действовать в обход национальной нефтяной компании являются нарушением конституции Ирака.

Стремясь ослабить напряженность конфликта курдские власти в середине марта заявили, что согласятся экспортировать 100 тыс баррелей нефти в день через SOMO с 1 апреля, однако продолжат переговоры с Багдадом в поисках окончательного решения.

ЕС открывает в Эрбиле свое представительство для помощи сирийским беженцам

Как сообщает "BasNews", итогам визита в Эрбиль комиссара ЕС по вопросам международного сотрудничества, гуманитарной помощи и кризисного реагирования, Кристаллины Георгиевой, и ее встречи с премьер-министром Курдистана, Нечирваном Барзани, станет открытие офиса ЕС, сотрудники которого будут заниматься

делами сирийских беженцев. Это решение было объявлено после встречи представителя Регионального правительства Курдистана (КРГ), Длавара Ажгейи, с комиссаром ЕС в Эрбиле.

В ходе встречи Эдвард Фернандес, член делегации ЕС, сообщил, что ЕС открывает свой офис в Эрбиле в апреле этого года. kurdistan.ru

Президент Барзани о проблемах Ирака и путях их решения

Президент Курдистана, Масуд Барзани, заявил, что региональные курдские власти ждут результатов американского посредничества в их переговорах с премьер-министром Ирака, Нури аль-Малики, который решил сократить бюджет региона. Барзани возложил на Малики ответственность за любое разделение страны, которое может произойти. В интервью газете "Аль-Хайят" курдский президент заявил, что инклюзивность политической культуры подталкивает Ирак к дезинтеграции. Агентство "Shafaq News" приводит отредактированный перевод его интервью.

"Аль-Хайят": Существует ли серьезная угроза единству Ирака?

Масуд Барзани: Определенно. Ирак разваливается. Мы хотим, чтобы это было по-другому, но мы должны иметь дело с фактами и реалиями. Существует огромная нестабильность. Терроризм процветает в западных регионах страны. Есть города, находящиеся вне контроля правительства, и террористы ведут там свою деятельность в публичной форме.

"Аль-Хайят": Политический процесс потерпел неудачу в Ираке после Саддама?

Масуд Барзани: Он на грани провала.

"Аль-Хайят": Вы не жалеете, что поддержали приход Нури аль-Малики на пост премьер-министра?

Масуд Барзани: Мы не можем оперировать информацией пройденного этапа, думая о настоящем. В этом смысле, я не жалею о своей поддержке г-ну Малики. И я не хочу персонализировать этот вопрос. Трагедия началась после этого.

"Аль-Хайят": Почему отношения не сложились между вами и аль-Малики естественным образом в соответствии с конституцией?

Масуд Барзани: Потому что есть две интерпретации Конституции и системы правления. Может быть, он считает, что все должно вести к Багдаду. Для нас все по-другому. Мы смотрим на Ирак больше как на страну, состоящую из двух основных этнических групп, чем как на нацию. Курдский народ принес огром-

ные жертвы, которые не могут быть отклонены или проигнорированы. Г-н аль-Малики считает, что он является лицом, принимающим решения, а другие должны повиноваться. Он не придерживается конституции, как это определено Курдистаном, и не придерживает-

ется того, о чем мы договорились. Все дело в этом.

"Аль-Хайят": Как вы думаете, сосуществование закончилось?

Масуд Барзани: К сожалению, я могу сказать, да. И честно скажу, что мы решительно противостоим окончанию сосуществования между арабами и курдами, и делаем все возможное, чтобы не разорвать отношения между шиитами и суннитами. Уход от реальности не работает, решение проблем начинается с признания их существования и поиска их корней.

"Аль-Хайят": Вы ожидаете, что арабы-сунниты будут требовать создания провинций для них?

Масуд Барзани: Конституция дает им это право. После падения режима я пытался убедить арабов-суннитов принять идею регионов, потому что я боялся, что шииты и сунниты утонут в кровавом конфликте, что было возможным в то время. Но они отказались, они все еще находились под влиянием исторической традиции власти суннитов в Ираке. Они не понимали размеры произошедших изменений. Теперь они этого требуют, но мне это представляет-

ся трудным и сложным для достижения. Они требуют, а Багдад отвергает.

"Аль-Хайят": Что делать, если премьер-министр Ирака решит прекратить любые финансовые перечисления Курдистану?

Масуд Барзани: Он уже принял такое решение. Это сегодняшняя ситуация. В настоящее время ведется посредничество США. И мы даем шанс этому посредничеству. Я считаю, что удержание средств к существованию Курдистана является объявлением войны, и, возможно, это преступление хуже, чем бомбардировка Халабджи - преступления с применением химического оружия. Дождитесь результатов посредничества, но я уверен, что регион не будет молчать об этой процедуре в случае продолжения этой ситуации, и не останется наблюдателем. У нас есть программа и план ее реализации. Я надеюсь, что посредничество приведет к решению. Мы будем ждать до конца, чтобы найти решение, но если эта процедура продолжится, все изменится.

"Аль-Хайят": Смогут ли парламентские выборы в Ираке, которые пройдут в конце этого месяца, изменить ситуацию?

Масуд Барзани: Я надеюсь, и желаю, чтобы выборы были проведены. Они могут привести к изменениям, и мы действуем в соответствии с графиком их проведения. Изменения возможны, если все силы договорятся о конкретной программе.

"Аль-Хайят": Возможно ли, что вы поддержите Малики в его желании сохранить свой пост после выборов?

Масуд Барзани: Подождем первых результатов выборов и позиции других держав. Я не хочу делать этот вопрос личным. Я уважаю Малики и с личной стороны он - друг и брат. Наши разногласия касаются мнений и действий государственной администрации. Вопрос не касается личностей. Даже если кто-то еще придет и продолжит тот же подход, это не поможет, и не сможет все изменить.

"Аль-Хайят": В сентябре прошлого года у вас произошла террористическая операция, которая нарушила стабильность Курдистана. Откуда прибыли эти террористы?

Масуд Барзани: У нас есть около 230 тыс. вынужденных переселенцев из разных частей Ирака. У нас были проведены строгие процедуры для обеспечения безопасности, которые касаются и курдов, и арабов. Некоторые арабские вожди и наши друзья советовали нам их уменьшить, и мы пошли навстречу. Некоторые террористические группы, в том числе "Исламское государство Ирак и Леванта", воспользовались облегчением процедур, и некоторые их элементы попали в Курдистан под предлогом работы в Эрбиле. Члены этой сети исследовали город в течение шести месяцев, а затем четыре террориста, не являющиеся иракцами, совершили операцию и в ходе нее были убиты. В течение недели службам безопасности удалось арестовать членов сети, подготовивших эту операцию, кроме руководителя, бежавшего в Сирию... Задержанные признались, что они принадлежат к "Исламскому государству Ирак и Леванта".

"Аль-Хайят": Что Вы скажете об экономической ситуации в регионе?

Масуд Барзани: Теперь, когда у нас есть некоторые трудности из-за мер, предпринятых Багдадом, мы дадим США возможность быть посредниками, а когда мы будем вынуждены принимать решения, мы будем работать над тем, чтобы многого добиться, не полагаясь на Багдад.

"Аль-Хайят": Может ли Курдистан жить, опираясь на свои ресурсы, если Багдад примет окончательное решение о сокращении любой финансовой помощи?

Масуд Барзани: Мы стараемся не добиваться этого. Если Багдад будет настаивать на своей позиции, у нас есть огромное количество нефти, так что, если мы начнем ее продавать, регион сможет прожить, не нуждаясь в Багдаде.

Президент "Иракского национального конгресса" Ахмед аль-Чалаби объявил о своей поддержке кандидатуры президента Курдистана Масуда Барзани на пост президента Ирака. Как сообщает "Shafaq News", во время своего телевизионного интервью каналу "Al-Mayadeen", Чалаби заявил, что "ситуация в области безопасности в Ираке не является стабильной, в стране идет война, а экономическое и финансовое положение также

Чалаби видит Масуда Барзани новым президентом Ирака

не является благополучным", заявив, что он будет ратовать за выдвижение президента Курдистана, Масуда Барзани, на пост президента Ирака. Чалаби поддерживает существование правительства большинства и сильной оппозиции, и выражает свое несогласие с формированием коалиционного правительства, ссылаясь на перспективу сокрытия случаев коррупции, которая

может возникнуть в случае формирования такого правительства. Он подчеркнул, что его партия выступит на следующих выборах в союзе с "Исламским Верховным Советом" с Омаром аль-Хакимом в виде блока "Муатин" (Mwatin), и подтвердил, что рассчитывает на расширение этого альянса за счет включения других общин иракского народа. Чалаби признается политически

противоречивой фигурой из-за созданных им разнообразных альянсов: сначала сотрудничества со США и международной коалицией с целью свержения правительства бывшего режима, затем в 2003 году было сотрудничество с несколькими шиитскими партиями, и, наконец, соединение с председателем "Исламского Верховного Совета", Омаром аль-Хакимом в

блоке "Муатин" для выступления на предстоящих в апреле выборах.

В Курдистане зарегистрированы 2700 иностранных компаний

Согласно данным министерства промышленности и торговли Регионального правительства Курдистана (КРГ), 2700 иностранных компаний в настоящее время зарегистрированы в регионе. Их численность в Ираке составляет 900. Глава Бюро регистраций компаний КРГ, Дельзар Исмаил, заявил местным СМИ, что число зарегистрированных иностранных компаний, работающих в различных областях в регионе, достигло 2700.

"Большое количество регистраций иностранных компаний в регионе по сравнению с остальной частью Ирака является признаком торгового-экономического роста в курдском регионе", сказал Исмаил. По его словам, количе-

ство зарегистрированных местных компаний в регионе увеличилось до более чем 18000, в результате чего общая численность компаний в Курдистане составила 21 000. Среди зарегистрированных иностранных компаний первенство принадлежит Турции и Ирану.

С началом агитационного периода в Курдистане и остальной части Ирака, курдский президент Масуд Барзани призвал курдские партии провести мирную предвыборную кампанию. Об этом пишет "BasNews".

Барзани призывает курдские партии провести мирную избирательную кампанию

Агитация перед иракскими парламентскими и провинциальными выборами в Курдистане началась несколько дней назад, и должна прекратиться за день до выборов, которые состоятся 30 апреля. В опубликованном заявлении Барзани содержится призыв к курдским политическим партиям придерживаться мирного и позитивного имиджа Курдистана в преддверии выборов.

"Для того чтобы показать цивилизованный и современный образ Курдистана миру и завоевать доверие общественности, прошу все курдские политические партии и движения провести мирную избирательную кампанию и удержаться от любого насилия", говорится в заявлении президента. Барзани также отметил, что

Курдистане были отмечены случаи насилия и напряженности между различными сторонами партий. kurdistan.ru

Курдистане были отмечены случаи насилия и напряженности между различными сторонами партий. kurdistan.ru

ДИПЛОМАТ

№ 13 (257) 7 - 13 апрель 2014 ОБЩЕСТВЕННО-ПОЛИТИЧЕСКАЯ ГАЗЕТА

Курдское правительство будет сформировано до конца месяца

Президент Курдистана Масуд Барзани пишет "Rudaw". Выступая перед

заявил в среду, что новый курдский кабинет будет сформирован до парламентских выборов в Ираке, которые должны состояться в конце апреля, добавив, что все политические группы Курдистана заинтересованы в том, чтобы быть частью будущего правительства. Об этом

членами своей "Демократической партии Курдистана" (ДПК), на следующий день после старта избирательной кампании, Барзани заявил, что последние шаги к формированию нового правительства уже предприняты.

"Не имеет значения, что формируемое правительство

задерживается на несколько месяцев; важно то, что бы все вместе присоединились к этой власти", сказал он. Партия Барзани стала победителем на сентябрьских парламентских выборах в Курдистане. Она ведет переговоры с другими политическими группами в течение последних шести месяцев, чтобы сформировать правительство на широкой основе. "Правительство будет объявлено до выборов", сказал Барзани. Говоря о спорах КРГ с федеральным правительством, Барзани заявил, что курды будут делать все возможное, чтобы решить проблемы с Багдадом, но при условии, что иракская сторона

будет уважать законы партнерства. Барзани уже критиковал Багдад за блокирование доли Курдистана в федеральном бюджете в феврале этого года. Тогда он заявил: "Если кто-то думает, что может поставить нас на колени с помощью карты бюджета, то он не имеет понятия, как собираются ответить курды". Барзани заявил, что разногласия с центральным правительством могли бы быть легко решены, если бы они касались только нефти, газа или конкретного конституционного положения. Но, по его словам, реальная проблема в том, что иракская сторона не верит в партнерство.

В Эрбиле открылась Международная книжная ярмарка

В среду 2 апреля президент Курдистана Масуд Барзани принял участие в открытии Эрбильской Международной книжной ярмарки, собравшей представителей сотен местных, арабских и зарубежных издательств. Выставка организована силами "Mada Foundation" и министерства культуры и средств массовой информации Регио-

нального правительства Курдистана (КРГ). Выступая на открытии уже девятой по счету Эрбильской Международной книжной ярмарки, Барзани сказал: "Курдистан чувствует культуру как основу построения жизни, поскольку люди, которые вооружены собственной культурой, могут создавать плодотворной будущее".

"Сегодня в Эрбиле

проходит девятая книжная выставка, и жители Курдистана на выставку является сви-

детельством уважения к культуре и писательскому делу", добавил Барзани.

Парламент ЕС обещает поддержку женщинам Курдистана

1 апреля парламент ЕС провел в Брюсселе (Бельгия) конференцию, посвященную нарушениям прав женщин в Курдистане. В работе конференции приняли участие руководители "Комитета форумов Курдистана"

в Бельгии, Резан Салех и Наджиба Карадахи. Как сообщает "BasNews", в работе конференции приняли участие представи-

тели парламента ЕС в Ираке, Анна Гомес, члены парламента ЕС и борцы за права женщин. На конференции был представлен документальный фильм о нарушениях прав женщин в Курдистане. Как сообщает одна из участниц конференции, Гона Сааид, на конференции обсуждался недостаточный контроль над осуществлением законов, касающихся прав женщин, а также терпимость к преступникам, виновным в их нарушении.

"На конференции я представила свое исследование о полигамии, разводах, наследовании, абортах и сексуальных домогательствах в Курдистане. Отно-

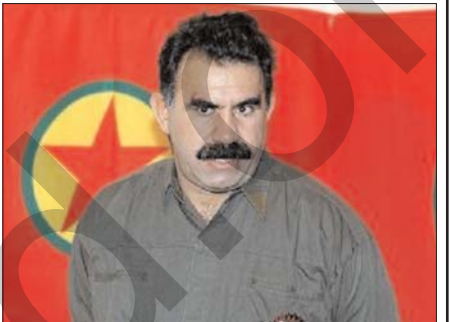
шение к женщинам в регионе часто противоречит принципам прав человека и международного права", заявила Сааид. Она также отметила, что депутаты ЕС обещали внимательно изучить все документы, полученные из Курдистана, на предмет соответствия нарушениям в отношении прав женщин. "Эта конференция открыла дверь для давления на Региональное правительство Курдистана (КРГ), чтобы оно изменило законы, обеспечило специальный бюджет организаций, занятых делами женщин, и улучшило условия для всех женщин в Курдистане", сказала г-жа Сааид.

ПОСЛЕДНЯЯ страница

На следующей неделе Оджалан проведет пресс-конференцию

Абдулла Оджалан согласился дать интервью в тюремной камере на следующей неделе. По сообщениям турецких СМИ, заключенный лидер "Рабочей партии Курдистана" (РПК), примет шесть известных турецких журналистов в тюрьме на острове Имрали. Интервью станет еще одним шагом вперед в мирном процессе между РПК и правительством Анкары, пишут

курдские и турецкие издания. Журналистами, выбранными для визита на Имрали, стали: Хусейн Байман (газета "Wattan"), Ялдирай Угур (газета "Turkiyeya"), Нихал Бингесу Караджа (газета "Nabar Turk"), Орал Карисал (газета "Radikal"), Нагихан Алчи (газета "Milliyet") и Ийкан Охан - турецкий независимый журналист и историк. Как сообщает "BasNews", на этой неделе делегации "Народно-демократической партии" (HDP) и "Партии мира и демократии" (BDP) посетят Оджалана, чтобы обсудить результаты муниципальных выборов, состоявшихся в Турции 30 марта.

Новый посол Норвегии в Ираке прибыла в Курдистан

3 апреля глава департамента внешних связей Регионального правительства Курдистана (КРГ), министр Фалах Мустафа, и его помощница, г-жа Сихам Джабали, приняли нового посла Норвегии в Ираке, г-жу Сиссел Брейи, и сопровождающего ее заместителя главы норвежской миссии, г-на Эгиля Торсаса, для обсуждения путей укрепления отношений между Курдистаном и Норвегией. Министр Мустафа поздравил г-жу посла со вступлением в должность, заверив ее в готовности своего ведомства поддержать норвежскую миссию.

Он также проинформировал нового посла по ряду вопросов, связанных с текущей политической ситуацией в Курдистане и перспективами региона. Стороны обсудили текущие споры между Эрбилем и Багдадом, провинциальные и парламентские выборы, которые пройдут в конце апреля, процесс формирования правительства КРГ, ситуацию с безопасностью в провинции Анбар, угрозы терроризма, и большой приток сирийских беженцев и внутренне перемещенных лиц в Курдистан.

Посол Брейи говорила о возможностях дальнейшего повышения взаимоотношений между Курдистаном и Норвегией, а министр Мустафа призвал к созданию постоянного норвежского дипломатического присутствия в Курдистане. Стороны также говорили о важной роли, которую компания "DNO" и организация "The Norwegian People's Aid" (NPA) играют в процессе развития Курдистана. Говоря о своих впечатлениях от первого визита в Курдистан, посол Брейи заявила: "Я очень впечатлена тем, что я увидела. Все это очень поднимает настроение, когда наблюдаешь энергетическую и экономическую экспансию по всей стране, и я хотела бы пожелать вам удачи в этой работе". kurdistan.ru

TƏSİSÇİ VƏ BAŞ REDAKTOR:

TAHİR SÜLEYMAN

İMTİYAZ Ü SERNİVİSAR:

TAHİR SİLƏMAN

УЧРЕДИТЕЛЬ И ГЛАВНЫЙ РЕДАКТОР:

TAXIR SULEYMAN

Tel: +994 50 352-33-18

Azərbaycan şöbəsinin müxbirləri:

Pərviz Laçınlı

Sakit Çıraqlı

Региональный корреспондент:

Усуб Тейфур

Müəlliflərin mövqeyi ilə redaksiyanın

mövqeyi üst-üstə düşməyə bilər.

www.diplomata-kurdi.com

Ünvan: Bakı şəhəri 40, küçə

S.Mehmandarov ev 25, mənzil 17

Navnisan: Bakü 40, soqaq

S.Mehmandarov xani 25, mal-17

Адрес: Баку 40, улица С.Мехмандаров дом 25, кв.-17

Qəzet "Diplomat" qəzetinin bilgisayar

mərkəzində uğılınb səhifələnilib və

"Mətbuat" mətbəəsində çap olunmuşdur.

e-mail: hewler@mail.ru

Şəhadətnamə: NƏS 005004966

BUSB-un Sabunçu rayon filialı

VÖEN 1800061582

H/h 438010000

Sifariş: 1500